

આ પ્રથમાવૃત્તિની ૨૬૦૦ પ્રત મેટ માપ
મર્ચે ૪ છપાવી છે

બીઝી માવૃત્તિ છપાવ છે; તેની કિંમત ૦-
૬૬ પ્રત સામઘીના રૂ ૨-૮ ૦

સર્વ દલ પ્રજાશક્તિ સ્વામિન ૨

ટે૦ 'એન્ટિટેક્સ્ટ' ઓફિસ-અમદાવાદ

AHMEDABAD

Printed at the Jagdishwer &
Rajnagar Printing Presses

सम्यक्त्व

11

अथवा

धर्मनो दरवाजो.

प्रकाशक,

वाढीलाल मोतीलाल शाह

‘जैनहितेच्छु’ पत्रनो जॉइन्ट एडिटर तथा ‘हितशिक्षा’,
‘मधुमक्षिका’, ‘सती दमयती अने तेनी वातमाथी
लेवानी शिखामणो’ वि नो कर्ता.

अमदावाद.

श्री आचार्य विनयचन्द्र शान मण्डार, जयपुर

What right, what true, what fit we justly call,
Let this be all my care, for this is all—Pope

“जे खरु छे, जे सत्य छे, जेहेने आपणे व्याजवो
ति योग्य कहिए, तेहेनी ज मात्र हु तो दरकार राखीश,
जागण के ग्हारे मन त्हेमा बधुए छे”—पोप

जीमान सरदारचंदजी संतोषचंदजी

लागौर की ओरसे सादर भेट,

अर्पण पत्रिका

पूज्यपात्र श्री मणीलालजी महाराज

म्हारी दक्षिणती मुसाफरी व
भापभीनां दधान धर्ता भापे
स्वकत्व विषयमां म्हारी केडळाक दांकाम
समाधान करी म्हने ते विषय ठपर स्व
छेक छेकजा शक्तिमान कर्षो तेना स्मरण
मा न्हानकरुं पुस्तक भापभीने अ सवि
अर्पण करवाती दबा छेड छुं अने इभ्युं
क भापनी तथा अन्य विद्याविहारी मु
परोनी सहाययी म्हन तेमज अन्य लेखन
आर्ष ए उत्तम भगव पुस्तको प्रसिद्ध व
एधिन्न जैन धर्मनी सवा पञ्चायपाना इ
मळो ! अस्तु !

अद्रोहः सर्वभूतेषु कर्मणा मनसा गिरा ।
अनुग्रहश्च दानं च सतां धर्मः सनातन ॥

सर्व भव्य प्राणीओना

औहिक तेमज पारमार्थिक हित सारु

छपायलु

आ लघु पुस्तक

श्री (दक्षिण) अहमदनगर निवासी

धर्मप्रिय, वारव्रतधारी, ज्ञानवैराग्यना शोखीन

शेठ चांदमलजी लखमीचंदजी वोरा

तरफथी

सदुपयोग माटे

भेट.

“ क्रियाथी, विचारथी के वाणीथी कोइ
पण प्राणीनुं बुरु करवु नहि, चितववु नहि
के बोलवुं नहि, उपकार करवो अने दान
देवु ए ज सज्जनोनो सनातन धर्म छे.”

अनुक्रमणिका.

प्रकरण	विषय	पृष्ठ
	अपोवृषात	७
१	प्रवेशक	१७
२	शुरु	२१ ^१
३	सम्प्रकृत्य (समकृत) त्हेनी	
	व्याख्या अने भेद	३२
४	पचीस इष्टि' (पचीस बोळ)	४९
५	सम्प्रकृत्यता १७ बोळ	८७
६	देव तथा धर्म	१५७
७	मिथ्यातत्त्व त्हेनी व्याख्या अने भेद	१६२
८	भोतागा प्रकार	२०६
९	सम्प्रकृत्यता स्थिरता	२१८
	जाहेर कपरा	२२४-२३२

उपोद्घात.

४८६ • १३४

“Knock, and it shall be opened into you” अर्थात् ‘ठेलो एटले दरवाजो त-नारा माटे खुलशे’ ए बाइबलनु वाक्य साचु छे. बाइबल बनावनार मनुष्य बाइबल बन्यु ते जमानाना माणसो करता ‘ठेलवा’ मा वधारे खतीलो होवो जोइए, परन्तु धर्मना द्वार पोतानी अपूर्ण शक्तिवडे ठेलता त्हेने बराबर आवडया नहि, तेमज द्वार तदन खुल्ला थाय त्या सूधी ठेल्या करवानी ते धारज राखी शक्यो नहि; नहि तो अमेरिका

सुदृ० बेशा जवरा पुद्गळसमुद्दने ते न
 न गक्या एम वमन नहि पात्र दस वम
 ठेसवाथी वे शारणा वन्वे जरा जगा यई ये
 तेमाथी ने काई अपूज ल्हण जायु तेने ते
 'सत्यसर्व' अथवा 'धर्म' तरीक मानी स्मिन्नु

कुरान अन पुराणना रचमागमो पण मल
 मत एवी न रीते द्वार ठरवामा प्रफनशील वयेळ

* लीस्ती मान्यता पैवी ३ के—प्रमुए वातानी
 उत्पन्न कोल्मी दुनिमान वाताना हुकम विरुद्ध भूट
 बनी जोई जवरी गेल (पु) बंद तेनी प्रसन्न वयो
 एमाथी नाभा भवे तेना ३ पुत्रीन छम वचाप्या
 तेमागा भंम एने एसीआ लड वसायी। ईम
 एने आदिवा भव जकेन एने युगोव वमाग्यो
 " पाईरीभा भमेगिनी इपाती जावता अ नहेता
 तेनी भमेगिना माग एक स्थापनार तेमन सम्यो
 नई' —गहीन हजर M. D., L. L. D.

पण तेमनी शक्ति अने खतना प्रमाणमा तेओ
वारणा पाछळनुं सत्य अमुक अमुक अगे ज
नेवा पाम्या.

मनुष्यने कापी खानारा, ते स्थितिथी आगळ
वालीए तो माटीथी शरीर शणगारनारा, तेथी आ-
गळ चालीए तो परोणानी वरदास माटे पत्नीने
हेनी शय्यामा मोकली खुश बनारा, वळी आगळ,
डाखला अन डरामणी पोकोथी देवने प्रसन्न क-
रनारा; वळी, दयामय देवने हिंसाथी पामवा मथ-
नारा अने छेवटे खुशाळीना चिन्ह तरीके घेटु
वधेरनारा एम सर्व जूदी जूदी मान्यताना लोकोए
वारणा ठेलेला तो खरा, पण पोतपोतानी शक्ति अने
खतना प्रमाणमा तेमने ए प्रमाणे जणायु—अने एने ज
तेओ 'सत्यसर्व' अथवा 'धर्म' मानवा लाग्या.

ठेलवामा अपूर्ण फतेह पामेला असख्य प्राणीओ

पण तेमनी शक्ति अने खतना प्रमाणमा तेओ
वारणा पाछळनुं सत्य अमुक अमुक अशे ज
जोवा पाम्या.

मनुष्यने कापी खानारा, ते स्थितिथी आगळ
चालीए तो माटीथी शरीर शणगारनारा, तेथी आ-
गळ चालीए तो परोणानी वरदास माटे पत्नीने
तेहनी शय्यामा मोकली खुश बनारा; वळी आगळ,
डाखला अने डरामणी पोकोथी देवने प्रसन्न क-
नारा; वळी, दयामय देवने हिंसाथी पामवा मथ-
नारा अने छेवटे खुशाळीना चिन्ह तरीके घेटु
वधेरनारा एम सर्व जूदी जूदी मान्यताना लोकोए
वारणा ठेलेला तो खरा; पण पोतपोतानी शक्ति अने
खतना प्रमाणमा तेमने ए प्रमाणे जणायु—अने एने ज
तेओ 'सत्यसर्व' अथवा 'वर्म' मानवा लाग्या.

ठेलवामा अपूर्ण फतेह पामेला असल्य प्राणीओ

વચ્ચે એકા વળ પ્રાણીઓ ઘડી ગયા છે—ચાપ છે અને પહે, કે બેઠાં તે ‘સત્યસર્વ’ ના આગછનું દાર છે—
છામા સત્ત્વ પ્રયાસથી—સર્પૂર્ણ છતથી—પક્ષી
જોરથી મળ્યા રહે છે અને આસરે ૭ દરવાજો લેમના
માટે સુસ્ત્રો ઘડી રહે છે

એકા ક્ષેત્રહમદ પ્રાણી કાંઈ એક-થે નથી, ફનાર
—અસહ્ય નથી પણ અસહ્ય છે હતા આશ્ચર્યવાર્તા છે
કે, તે સર્વેક એક સરસુ ન જોયું છે

આપણે હાલ જે થીઓ સૂક્ષ્મદર્શકપત્ર, દૂરબીન
આદિ સમગ્ર સાહિત્યકહે પણ જોઈ સમજતા નથી કે
થીઓ આપણા પહેલાં ફનારો બસી ટપર ઘડી ગયેલા
તે ‘ક્ષેત્રહમદ ઠેજનારાઓ’એ જોઈ હતી વાળી, શીર્ષ,
હવા આદિના ચારિકમા ચારિક પરમાણુમાં કટકા
બીજ છે તે સૂક્ષ્મદર્શકપત્ર વિના તેઓ જોઈ સમજ્યા
હતા હોકાપત્ર, આગબોટ અને બીજાં ફનાર સાહિત્ય

छता अमेरिकाखड मात्र ४१३ वरस उपर ज गो-
 धायो; परन्तु ते पहेला घणाए वरस अगाउ ते खड
 अने एवी बीजी बारसो भूमिओ पेला 'फतेहमद ठे-
 लनाराओ'ए जोई हती अने तेनी नोंध करी हती
 तार अने वराळयत्रनी शोध तो हजी हमणा ज थई
 छे, परंतु तेमनी झडपने शरमावी दे एवी झडपथी
 (आख मीचीने उघाडीए एथी पण योडा वखतमा)
 तेओ पोताना विचार हजारो गाउ उपर मोकली
 उत्तर मेळवी शकता*

ए 'फतेहमद ठेलनारा' नी फतेह कया का-
 रणने आभारी छे, ए एक न्यायप्रिय मगजने उद्-
 भववा योग्य प्रश्न छे शरीररूपी फानसमा जे
 आत्मा छे ते खरेखर दीपक ज छे ज्ञान रुप ज छे.
 परन्तु कर्मरूपी धुमाडीने* लीधे तेनु तेज ढकाइ

‘आहारक लब्धि’ घडे, * ज्ञानावरणीय कर्मो;

જન્મે એવા પણ પ્રાણીઓ થઈ ગયા છે—થાય છે અને
પણે, કે જેના ત 'સત્યસર્વ' ના આગળનું દાર છે
છવામા સત્ત્વ પ્રયાસથી—સર્પૂર્ણ છતથી—ચક્ષુસી
જોરથી મધ્યા રહે છે અને આશ્ચર્યે એ દરવાજા જેમના
માટે સુસ્થો થઈ રહે છે

એવા કતેહમદ પ્રાણી કોઈ એક-જે મધી, હજાર
—અસ નથી પણ અસંખ્ય છે છતાં આશ્ચર્યવાર્તા છે
કે, તે સર્વે એક સરસુ ન જોયું છે

આપણે હાલ જે વીઓ સૂક્ષ્મદર્શકયંત્ર, દૂરબીન
આદિ ઉમદા સાહિત્યવડે પણ જોઈ શકતા નથી તે
વીઓ આપણા પહેલાં હજારો વરસો સુધી થઈ ગયેલ
તે 'કતેહમદ ટેલ્યુસ્કોપ' એ જોઈ રહી પાળી, વીર્ય,
હવા આદિમા ચારિકમા ચારિક પરમાણુમા કટકા
જાવ છે તે સૂક્ષ્મદર્શકયંત્ર વિના તેમા જોઈ શક્યા
હતા હોવાથી, આગવોટ બન બીજાં હજારો સાહિત્ય

छता अमेरिकाखड मात्र ४१३ वरस उपर ज ओ-
 धायो; परन्तु ते पहेला घणाए वरस अगाउ ते खड
 अने एवी बीजी बारसो भूमिओ पेला 'फतेहमद ठे-
 लनाराओ'ए जोई हती अने तेनी नोंध करी हती
 तार अने वराळयत्रनी शोध तो हर्जा हमणा ज यई
 छे, परंतु तेमनी झडपने शरमावी दे एवी झडपथी
 (आख मीचीने उघाडीए एथी पण योडा वखतमा)
 तेओ पोताना विचार हजारो गाउ उपर मोकली
 उत्तर मेळवी शकताः

ए 'फतेहमद ठेलनारा' नी फतेह कया का-
 रणने आभारी छे, ए एक न्यायप्रिय मगजने उद्-
 भववा योग्य प्रश्न छे शरीररूपी फानसमा जे
 आत्मा छे ते खरेखर दीपक ज छे. ज्ञान रुप ज छे.
 परन्तु कर्मरूपी धुमाडीने× लीधे तेनु तेज ढकाइ

* 'आहारक लब्धि' घटे, × ज्ञानावरणीय कर्मो,

ગયું છે પ્રથમ શુભ* અને પછી શુદ્ધ* કાર્યોવડે,
ધુમાડી દૂર કરવાથી તીવ્રક આપોઆપ પ્રકાશે છે
પછી સર્વ વશાર્થ અને સર્વ માથ તાદ્રસ્ય દેશાય ■

આવા ‘પટેહમદ ઠેલનાય’ મોંદ દરવાજો ઠ
ઘડતાં બે બે સ્પષ્ટ બોધુ તેની મોંધ આપણા હાપ્પમા
બાથે તો આપો કેવા માગ્યશાહી ! અરે, તેમણે તે
બનુમદ કીધો પણ છે ‘જ્ઞાનનો દરવાજો’ કેમ
ચોલ્લો તેને માટે તેમો કુર્ચીઓ મૂકતા ગયા છે;
પટલુજ નહિ પણ દરવાજો સૂસતાં શુ શુ નબરે પડશે
તે પણ તેમો જોષતા ગયા છે, કે બેથી ઘોડુ બો
ચાવી તેને સપૂળ સરીકે આપણે માની ન બેસાવ
આપણ માટે રહે પટલુ જ કરવાનું રહે છે કે, તે
દરવાજે બહ ઠમનુ અને પછી સૂચમ્યા પ્રમાણે સંતપી,
દરવાજો ઠેલ્યા કરવો

* શુભ કાર્યો પટલે પુખ્તતા કાર્યો અને શુદ્ધ કાર્યો
પટલે ધર્મતા કાર્યો શુદ્ધે પ હુજી પાસીડુ છે

वाचक स्वाभाविक रीते ए महाजनोना नाम
 पूछवा इच्छा करशे; परन्तु ज्या सर्व महाजनोनी
 नोंध एक सरखी छे त्या कोनु नाम देवु ? हा, ते
 सर्वनी नोंधने एक नामथी ओळखाय छे खरी अने
 जो वाचकने नामनो कहोवाट न होय तो ते नाम
 'जैन' छे एने हु तो 'व'तरागनोंध' ए नामथी
 ओळखाववु वधारे पसद करु छु, कारण के ए नोंव
 राग अथवा पक्षपात वगरनी छे अथवा एवा महा-
 जनोनी करेली छे. परन्तु जनसमाज तेने 'जैनशास्त्र'
 नामथी ओळखे छे अने वाचनारने कोई अमुक
 नाम साथे नहि लडी पडता हेतुनी दरकार करवा
 सूचवी, हु पण आ पुस्तकमा ते वधारे जाणीतु
 नाम वापरवा छूट लइश

ए 'जैनशास्त्र' एम मूचवे छे के, 'धर्म' रुपी
 सुदर महेलमा प्रवेश करवा माटे प्रथम सम्यक्त्वनो

ઘરવાના સાલવા જોઈએ ૭ ઘરવાએથી જ મહેરમા પ્રવશ થાય છે. અ. માત્ર વોળ જુલુક નહિ રાહ ! અમદાવાદથી મુંબઈ જવું હોય ત્હને માટે હમણાં છે આગાહીની સરહ ઘણી સારી છે, તો પણ ક્યાં ગામવાનો રહીશ ઠીકીટ માર્ગસ જ ન જાગતો હોય તો ? અગર પ્લટફોર્મ ઉપર આવીને ઘરવાળ જવાની ગાહી આજતાં હવે સહિન...જક્ની મુંબઈ પહોંચવાનો આશાથી—હેમા બેસી જાય તો ?

માટે ધર્મશાસ્ત્ર કપી રત્ન દેન હાથા છતાં 'સમ્યક્ત્વ' અથવા 'ક્ષુદ્ર જ્ઞાન'ની માહત્તા વગર ધર્મશાસ્ત્રનો અક્લો ઉપયોગ જ ધવાનો

'સમ્યક્ત્વ' શું તત્ત્વ છે, તેથી હલ્લું 'મિ પ્યાત્વ' શું તત્ત્વ છે, દરેકે માથાપર વિચાર કરવાને. 'જ્ઞેમ રહિ' કેટલી વિશાલ છે 'શ્રીવરુગનોખ' કેવી વચ્ચુપાત જગરની છે—કેવી જ્ઞેમ જગરની છે—

आडवर वगरनी छे, अने जैन सिद्धातो स्वाश्रय (Self-reliance) शीखवाडनारा केवा उमदा सत्यो छे : ए सर्वनु काडक ज्ञान आ पुस्तक अथइति वाचनारने थशे तो म्हारो प्रयत्न सफळ ययो मानीश.

सम्यक्त्वना सबवमा जे जे विविध विषयोनु विवेचन आवश्यकीय छे ते ते सर्वनो सक्षेपमा स-
मावेश आ पुस्तकमा करेलो जोवामा आवशे, धर्म-
ज्ञान आपनारी शाळाओ वाचनमाळा तरीके आ
पुस्तकनो उपयोग करशे तो तेथी महद् लाभ थवा
आशा रखाय छे.

सनातन जैन मतावलवी मुनीश्री मणीलालजी
महाराज (लिवडी समुदायना पूज्यश्री मोहनलालजी
स्वामीना शिष्यवर्य) एमणे आ पुस्तकमा जे कीमती
मदद करी छे ते माटे तेओश्रीनो अतःकरणथी
आभार मानु छु. तेमज अहमदनगरमा वसता श्रा-

મર્યુ છે પ્રથમ શુભ* અને પછી શુદ્ધ* કાર્યોએ,
ધુમાડી દૂર કરવાથી નીચક આયોગાય પ્રકાશે છે
પછી સર્વ પદાર્થ અને સર્વ માય તાદ્રસ્ય દેશાય ॥

આશા 'ફનેહમદ ઠલ્નાર'ઓર દરવાનો ઠ
ઘડતા જે જે સ્પષ્ટ જોયું હોતો મોંઘ આપણા હાથમા
આવે તો આપો કેવા મામ્પશાઈ. અરે, હોમને તે
અનુપ્રદ કીધો પણ છે 'શામનો દરવાનો' કેમ
હાલનો હોને માટે તેમો કુર્ષામો મૂકતા ગયા છે;
પટલુજ નહિ પણ દરવાના ચૂલ્તાં શુ શુ નમરે પડશે
તે પણ તેમો મોંઘતા ગયા છે, કે બેથી યોદુ નો
ધાધી તેને સપૂર્ણ લયીકે આપણે માની ન બેસાવ,
આપણે માટે હો પટલુ જ કરવાનું રહે છે કે, તે
દરવાને જઈ ઉમમુ અને પછી સૂચમ્યા પ્રમાણે લંતપી,
દરવાનો ટેસ્પા કરવા

* શુભ કાર્યો એટલે પુણ્યમાં કાર્યો અને શુદ્ધ કાર્યો
એટલે ધર્મના કાર્યો મુવે ૫ મુજ્જતું પગીયુ છે

वाचक स्वाभाविक रीते ए महाजनोना नाम
 पूछवा इच्छा करणे; परन्तु ज्यां सर्व महाजनोनी
 नोंध एक सरखी छे त्या कोनु नाम देवु ? हा, ते
 सर्वनी नोंधने एक नामथी ओळखाय छे खरी अने
 जो वाचकने नामनो कहोवाट न होय तो ते नाम
 'जैन' छे एने हु तो 'र्व'तरागनोंध' ए नामथी
 ओळखाववु वधारे पसद करु छु, कारण के ए नोंव
 राग अथवा पक्षपात वगरनी छे अथवा एवा महा-
 जनोनी करेलीछे. परन्तु जनसमाज तेने 'जैनशास्त्र'
 नामथी ओळखे छे अने वाचनारने कोई अमुक
 नाम साये नहि लडी पडता हेतुनी दरकार करवा
 सूचवी, हु पण आ पुस्तकमा ते वधारे जाणीतु
 नाम वापरवा छूट लइश

ए 'जैनशास्त्र' एम सूचवे छे के, 'धर्म' रुपी
 सुदर महेलमा प्रवेश करवा माटे प्रथम सम्यक्त्वनो

દરવાજા પાલ્ખા ખોલે ૦ દરવાજેથી જ મહેલમાં
 પ્રવેશ થાય છે. એ વાત યોગ્ય વ્યક્તિ જાણે રાસ!
 અમદાવાદથી મુંબઈ જવું હોય તોને માટે હમણાં તો
 આગગાડીની સરકાર બની સારી છે, તો પણ કાંઈ
 ગામડાનો રહીસ ટીકિટ આપીસ જ ન જાણતો હોય
 તો ? અગર ૫૦૮ કર્મ ઉપર આધીને બંધવાળા જવાની
 ગાડી આવતી હવે સહિત—જરૂરી મુર્દા પહોંચવાની
 આગારી—તેમા બેસી જાય તો .

માટે ધર્મશાસ્ત્ર કપી રસ્તે ટૂંક હોવા છતાં
 ‘સમ્યક્ત્વ’ અથવા ‘સચ્ચ જ્ઞાન’ની માહતી વગર
 ધર્મશાસ્ત્રનો અવલો ઉપયોગ જ થવાનો

‘સમ્યક્ત્વ’ શું તત્ત્વ છે, તેથી સ્પષ્ટ ‘મિ
 પ્પાત્ત’ શું તત્ત્વ છે, દરેક માવતર વિચાર કરવાને
 ‘ઝોમ રાઈ’ કેટલી વિશાળ છે, ‘ચીતરગનોંધ’
 કેવી પદ્ધતિ વગરની છે—કેવી ધોમ વગરની છે—

आडवर वगरनी छे, अने जैन सिद्धातो स्वाश्रय (Self-reliance) शीखवाडनारा केवां उमदा सत्यो छे : ए सर्वनु काइक ज्ञान आ पुस्तक अथइति वाचनारने यशे तो म्हारो प्रयत्न सफळ ययो मानीश.

सम्यक्त्वना सबधमा जे जे विविध विषयोनु विवेचन आवश्यकीय छे ते ते सर्वनो सक्षेपमा स-
मावेश आ पुस्तकमा करेलो जोवामा आवशे, धर्म-
ज्ञान आपनारी शाळाओ वाचनमाळा तरीके आ
पुस्तकनो उपयोग करशे तो तेथी महद् लाभ थवा
आशा रखाय छे.

सनातन जैन मतावलबी मुनीश्री मणीलालजी
महाराज (लिवडी समुदायना पूज्यश्री मोहनबालजी
स्वामीना गिष्यवर्य) एमणे आ पुस्तकमा जे कीमती
मदद करी छे ते माटे तेओश्रीनो अतःकरणथी
आभार मानु छु. तेमज अहमदनगरमा वसता श्रा-

वक रायचंद्रबीए मारी घणीएक शंका मोना मुन
 करी न उपकार कयो छ ते भूस्मय तेवो न
 सम्पन्न संपत्ती म्हाय म्हायानने ते जेनी स
 ययी पुत्री मळ्यायी न आ पुस्तक कम पामुं
 माटे छेम्मे तथा ने न पुस्तकानी सहाय तेम्मे
 जायी छे ते पुस्तकोने, आ लेखनी खुबीमो म्हाय
 छेम्माना दापो माटे हु पोताने न बोसम्हार रम्ह
 मने पुस्तकमा दापो छ ते तो हु आगळ्या न क
 बुक करीश, कारण के रचती तेम्मे छपाक्या क्क
 म्मुक मुशीबतो मने बंधनोयी हु बेरयक्य हल्ले
 नवीन आवृत्ति थोडा न क्कतमा प्रगट करवा बाई
 सु ने बसने सुधार वधार सूचनार सज्जनानो।
 मत करणपूर्वक आमार् मानीश

जेनहितेस्तु " आफोंसि
 ममदायाव

} वा मो शार

तिथवीं नागार का आरत सादर भट,

सम्यक्त्व.

प्रकरण १ लुं.

प्रवेशक.

(Introductory)

श्री ' भगवतीजी ' सूत्र सत्य कहे छे के:—

नस्सा जाइ नस्सा जोणी । नत्तं ठाण नत्त कुल ।

न जाया न मुव्वा जथ । सव्वे जीव्वा वीअणं तसो ॥

अर्थ:-“एवी कोइ पण जाति रही नथी,
एवी कोइ योनि रही नथी, एवुं कोइ स्था-

श्री आचार्य विनयचन्द्र ज्ञान भण्डार, जयपुर

(૧૮) પ્રકરણ ૧ સુ-પ્રવેશક "

ન રહ્યું નથી, એણે કોઈ કુલ રહ્યું નથી, કે
જ્યાં આ જીવ મન્યો-મુખો ન હોય "

જીવ તે સર્વ જગાએ અનંત અનંત ધાર
ફર્યો છે

એ ફરવામાં જગત જન્મ-મરણમાં જે અ
સહ્ય વેદના સમાવેશી છે તે, મનુષ્ય માયાના
આધરણથી મૂલી જ આવે છે શ્રી 'ઉત્તરાય
ન'માં શ્રીમદ્વાની મહાત્માસ્પષ્ટ વોકાર કરેછેકે

જન્મ દુઃખં મરણ દુઃસ્વપ્નં । રોગાય મરણાણિય ।
અહો દુઃખો દુઃસંસારો । જન્મ્ય કિસ્સંતિ જંતુણો ॥

અર્થ:- "જન્મ દુઃ સમય છે; મરણ (વૃદ્ધાવસ્થા)
દુઃ સમય છે; રોગ અને મરણ પણ દુઃ સમય
છે અહો! આ સંસાર જ દુઃસ્વ રૂપ છે, કે જેને
વિષ જંતુઓ રીણાય છે "

काम, क्रोध, मद, मोह, मत्सर, विषय, कषाय अने प्रवृत्तिनो सोवतथी जीव नर्क, निगोद, मनुष्य, तिर्यच, देव आदि स्थिति-ओमां उपर कहेलां जन्म-जरा-मरण अने आधि-व्याधि-उपाधिनां असह दुःखों परा-धिनपणे भोगवीने पण अद्यापि तृप्त थतो नथी

विचारवुं जोइए के, आ मनुष्य भव घ-णो दुर्लभ छे; अने मळेली सामग्रीओ फरी फरी हाथ आवती नथी, माटे श्रीवीर प्रभुए गौतम ऋषिने आपेलो नीचेनो गुरुमंत्र दरे-क मुमुक्षुजने सावधान मनथी जपवो जोइए:-
दुलहेखलुमाणुस्सेभवे । चिरकालेणव्विसव्वपाणीणं ।
गाढाय विव्वागकम्मुणा । समयगोयममाप्पमायए ।

अर्थ:-“मनुष्य जन्म मळवो घणो दुर्लभ छे;

(૨૦) પ્રવચન ૧ હુ-પ્રવચન

ઘણા કાઢે પણ મને જીવને તે જન્મ હુસમ છે, (કારણ કે) ગાદા (નિકાચિત્ત) કર્મો આદા આધે છે માટે હુ ગૌતમ ! મમય મામનો પ્રમાદ ન કરીશ ”

મનુષ્ય યથ સાથે થઈ જીવી સામગ્રીઓ મળી છે, તેનો લાભ અવશ્ય લેવો જોઈએ:-

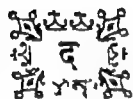
મનદર

રુઢો ‘મનુ-મથ’ ‘આર્ય-સેવ’ મે ‘ઉત્તમ કુલ’,
 ‘સ્ત્રી તળી સ્ત્રી’ ‘સાધુ આચર્ય’ પ્રમાણીય,
 ‘પાંચે હિન્દુ પુરી’ મળી, ‘શરીર નિરોગી’ થઈ,
 ‘સમાગમ સાધુ તળો’ મેથી શાસ્ત્ર સૂણીય !
 ‘મતીતિ ધરમ કેરી’, ‘ઈચ્છા તપ-સંયમની’,
 એવી ‘વજ્ર જોગવાઈ’ હુરુદ્ધ માણીય
 મળ્યાં મે સાહિત્ય સારાં, કરીય ન તે અકારાં,
 રુદ્ધ ઉપયોગ વડે, આતમને તારીય

પ્રકરણ ૨ જું.

ગુરુ.

૧૩૧ દેસાણે સ અનુકુલ જોગવાઈમાંની પહેલી ૭

પ્રાયઃ* જન્મથી જ મળે છે એટલે એમાં (આ જન્મ-
મા તો) આપણો હાથ થોડો જ હોય છે પરન્તુ
આઠમી જોગવાઈ સાધુસમાગમ તે કેટલેક
અંશે આપણા હાથમાં છે; અને નવમી-દસમી

*પ્રાયઃ એ શબ્દથી સમજવું કે લક્ષ્મી કોઈને જ-
ન્મથી જ મળે છે અને કોઈને પાછળથી વેપારાદિ વડે
મળે છે જન્મથી જ સાત જોગવાઈ મળે છે તે પણ
અલગત પૂર્વ જન્મોમા આપણા હાથે જ રહેલી છે.

नोगवाइ तो आठपीनापेटायां ज भाषी जायछे

एक मसंगे भी गौसम ऋषिण श्री महा
वीर प्रमुने पूछयुं के, “हे भगवन्! साधुनां स
मागम करषाधी छुं फळ याय?” त्वारे ते
ज्ञानी महात्माए जबाब आप्यो के—

मल्वणे नाणे विनाणे । पञ्चस्वाणेष संजम्मे ।

अएहनये तवे ज्ञेव । मोदाणे अकिरिया सिद्धि ॥

अर्थ —“साधुसमागमयी ‘अवण’नो लाभ
मळे; ए थवणधी ‘ज्ञान-विज्ञान’ फळ याय,
ज्ञान-विज्ञानयी पापने त्यागबारूप ‘परधस्वा-
ण’ (प्रसास्यान) फळ याय; तेमांयी इन्द्राओ
उपर काबु रागबारूप ‘सयम’ फळ याय; ते-
मांयी ‘अनाश्रव’ (अथवा नशिन पापकर्म अ
इश्वरदा) रूप फळ याय; तेमांयी ‘तप’ फळ

थाय (कारण के अनाश्रवी जीवो हलुकर्मी
होवाथी तप करवा सहज इच्छे) अने तेथी
जूनां कर्मने भस्मीभूत करनारुं 'निर्जरा'रुप
फळ थाय एम परिणामे 'मोक्षफळ' अथवा
सिद्धि मळे ”

- साधु-समागमनुं सार्थक त्यारे ज कहेवाय,
के ज्यारे तेमनो उपदेश श्रवण थाय अने ते
उपदेशने अमलमां मुकी मोक्षसाधना माटे
यथाशक्ति प्रयत्न थाय अहो ! आपणे केवा
मंदमति छीए-केवा दुर्भागी छीए के, श्री
वीतराग देवना अनुयायी मुनीराजो स्थळे
स्थळे विहार करी सत्योपदेश करे छे तो पण
प्रमाद, लोभ अथवा मोहने लीधे आपणे तेम-
नां दर्शननो अने उपदेशश्रवणनो लाभ लइ

(૧૪) પ્રકરણ ૧ જી-ગુરુ.

શક્તા નથી ! જે ષોષ દ્વાનાચરણીય, ઠણ-
નાચરણીય, મોહનીય અને અતરાય એ ચારે
' ધાતીકર્મ ' તથા પદના આયુષ્ય, નામ,
અને ગોત્ર એ ચારે ' અધાતીકર્મ ' નો નામ
કરી મસારસમુદ્ગમણથી હમારવાની થ-
કિ ધરાવેછે તે કોપની ગરજ ન રાખીએ તો-
આપણે કેવા આત્મધાતી કહેવાઈએ ! યગર
માગ્યે આશ્તી સ્વસ્મીને ધક્કો મારનારા આ
પણા જેવા કમઅકલ્પના કોણ હોય ?

પરન્તુ દરેક માણસે સાધુ અથવા ગુરુને
પારસ્વધાર્માં શ્રુતિ ધાપરથી ઓઈએ કારણ કે
જે પદ ઉપર આટલો વજો ચક્રિયાત રાસ
થા મોટા પુરુષો મહામણ કરે છે તે પદની
માસજ સૌને છાગે અને તેથી, યોગ્યતા ન હો

छतां, घणाए पुरुषो मात्र द्रव्यना लोभ-
नी अगर मानपाननी आशार्थी ए पद धा-
ण करेछे एवा गुरु पोते ज तरी शकता नथी
तो बीजाने थुं तारवाना ?

थाळ भयुं दुध थोरनु रे, उजळु अधिक प्रमाण;
मेसना दुधयी लागे भलुरे, पण पीनारना जाय प्राण.

माटे—

‘रूपे नवि रात्रिये—एना गुण तणो करीए तपास,
‘सदा बुद्धि साचीए—’

हमेश विचार करवो के, गुरु कइ वृत्तिथी
उपदेश करे छे—अने एनो उपदेश आपणी
‘न्यायबुद्धि—सदसदविवेकबुद्धि मानी शके
तेवो छे के नहि ? धर्म के जे सुख माटे कर-
वामां आवे छे ते कोइ दिवस कोइ पण (ना-

(२१) प्रकरण २ जु-गुरु

नामां नाना पण) माणीने दुःखी करवायीं
यतो नयी; अने कोइ पण माणीने दुःख प्राप्त
एवुं काम घर्मना नामे उपदेश तेने तमारे को-
इ दिवस गुरु के साथु मानवो नहि

जेओ वसुक माचसने हिंसागर्मित उप-
देश करनार तरीक जाणे छे छता तेने पूजे
छे-माने छे, तेओ घणुसह सासधु होवायी ज
एव करे छे गुरु काइ मर्मजमयी मार्ग दारि
इ फेहे मारा बेरीने दुःखी करे, मने ओकरा
आपे, इत्यादि सासधुयी ज सोयी लोको हो-
गीने बन्गी रहे छे एक अनुमयी करेछे के:

“गुरु सोमी शिष्य सासधु, वानु सेछे दाव

“होनु दुःखी बापडा, बैठ पण्यरकी नाव ■

घर्मने कर्मधी नूदो जाणयो जोइए संसा

व्यवहारमां नीतिनो उपदेश उत्तम छे,
 ण धर्मनो उपदेश नीतिथी पण एक डगलुं
 मागळ बधीने, पुराणां पापोने धोता अने न-
 णां पापोने आवतां अटकावता शीखववानो
 तावो करे छे; तो पछी धर्मने नामे कोइ पण
 आवनुं एवुं काम केम ज थइ शके, के जेथी
 कोइ प्राणीने पीडा थती होय? अने एवो उप-
 देश करनार माणस कदाच एम कहे के ' ए
 तो धर्मना घाटे करवानुं छे, ' तो शुं धर्मना
 खपी प्राणीओए तेथी ठगावुं जोडए ? शुं ते-
 ओ तेने धर्मगुरु कहेशे के व्यवहारगुरु ? वि-
 द्वाहिनोए व्याजवी ज कहयुं छे के:—

सत्य नास्ति तपो नास्ति । नास्ति चेन्द्रियनिग्रहः ।
 सर्वभूते दया नास्ति । एते चाण्डाललक्षण ॥

(૨૮) પ્રકરણ ૨ જું-ગુરુ

અર્થ - “જેનામાં સત્ય નથી, સપ નથી, શિશુ નિગ્રહ (ખિતેન્દિયવર્ણ) નથી, માળીમાલ મોળા જ નહિ પણ નાનામાંટા મલ-તરફ જ યા નથી, ત, ગુરુનાં નહિ પણ પદાલ્લનાં સહ સમમનાં ”

શ્રી ‘સુપગદાગ’ મૂર્ખમાં ઉપદેશક(ગુરુ) યોમ્યતાના સર્વધર્મા કહ્યુ છે કે:- ‘હિમ સુખ અપ્પાસચ્ચે’ અર્થાત્ જેમણે આશ્વદ્વાર (પાપનાં ગરનાર્જી) છેડ્યા છે ‘તે ધર્મ સુદમાસ્ત્વંતિ’ તેઓ જ માત્ર સુદ્ધ ધર્મોપદેશ કરી શકે છે

વેદધર્મમાં ‘અહિંસા પરમો ધર્મઃ’ એ મુખ્ય મંત્ર છતાં તે ધર્મના કોઈ ઉપદેશક હિંસામિત્ર કામ કરવા સલાહ આપે તો તે ‘ગુરુ’ નહિ; જૈન ધર્મના કોઈ સાધુ, ‘વ્યા’ ને ધર્મનું મૂલ

अनवा छतां दयानो भंग थाय एवो उपदेश
करे तो ते पण 'गुरु' नहि

शास्त्रमां सदगुरुना २७ गुण विस्तारथी
कहेला छे अने ते सर्व आपणी विवेकबुद्धि
कबुल राखे तेवा छे

कान, आंख, जीभ, नाक अने त्वचा ए
पांच इन्द्रियोना निग्रह रूपी ५ गुण; हिंसा-
जूठ-चोरी-मैथुन अने परिग्रह (धन-माल
आदि) एपांचथी सर्वथा निवर्तवा रूपी 'पांच
महाव्रत'ना ५ गुण; क्रोध-मान-माया-लोभ
ए चार कषायना निग्रहरूप ४ गुण; मन-वचन
अने कायाना योग शुद्ध प्रवर्त्ताववा रूप ३ गु-
ण; भ्रममा दृढता; करणसत्य (पडिलेहणा);
रोग-परिसहनी सहिष्णुता (शांत मनथी खम-

(૧૦) પ્રકરણ ૨ ઝું-ગુરુ

ધાપણુ), મરણથી નિઠરપણુ; સમા; વૈરાગ્ય
ચારિત્ર; દર્શન (સમક્ષિત); જ્ઞાન; રાત્રીમોક્ષન
ત્યાગ; ૫ ૨૭ ગુણશાલ્યને 'સદ્ગુરુ' કહેવાય ૫

ગુરુની પરીક્ષામાં ઘણી મયાદ રાખવા જે
યો આ જમાનો છે; કારણ કે 'સંસાર અસ
છે', 'કાલ કોઈને મુકનાર નથી', 'ધર્મ કો
શે તે છુસી યશે' એવો પ્રાસ્તાવિક બોધ સ
ધમ અને ગુરુઓ કરે છે અને ૫ પ્રાસ્તાવિક
બોધથી પોતાનું ગુરુપણુ સામા પાસે કમુલ ક
રાવીને પછી તેને સ્વાર્થજાલમાં ફસાવે છે
'તમે દેશન રીઝવવા યજ્ઞ કરો, પૂજા કરા, ૫
રઘોડા કહાઓ' એવો ઉપદેશ આપી ૫ રહ
પોતાનું કમીષન મેળવી શકે છે પરંતુ આ
અનોખું વિધાયવાનું ૫ છે કે, જે દેવ સુશા

પતથી રીજ્ઞાય તે દેવ સુશામત વંધ થતાં
કોપવાનો કે વીજું કાંઈ? અને દેવને કાંઈ ફલ
આપવાની સત્તા નથી તેમજ પાપોનો કરનાર
માણસ દેવની સુશામતથી શિક્ષામાંથી છૂટી
જાય એ શું વનવા યોગ્ય છે? માટે જે કાંઈ ઉપ-
દેશ ગુરુ કરે તે તરફ પરીક્ષકદષ્ટિથી, ગુરુના હે-
તુ અને સ્વભાવનું મનન કરી તેની કિમત કરવી.
સોનાની કિમત આંકવા માટે કસોટીનો પ-
થ્થર એક ઉમદા સાધન ગણાય છે, તેમજ 'નિ-
ર્વંદ્ય ઉપદેશ અને તદનુસાર આચાર' એ જ
કસોટી વડે ગુરુની કિમત થઈ શકે છે *

*શબ્દ--રુપ--રસ--ગંધ અને ફરસના વિષયો-
મા લુબ્ધ થયેલા, ઘર છોડીને નીકળવા છતાં અ-

प्रकरण ३ जु

९

सम्यक्त्व (समकित)

गुरु रानी पसंदगी पाछळ आवली वषी सं
भाळ मने सावचेती राखवानु कांइक मयोज
न होयु मोइय, कारण के, कारण वगर कार्य
पासरा—देरा—मठ—मेदीर—मसीद के चर्चना माली
क यह पदवारा, स्त्री—पुत्र—स्तहीने छोडी नीकळ
ना छतां शिष्य-शिष्यानी लटपटमां रच्यापच्या
रहेछा, वाहन त्यागवा छतां कोषरुपी मदोन्मत्त
हापी उपर अहोनिश आरुळ यथेछा, एवाने 'गुरु'
तरीके मानवा के नाहि ए आ उपरपी स्पष्ट समजाये

वनतुं नथी गुरु तरफथी आपणने वेवडो लाभ
 मळी शके छे. एक तो, तेमनो उपदेश श्रव-
 ण करवाथी उमदा तत्व समजी शकीए; अ-
 ने वीजुं ए के, गुरु ए सद्वर्त्तननो जीवतो दा-
 खलो होवाथी पुस्तको के व्याख्यान करतां
 तेमनो चहेरो वधारे सारी असर करी शके
 तेमनी शांत मुखमुद्रानुं गांभीर्य अने ढळेली
 आंखोनो प्रकाश आपणी आंखो द्वारा आ-
 पणामां प्रवेश करे छे अने मधुर स्वरव कर-
 ता रुपेरी झरा जेवो तेमनो वाग्प्रवाह आपणा
 कान वाटे प्रवेश करे छे तेमज तेमनो शुद्ध
 आचार आपणा मगज द्वारा प्रवेश करेछे
 खरेखरा-आत्मार्थी-निर्दभी गुरुनो एवो
 अलौकिक प्रभाव छे. हवे एवा गुरु पासेथी

આપણે શિષ્યવાનું શું ? શું માત્ર મોં જોઈને જ
બેસવાથી સાર્થક થશે ?

મારે ગુરુ પાસેથી બોલ્લેલાનુશુ હોઈ શકે!
'સમક્ષિત' અથવા 'સમ્યક્ત્વ' સમ્યક્
પટલે રૂઢા પ્રકારે જાણવાપણું તે એનો સરલ
અર્થ પટલો જ કે માત્રાને સાચા શરીરે બોલ-
લેલું તે (અલબત્ત, એમાં સોળને સોટા ત-
રીકે બોલ્લેલાનો સમાવેશ આપોઆપ જ થા-
ય છે) સાચા સોટાનું બેને રૂઢા પ્રકારે જા-
ણવાપણું થાય તે તો પછી મનમાંથી રાગદ્વે-
પાદિને દક્ષનિકાલ જ કરો; તેથી તે સર્વ પ્રા-
ણી ઉપર અને સુક્તદુઃસ્થ ઉપર સમમાન—સમા-
ન દ્રષ્ટિ રાલો; એ કારણથી થઈ 'સમ્યક્ત્વ'
ની વ્યારૂપા 'સમમાન' પણ થઈ શકે

धर्मनो पायो ज सभकित छे पडता प्राणी-
 ने धरनार-झीलनार तेने 'धर्म' कहे छे पण
 झीलनारमां अमुक जोर (Force) जोडए.
 एक केरी झाड उपरथी पडे छे, तेने पाडनार
 पृथ्वीनुं 'गुरुत्वाकर्षण' (Gravitation)
 भामनुं तत्व छे हवे तमारे ते केरीने झीलवा
 विचार होय तो ए 'गुरुत्वाकर्षण' जेटला-
 ज जोरवाळो अगर तेथी वधारे जोरवाळो
 हाथ धरवो पडशे जे कुदरतमां केरीन पा-
 डनार 'गुरुत्वाकर्षण' तत्व रहेलुं छे ते ज
 कुदरतमां प्राणीमात्रने पाडनार 'पाप' तत्व
 पण रहेलुं छे कोइ न जाणे तेम ते वन्ने त-
 त्वो चीजेने अन प्राणीओने नीचे खेचे छे.
 केरीने 'गुरुत्वाकर्षण'नो असरथी वचावना-

(૩૬) પ્રકરણ ૧ મું-સમ્યક્ત્વ

જા તમે છા તેમ પ્રાણીને પાપ ' ના આકર્ષણથી વધાવવા પાટે ' ધર્મ ' છ; તમે એમ કેરી પર ' ગુરુત્વાકર્ષણ'ની અસર ન થવા દેવા માટે જાગ્રુક અ અગર એથી વધારે જોરવા લો હાય ધરો છો; તેમ 'ધર્મ' વળ 'પાપ'ના આકર્ષણ જેટલા જ અગર તેથી વધારે જોરવા લાઈ 'સમકિત' થશે છ

આ પ્રમાણે સમ્યક્ત્વ એ ધર્મનો હાય અ યથા ધર્મનો પાયો છે શ્રી ' ઉચ્ચરાધ્યયન ' મૂલમાં કહયું છે કે:

અધિ ચરિત્તે સમસાવિહૂર્ણં । દૈસણે સમદ્યયધ્વં ॥

સમસ ચરિતાદ્ । મુગર્થ પુર્થ્વ ચ સમ્પર્સ ॥ ૧ ॥

નાદંસાણિસ્મનાર્ણં નાજેણ વિજ્ઞા ન હોતિ ચરણગુણા
અગુણિસ્મ નધિ મોહોનધિ અમુલસ્મ નિઘ્વાણ ॥૨ ॥

अर्थ:-“ ‘समाकित विना ‘चारित्र’ (मुनीपणुं तेमज श्रावकपणुं) नथी. ‘दर्शन’ अथवा ‘समाकित’ ज्यां छे त्यां उभय (‘समाकित’ अने ‘चारित्र’ वन्ने) छे ‘समाकित’ अने ‘चारित्र’ ए वेना युगलमां प्रथम ‘समाकित’ आवे छे ‘समाकित’ विना ‘ज्ञान’ नथी; ‘ज्ञान’ विना ‘चारित्र’ नथी. अने ए गुण विना ‘कर्ममुक्तपणुं’ नथी; तेमज कर्म-
थी नहि मुकायलाने ‘निर्वाण’ नथी. ”

माटे समाकित प्रथम मेळववुं जोड़ए सम-
कितीनी सुंदर व्याख्या श्री ‘उत्तराध्ययन’ सू-
त्रमां आ प्रमाणे आपी छे:-

तहियाणंतु भावाणं सभावे उवएसणं ।
भावेण सद्वहं तस्स समत्तं तं वियाहियं ॥

अर्थ:-“ ‘जातिस्मरण’ ज्ञाने करी अगर गु-

(૩૮) પ્રવરણ ૩ મું—સમ્યક્ત્વ

રૂના ઉપદેશો કરી અતઃકરણના શુભ ભાવેથી ;
'નવતત્ત્વો ને જાણે તે સમક્ષિતી જીવ કહીએ

આ ધ્યાસ્યામા જાણપણું સેવજ અઠ ક
રણનો શુદ્ધ માત્ર રાત્રેનો સમાવેશ છે

સમક્ષિતના ૦ મેદ છે—

૧ દ્રષ્ય સમક્ષિત, ૨ શ્રાવ્ય સમક્ષિત, ૩ નિ

* નવતત્ત્વમાં સર્વ જાણપણાનો સમાવેશ થાય છે તેમાં સપ્તર્ષિ શાસ્ત્રો, સર્વ વિદ્યા (Science), સર્વ તત્ત્વજ્ઞાનનો સંપૂર્ણ સમાવેશ થાય છે (૧) મીઠા (૨) અમીઠા, (૩) પુણ્ય (૪) પાપ, (૫) આશ્રય (૬) સંચર (૭) નિષ્કાર (૮) રૂપ અને (૯) મોક્ષ આ વિષય ધણો મોટો સેવાધી પુઠ પર શ્રી 'સ્વા મે શા મ મંદલ' તરફથી કોઈ વચ્ચે એક અજાયબું પુસ્તક મહાર પડશે

श्रव्य समकित; ४. व्यवहार समकित; ५. निःसर्ग समकित. ६ उपदेश समकित; ७ रोचक समकित; ८. कारक समकित; ९ दीपक समकित

(१) “ द्रव्य समकित ” :—श्री वीतराग देव अगर तेमना आज्ञानुसारी मुनीराजनो बोधसांभळी कोइ माणस मात्र श्रद्धाथी— भरोसाथी तेने सत्य माने, परन्तु तेनो परमार्थ समजे नहि; एवा जीवतुं जे समकित तेने ‘द्रव्य समकित’ कहेवाय

(२) “ भाव समकित ” :—‘ जीव-अजीव’ आदि ‘नवतत्व’, ‘काइया’ आदि ‘पचीस क्रिया’ ए विगेरे अनेक भेद जाणी, शुद्ध अंतःकरणथी सर्दहे ते माणसतुं समकित ते ‘भाव समकित’ कहेवाय.

(૩) “નિશ્ચય સમક્ષિત” —જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર-તપઃ એ ચારને વિષે નિશ્ચય-અપવાદ-રાદિ ૨૬ બોલતું સ્વરૂપ જાણે તેણે માણસ નું ‘નિશ્ચય સમક્ષિત’ સમજવું આ સમક્ષિત આખ્યા પછી પાછું મરું નથી

‘દ્રશ્ય સમક્ષિત’માં માત્ર શ્રવણ અને શ્રુત્તાનો સમાવેશ થાય છે,—તેથી આગળ જ ધીને ‘માત્ર સમક્ષિત’માં તત્ત્વોનું જાણવું કરવાનો સમાવેશ થાય છે; અને તેથી પણ આગળ ધીને ‘નિશ્ચય સમક્ષિત’માં જુદી જુદી દૃષ્ટિ (from different points of view) મત્યનું સિદ્ધાંતલોકન કરવાનો સમાવેશ થાય છે. દરેક વાક્ય ઉપર સિદ્ધાંતલોકન કરવાને માટે ‘૨૬ બોલ’ અથવા ‘૨૬ દૃષ્ટિ’

छे. एक पढखुं सोनाथी अने बीजुं रूपाथी रसेलुं
एवी एक पुतली माटे वे माणसने थयेलो वाद-
विवाद जगजोहरछे एकनी दृष्टि सोने रसेला प-
डखा तरफ होवार्थी ते माणस ते पुतळाने सोना
नुंज कहेवामां दृढ रह्यो अने बीजानी रूपेरी भाग
तरफ दृष्टि होवार्थी, ते पुतळुं रूपानुं ज छे ए-
म नहि माननारने, ते गाळो देवा लाग्यो; पण
वन्ने भाग तरफ दृष्टि फेरवनार त्राहित लो-
कोने आ कजीओ करनारानी मूर्खता तरफ
मात्र हास्यज आवतुं दुनियायां आटला व-
धा धर्मो उभा थया अने धर्मने नामे कजीआ
थया ते आ ज कारणने लीधे अमुक धर्मने
सर्वोत्तम तरीके मनाववा माटे आ कथन थ-
युं छे एम न समजतां, वांचनारे एदळुं ज वि-

ધારણું કે, સાંકડી દટિયી-અમુક એક મ દિશા .
 માં ગોંધી રાસલી દટિયી જોવાયતું તે કાંઈ
 સંપૂર્ણ સત્ય હોઈ શકે નહિ 'મૈન ધર્મ' એ નામ
 આપણે વઢીમર ધાણુએ મુકીએ અને જ નામ
 પી જોડસાઠા ધર્મનું શિક્ષણ જ આપણે સાંચ
 બીએ, છો પણ તની વિશાલ દટિ આપણને છે,
 ના સત્ય વિષે સર્ટિફીકેટ રૂપ વા પટે છે. પૃ
 થ્વીની સપાટીથી આપણે જેમ ડચા વઢીએ
 તેમ આપણે વધારે જોઈ શકીએ છીએ તેમજ
 વધારે વિશાલ દટિયી (એક-ચ નહિ પણ પ
 થીસ દટિયી) જોવાયતું-વિચારાયતું સત્ય વ
 ધારે માનનીય હોઈ શકે એ કશુંલ કરણું મુ-
 શ્કેલ નથી [એ ' પચીસ દટિ 'નું વિવેચન
 બોધા પ્રકરણમાં કર્યું છે]

(४) “ व्यवहार समकित ”:—‘संवेग’*
आदि पांच लक्षणथी प्रवर्तवुं ते ‘व्यवहार
समकित’ [एक पुस्तकमां लख्युं छ के:—
६७ बोलमांना ६१ बोलना गुणे करी सहि-
त ‘उपसम’ अने ‘क्षयोपसम’ × समकिती
झीवनुं जे समकित ते ‘व्यवहार समकित.’

(५) “ निःसर्ग समकित ”:—मुनीमहा-
राजना उपदेश विना ‘जातिस्मरण’ ज्ञाने क-
री नवतत्वादिनुं स्वरूप जाणवामा आवे, ते
‘निःसर्ग समकित’; अथवा, जैन मतने नहि

*‘संवेग’ आदि लक्षणो अने ‘६७ बोल’नो
खुलासो ९ मा प्रकरणमा वाचो

× ‘उपसम’ अने ‘क्षयोपसम’ समकितनो
खुलासो प्रकरण ९ मामा वाचो.

જાણનારો* પરન્તુ બાહ્યસ્વભાવી માણસ
સૂર્ય સન્મુખ આઘાપના છેતા, બેહેબેસે તપ ક
રતા, જ્ઞાનને આશરણ રૂપ 'જ્ઞાનાશરણીય' કર્મ-
નો સયોપસમ કરે ત્યારે તેને 'વિમગ જ્ઞાન'
ઉત્પન્ન થાય અને તેથી જીવ—અજીવનું
સ્વરૂપ જાણે, તેથી જે જે વર્ષો આરમ પરિગ્રહ
હવાલા છે તે સર્વ તરફ વિરાગ ઉત્પન્ન થાય
અને માત્ર નિરાશ્રી—અપરિગ્રહી (જૈન) ધર્મને
જ સાચો માને અને ' વિમગજ્ઞાન 'ની હાની
કરી ' અશ્વપિ જ્ઞાન ' પામી, ' કેવલ-જ્ઞાન '
ઉપાર્જીત કરી એવે મોક્ષ પામે; એવા માણ
મનુ સમક્ષિત પણ " નિ સગ સમક્ષિત " કહેવાય.

* આથી જૈનમતની ઉદારશૃષ્ટિ (Liberal
mindedness) સાચીન થાય છે

(६) ‘ उपदेश समकित ’:-गुरु आदिना उपदेशे करीने मळेलुं समकित ते “ उपदेश समकित ” कहेवाय

(७) “रोचक समकित”:-श्री वीतराग-ना वचन उपर रुचि राखे, धर्म करवाना मनोरथ करे पण अंतराय कर्मने लीधे ते मनोरथ पुरा पाडी शके नहि; तो पण धर्मनी शुद्ध सर्दहणा-परुपणा करे अने लोकविरुद्ध आचरण न करे, एवा पुरुषनुं समकित ते “रोचक समकित” कहेवाय (श्री कृष्ण अने श्रेणिक राजानुं समकित आ प्रकारनुं हतुं)

(८) “कारक समकित”:-“रोचक समकित”थी एक पगलुं आगळ वधेला जीवने “कारक समकित” होय; एटले के

જાણનારો* પરન્તુ મદ્રિકસ્વભાષી માણસ,
સૂર્ય સન્મુખ આઠાપના લેતાં, બેલેબેસે તપ કર
તાં, જ્ઞાનને આધરણ રૂપ ‘જ્ઞાનાવરણીય’ કર્મ-
નો કયોપસમ કરે ત્યારે તેને ‘ધિર્મંગ જ્ઞાન’
ઉત્પન્ન થાય અને તેથી બીજા—અજીવનું
સ્વરૂપ જાણે, તેથી જે જે ધર્મો આરમ્ભ પરિપ્ર-
જ્યાલ્યા છે તે સર્વ તરફ વિરાગ ઉત્પન્ન થાય
અને માત્ર નિરારંભી—અપરિગ્રહી (જૈન) ધર્મને
જ સાચો માને અને ‘ ધિર્મંગજ્ઞાન ’ ની હાની
કરી ‘ અધાધિ જ્ઞાન ’ પામી, ‘ કેવલજ્ઞાન ’
રૂપાર્માત કરી અંતે મોક્ષ પામે; એવા માણ
સનું સમાકિત્ત પણ “ નિ સગ સમાકિત્ત ” કહેવાય.

* આથી જૈનમતની ઉદારચૃત્તિ (Liberal-
mindedness) સાચીત થાય છે

ण गुप्ति' * आदि शुद्ध क्रियाओ करे.

‘रोचक’ समकिती जीव चोथे ‘गुणस्थाने’ होय अने ‘कारक’ समकिती जीव छठे-सातमे ‘गुणस्थाने’ होय

(९) “दीपक समकित” :—दीवो बीजा उपर प्रकाश नाखे पण पोतानी तळे तो अंधारुं ज रहे तेम, ‘दुर्भवी’ + अने ‘अभवी’ जीवो

* ३ गुप्ति:—मन—वचन—काया ए त्रणने पापथी गोपाववा अर्थात् पाप क्रियामा न प्रवर्त्ताववा ते.

+ घणा भव भ्रमण करवा छता पण जेने मोक्ष नथी ते ‘अभवी’ अने आखरे मुशबिते पण मोक्ष पामे तो खरा एवा जीव ते ‘दुर्भवी.’ (हथेळी उपर गमे तेटली दवा लगावो तो पण वाळ नहिज ऊगवाना.)

(૪૬) પ્રકરણ ૨ જી—મમ્યક્ત્વ

“ કારક સમક્તિ ” શાબ્દો જીવ ધર્મ તે,
પર રુચિ પણ રાસે અને તે પ્રમાણે ધર્મ આ
ધરે પણ સ્વરો તે જીવ પંચસમિતિ’, * ‘જ

* ‘ પાંચ સમિતિ’ —(૧) દ્રાષ્ટિ એટલે જા-
ણુ તે ‘દ્રષ્ટિ સમિતિ’ (૨) વિચારી—વિચારીને નિ-
ર્ણય માથા મોલથી તે ‘માયા સમિતિ’, (૩) વચ્ચે
પાત્રપ્રદીક યાત્રા સહિત (with caution) હેરા-
મુકવા તે ‘માયાળ મેટ્રમ્સ નિલેવણા સમિતિ’ (૪) ૨ (૫)
રોપ ટાબી નિર્વોર આદાર છેલો તે ‘વ્યંગ સમિતિ’
અને (૬) વર્ણનાતિ—પુર્નપ્રતિ (શાબ્દો—વેશાબ
આદિ ચહાર પરઠવાની (ફોર્મો દેશાબી) થોડો કા-
દ જીવને કૌશામના (દુઃસ્થ) ન ઠપમે વ્ધી રીતે
પરઠવાથી તે ‘ઠપાર પાસવળ સ્વેચ્છજલ સ્વધાન પરિચ
મણિયા સમિતિ

एण गुप्ति' * आदि शुद्ध क्रियाओ करे.

‘रोचक’ समकिती जीव चोथे ‘गुणस्थाने’ होय अने ‘कारक’ समकिती जीव छठे-सातमे ‘गुणस्थाने’ होय

(९) “दीपक समकित” :—दीवो बीजा उपर प्रकाश नाखे पण पोतानी तळे तो अंधारुं ज रहे तेम, ‘दुर्भवी’ + अने ‘अभवी’ जीवो

* ३ गुप्ति:—मन—वचन—काया ए त्रणने पापथी गोपाववा अर्थात् पाप क्रियामा न प्रवर्त्ताववा तें.

+ घणा भव भ्रमण करवा छता पण जेने मोक्ष नथी ते ‘अभवी’ अने आखरे मुशविते पण भीक्ष पामे तो खरा एवा जीव ते ‘दुर्भवी.’ (हथेळी उपर गमे तेटली दवा लगावो तो पण वाळ नहिज जगवाना.)

(૪૮) પ્રકરણ ૧ જીનું—સમ્યક્ત્વ

અન્યમનોને પ્રતિષેધી યોસનાં સાધનો થતા
પણ પોતાને ‘ગઠીમદ’ થાય નહિ, સયમ સ્વ
દ્રવ્યક્રિયા કરે પણ અતર કોરુ જ રહે; એ
પુરુષનું સમક્ષિત છે “દીપક સમક્ષિત” ગ
ણાય છે “ અમે તો પરમેશ્વરને સ્તોત્રે બેઠેલા
છીએ” એનું સમજનારા સુદ જૈન વર્ગના જ કેટલ
છાક સાધુઓ—સફેદ વસ્ત્રધારી, પીઠા
વસ્ત્રધારી તેમજ દિશાવસ્ત્રધારી સાધુઓ—
પણ ‘દીપક સમક્ષિતી’ હોય છે

प्रकरण ४ थुं.

पचीस 'दृष्टि' ('पचीस बोल')

The Twenty Five Points Of View.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
ॐ ए क चीज उपर जेम वधारे दिशामां-
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
थी दृष्टि पडे तेम ते चीज वधारे स्पष्ट दे-
खाय; तेम ते चीजनुं वधारे तादृश्य ज्ञान था-
य. जैन तत्त्वज्ञान दरेक वावत उपर २५ दृ-
ष्टिथी-२५ दिशाथी-२५ आंखोथी नजर फें-
के छे अने जो दरेक देशना अने दरेक जमा-
नाना महापंडीतोए पण जैन सिद्धांतोने उ-

(૧૦) પ્રકરણ ૬ યુ-પચીસ હરિ

સમ તરીકે સ્થિકાર્યો તેનું કાંઈ કારણ હોય
તો તે તેની વિશાલ હરિ ૫ જ છે

૫ 'પચીસ હરિ ને જૈનો ઘણુંસરું 'પચી
સ બોલ' ૫ નામથી ઓળખે છે પણ તેનો
સત્કાર્ય 'પચીસ હરિ' ૫ શબ્દથી સારો સમજા
ય છે અને ૫ પચીસ સંબંધી સંક્ષિપ્ત વિવેચન
કરવામાં આવશે, તો પણ બારીક સમજૂતી
માટે તો કોઈ વિદ્વાન સાધુની પાસેથી સંમ-
જા દરેક મમ્મ બીધને મહામણ કરવામાં
આવે છે કારણ કે ૫ 'પચીસ બોલ' ધર્મ
સંબંધી તેમજ વ્યવહાર સંબંધી દરેક વાક્ય
ઉપર કાગુ પાડી શકાય છે અને ૫ વહે વ્ય
વહારકુશલ થયાય છે મૂલિવિશાસનાં સિ
દ્ધાંતો કાગુ પાડીને નવાં સિદ્ધાંતો (Deduce

ctions) उभां करवा जेवुं आ काम छे; तेथी बुद्धि खीले छे, परिपक्व विचारथी काम थ-
वाथी पस्तावुं पडतुं नथी अने धर्म उपर शुद्ध
श्रद्धा आवती जाय छे.

ए 'पचीस दृष्टि' अथवा 'पच्चीस बोल'
नीचे प्रमाणे छे:—

(१-२) 'निश्चय' अने 'व्यवहार'.

(३-४) 'द्रव्य' अने 'भाव'.

(५-६) 'विशेष' अने 'अविशेष'.

(७-८-९-१०) 'नाम निक्षेप', 'स्थाप-
ना निक्षेप', 'द्रव्य निक्षेप' अने 'भाव निक्षेप'.

(११-१२-१३-१४) 'द्रव्य', 'क्षेत्र',
'काल' अने 'भाव'.

(૧૨) પ્રકરણ ૫ યુ-પચીસ સહિત

(૧૬-૧૬-૧૭-૧૮) 'મસણ પ્રમાણ',
'અનુમાન પ્રમાણ', 'હપમા પ્રમાણ' અને
'આગમ પ્રમાણ'

(૧૯-૨૦-૨૧-૨૨-૨૩-૨૪-૨૫)
'નૈગમનય', 'સંગ્રહનય', 'વ્યવહારનય' 'જ
કુસુમનય', 'શબ્દનય', 'સમધિરુદ્ધનય' અને
'સ્વમૂલનય'

પ પચીસ, રણાંત સહિત, નીચે સમજાવ્યા છે
(૧-૨) 'નિશ્ચય' અને 'વ્યવહાર'

નિશ્ચયથી—પુસ્તક છપાવવાથી જ્ઞાનનો
પ્રસાર થાય અને તે કાર્યને કહીને 'જ્ઞાના
વરણીય' કર્મ જૂદે.

વ્યવહારથી—પુસ્તક છપાવવામાં પ્રવ
ર્ત્યા પછી પુણ્ય-પાપ વધેની ક્રિયા છાગે

दरेक कार्यमां 'व्यवहार' ते योगनो
व्यापार छे; माटे शुभाशुभ बन्ने क्रिया तो
लागेज (श्री 'ठाणांग सूत्र' मां कहेवा प्र-
माणे). परन्तु केटलांक कार्यमां तो 'नि-
श्चय' थी ज नुकशान होय छे (जेमके चो-
री करवामां).

(३-४) 'द्रव्य' अने 'भाव'

दृष्ट्यांतः—'द्रव्य' वीटी एटले वीटी-
नो आकार मात्र होय ते; 'भाव' वीटी
एटले आंगळीए पहेरवाना काममां आवे ते.

(५-६) 'विशेष' अने 'अविशेष'.

दृष्ट्यांतः—'अविशेष' ज्ञान एटले
ममुच्चय ज्ञान अथवा ज्ञानना कांइ भेद व-

(५४) प्रकरण ४ सु-पचीस द्रष्टि

छाध्या सिधाय पाषाभारे 'ज्ञान' कहइ
ते 'निक्षेप' ज्ञान एटसे ज्ञाननो कोइ न
मुक्त भेद-वेगभाग कह्यो ते; जेमके 'के
वल्ल ज्ञान' अथवा 'सविज्ञान' बिगेरे.

(७-८-९-१०) चार 'निक्षेप' ❀

आ चार 'निक्षेप' जैन मतमां छप
पोगी भाग समये छे एनी गेरसमजषी
निरांरधी जैनबर्गमां एक मूर्तिपुमक पेश

* सिप्=केंकथुं नि+सिप्=आपथुं, आरो
पथुं निक्षेप=आरोपथुं ते अथवा आरोहण
Act of attributing or ascribing attri
bution. कोइ चीजमां बीसी चीजमे गुण आ
रोपयो ते

उभो थयो छे के जे, मूर्तिपूजा के जेमां हिंसा मुख्यत्वे छे अने धर्म के जेमां जीवदया मुख्यत्वे छे ते बेनो परस्परविरोध पण-जोवानी दरकार करतो नथी.

अत्रे आपणे * 'अरिहंत' अने 'सूत्र' ए वे शब्द उपर आ चार 'निक्षेप' उता रीशुं अर्थात् लागु पाडीशुं:—

* हुनियामा जेटली चीज छे तेटली बधी कबुल करवा छता पूजवा योग्य होइ शके नहि. तेमज 'निक्षेप' चार छे ते चारने पूजेतो ज 'निक्षेप' चार कबुल राख्या एम सावीत थतुं नथी. मूर्तिने माननारा तेमज नहि माननारा ए-कंदर जैनो कहे छे के, केटलीक चीजो 'ज्ञेय' एटले जाणवा योग्य छे, केटलीक 'उपादेय' ए-

અરિહંત

૧ “નામનિષેપ” :—કોઈ જીવ
અગર અજીવ વસ્તુનું ‘અરિહંત’ એવું ના
મ આપ્યું હોય ત્યારે તે જીવ અથવા વસ્તુ
‘નામ નિષેપ’ના આધારે ‘અરિહંત’ ક
હેવાય મર્યાદના છોકરાનું નામ ‘શુદ્ધ’
પાડે છો તે છોકરો શુદ્ધ ન હોવા છતાં ‘ના
મ નિષેપે’ ‘શુદ્ધ’ કહેવાય

તે આદરવા યોગ્ય છે અને કેટલીક ‘હેય’
વસ્તુ તમના યોગ્ય છે માટે ‘નિષેપ’ વાક્ય
મહિ પણ જાર છે એમ કહીને રાજાનાર માણમે
‘સ્વાપના નિષેપ’ને ‘ઠપાદેય’ તરીકે જ કહીને
રાત્રીને મોડે જઈને કહનારા માણ પોતાને જ ઠગે છે

२. “स्थापना निक्षेप” :— तेना
बे भेद छे: (१) ‘सद्भाव स्थापना’ अने
(२) ‘असद्भाव स्थापना’

(१) ‘सद्भाव स्थापना’ ते ता-
दृश्य रूप; जेमके फोटोग्राफ, बावलुं इत्या
दि. ‘अरिहंत’ नी ‘सद्भाव स्थापना’ सा-
रे ज कहेवाय के जो भगवान देहधारी हता
ते वखतनी तेमनी आवेहुव छवी अगर
बावलुं बनावी राख्युं होय तो.

(२) ‘असद्भाव स्थापना’ ते
१० प्रकारे कराय छे:—चोखा;कोढा-संख-
छीप; गंडीने घनावे ते; परोवीने वनावे ते;
जोढीने वनावे ते; धींटीने वनावे ते; लीपी-

(५८) मकरण ४ पुं-पथीस द्रष्टि

ने बनाये ते; चीसरीने बनाये ते; काह;
कपहुं; एम १० प्रकारे कराय छे ' अरि
हंत' मसुनो फोटोग्राफ (छबी) अगर बाबहुं
न मज्जायी* तेने बढछे सोझा-कोहा-

* सोहो ऊयारे हरकोह युक्तियी मूर्तिने अ
गळ करवा मागे छे तो पढी, जा एक आश्चर्य
बाधा छे के, तेओ 'सदमाव स्थापना' छोरी
मे 'असदमाव स्थापना' केम करे छे । मेनु
नाम न 'असद्' एटछे 'लोड' तेने ग्रहण क
रहुं ए हुं विचारशक्ति पामेछा मनुष्य प्राणीने
शोमती बात छे । श्री मछीनापनीनु सुबणहुं
बाबहुं एहुं तो आबेहुन बनायबामां आछ्युं ह
हुं के विषयी राजाजो तेने भेटबा तछपी रसा
इता ओ मूर्तिपूजा न रहुं काम होत तो मछी

काष्ठ-पाषाण आदि बड़े आकार मात्र मा-
णसने मळतो वनावी तेमां महावीरपणुं आ-
 नाथ तीर्थकरनी ए आवेहुव मूर्ति केम साचवी
 न राखवामा आवत ? वळी मात्र अंगुठो जोइने
 आखा शरीरनी आवेहुव छवी वनावनार कारी-
 गरो पण हयाती धराववा छता कोइपण तीर्थ-
 करनी छवी के बावलुं केम न वन्युं ए सम-
 जातुं नथी भगवान तो जाणता हता ज के अ-
 मारा पाछळ वखत आवो आववानो छे; वळी
 ते भविष्य काळनुं वर्णन पण करी बतावता;
 तो शुं कोइ समकितो—भक्तिवंत श्रीमंतो ते
 वखतमा न्होता के जेओ भविष्यना करोडो
 "जीवोना हितार्थे हयात भगवाननी छवीं अने
 बावला बनावी राखे ? एमं थगु होत तो आज्ञे

(१) मकरण ४ युं—पचीस द्रष्टि

रोपे पटले के तेने 'महावीर' तरीके माने-
पुने ए 'अरिहत्त' नो 'असद्भाव स्थापना निक्षेप'

‘असद्भाव स्थापना’ मा कोइने मुनाइ रहई
पडत नहि

बळी आ पण विचारना जेबुंछे के, ‘सद्,
भाव’ अने ‘असद्भाव’ स्थापना छे, रुपरंग
वस्तुनी न होइ शके- पण कोइ भाव-गुण (abstract) नी होइ शके नहि जे भगवानने स्व
स्थानुं आपणे कहीण छीण त भगवान कोइ पृ-
थ्वीनो कता मयी, पण अदृश्य आत्मा—मोक्षान्न
उपगमो मेळ मूर करी ‘निमरुप’ मा पर्यंत न
मेळो आत्मान छे तेमा गुण जे ज्ञान—वैश्वान-
वारिप्र ते तो अदृश्य छ। तनी स्थापना शी
रीवे कगी शकय !—रक्षागज

३. “द्रव्य निक्षेप” — तेना ५ भेद छे:—
 (१) ‘जाणग शरीर द्रव्य’; (२) ‘भवीय
 शरीर द्रव्य’; (३) ‘लौकिक द्रव्य’; (४)
 ‘कुमावचनीक द्रव्य’ अने (५) ‘लोको-
 त्तर द्रव्य’

(१) ‘अरिहंत’ मोक्ष सिधाव्या अने
 तेमनुं शरीर पडयुं होय ते शरीरने ‘जा-
 णग शरीर द्रव्य निक्षेप’ ना आधारे ‘अ-
 रिहंत’ कहे

(२) ‘अरिहंत’ मभुए दीक्षा लीधी न
 होय ते वखते एटले केघरवासमां होय सारे
 ‘आ तो अरिहंत थवाना छे’ एम वि-
 चारीने तेमने ‘अरिहंत’ कहे, ते ‘भवीय
 शरीर द्रव्य निक्षेप’ ना आधारे कहुं

(૧૨) મકરણ ૪ યુ-પચીસ વ્રષ્ટિ

(૩) સ્લોકને ધિપે, ઘમ્ને જીતે તેઓને
પટલે ચઢી-વાસુદેવ-ગાના ધિગેરને ' સો
કિક દ્રવ્ય નિલેપ 'ની રદિષ્ટ અરિહંત' કરે

(૪) અરિહંત મમુમાં જે ' ચોખીસ મ
વિશય' છે તે જે દેવમાં મ હોય પણ હરિ,
હર, પ્રભા આદિ દેવને 'કુમારચનિક દ્રવ્ય
નિલેપ 'ની રદિષ્ટ ' અરિહંત ' કરે

(૫) કોઈ મનુષ્ય જૈન ધર્મમાં હોય,
પણ 'કેવલ જ્ઞાન' પામ્યો ન હોય; છતાં
પોતાને ' અરિહંત ' કહેવડાવે તે ' સો
કોતર દ્રવ્ય અરિહંત' ('ગોસાન્ય'ના ૬
વૃત્તિ)

૪ " માવ નિલેપ " :- કેવલજ્ઞા
નાદિ સહિત જે વર્તે છે તે 'માવ અરિહંત'
સરેલ્લરા અરિહંત તો તે જ; અને બંદનીક

पण ते ज. वाकी तो ' अरिहंत ' नामनो माणस के पथ्यर कोइनुं कल्याण करी शके नहि.

सूत्र.

१. नाम निक्षेपः—कोइ पण प्राणी पदार्थनुं ' सूत्र ' एवुं नाम.

२. स्थापना निक्षेपः—सूत्र तरीके कागळ मुकी तेने सूत्र माने.

३. द्रव्य निक्षेपः—लखेलां पानां
(Concrete thing)

४. भाव निक्षेपः—सूत्रमांनां तत्त्वो (वांचनार जे ग्रहण करे छे ते) (Abstract teachings of the Scriptures)

(૧૪) પ્રકરણ ૪ ધૂં-પણીસ પ્રાપ્તિ

શ્રી ‘ અનુયોગદ્વાર ’ સુખમાં કરણું છે
કે, પહેલા ત્રણ ‘ નિલેપ ’ ‘ અવધ્યુ ’ ૬
ટલે ઉપયોગ ચિનાના છે; છેલ્લો ચોથો જ આ
છાકમાં ઉપયોગી અને પરમાર્થમાં સાધન
રૂપ છે જેમકે ‘ ગુમાસ્તો ’ ૯ નામ પોકા
રવાથી દુકાનનું કામ વધે નહિ; તેમજ ગુ-
માસ્તો પાતે હાજર રહે પણ કામ ન કરે
અગર દુકાન ચલાવવાની શક્તિ તેનામાં ન
હોય તો પણ તે નકામો છે ગુમાસ્તા તરી-
કે કરવાના કામ જાણનારો અને જાણવા
પ્રમાણે કરનારો ગુમાસ્તો ૯ જ કામનો છે
ગુમાસ્તાનો ‘ ગુણ ’ અથવા ‘ ધાવ ’ જે દુ-
કાનનો ધરીવટ, તે જ ઉપયોગી છે દેવની
વાચનમાં પણ મેવજ સયમજી

सूचना १ लीः—‘लोगस्स’मां जे तीर्थकरोनां नाम छे ते तीर्थकरनो ‘नाम निक्षेप’ न कहेवाय पण ‘नाम संज्ञा’ कहेवाय तीर्थकरनुं नाम अन्य कोइने आपीए खारे ते ‘नाम निक्षेप’ कहेवाय.

सूचना २ जीः—खुद तीर्थकर वीराजता त्यारे नाम तो हाल छे ते ज धरावता पण ते ‘नाम निक्षेप’ कहेवाय नहि; ‘भाव निक्षेप’ कहेवाय.

सूचना ३ जीः—‘मोहन घर’मां श्री मल्लीनाथे पोतानुं आवेहुव सुवर्ण वावलुं मुक्युं हतुं, के जेना कारणथी छ राजाने ‘जाति स्मरण’ ज्ञान उपन्युं हतुं;तो

(११) प्रकरण ४ थुं—पचीस द्रष्टि

पण ए छ समकित्ती भीनोए बाधसाने बां
थुं नहि—ओ क एक तो ते उपकारी पदा-
र्य-कारणभूष पदार्थ हतो अने बन्नी छी
र्यकरनी 'सद्भाव स्थापना' हठी नमी
राज खुडीना कारणयी भूष्या हता पण
खुडीने तेमणे पुनी नहावी समुद्रपाळ रा
जा चोरने देखीने भूष्या हता पण काई
चोरने तेमणे बांधो—पूज्यो महोतो माटे 'भ
गवाननी मूर्ति देखवायी भगवान याद आ
बे छे, ते कारणयी मूर्ति पूजवी सोइए' ए
दस्तील तबन पाया बगरनी छे अने जीन
प्रतिमा माननारा 'जीन प्रतिमा जीन सा
रिस्सी' कहै छे पण द्रव्य के मात्र एकपक्ष
रीते ते भीन सारिस्सी यह सकती नयी, भ

गवान देहधारी हता ते वखतनी छवी के वावलुं होत तो कदाच द्रव्ये 'सारिखी' कही शकात, वळी भगवाननो ज्ञान गुण अने मूर्तिनो जड गुण : ते पण एक 'सारिखी' कहेनारे विचारवा जेवुं छे

आ तो धर्ममां आगळ बयवानी तीव्र इच्छाने लीधे उन्मार्गे चडी जवा जेवुं थयुं विद्वान अंग्रेज 'एडिसन' एक सादुं सत्य कहे छे के, " *Idolatry may be looked upon as another error arising from mistaken devotion* " अर्थात् "मूर्तिपूजा ए भक्तिनो अर्थ भूलवार्थी घती एक बीजी भूल गणवी जोडए "

वैराग्य उपजवानुं के ज्ञान थवानुं तो

(६८) प्रकरण ४ श्रुं-पचीस द्रष्टि

सयोपसम उपर आधार राखेछे खुद महा-
वीर स्वामीना मुख्य शिष्य गौचम स्वामी
जेषा तेमणे मायतीर्थकरनी भक्ति करी तो
पप्प महावीर स्वामीनी ह्याविधुषी तो ते-
मने ' केवलज्ञान ' न ययु अने तेमनो वि-
योग ए न गौचम स्वामीने एक टुंका बसव
मा ' केवलज्ञान ' अपावनारो यइ पढयो
सासात् वीतराग देव वीरानता स्यारे ते
मने बाँदबा कोइए सप कहाइया नहोता
भी ' विपाक ' सुप्र तथा श्री ' भगवती ' सु-
सर्मा कहयुं छे के, सुभाङ्गुमारे तथा उदा
इ रामाए एम भावना भाषी के ' भगवं
त जो अर्ही पपारे तो तेमने बाँदी हुं क
तायं पाठ ' ' एन्छो तीर्थ भक्तिभाव उता

अने खुद भगवाननां दर्शन थवानां हतां
छतां, तेमज पोते लक्ष्मीवान होवा छतां,
संघ काढीने वांदवा गया नहोता, तो प-
छी पथरने भगवान मानी लड तेने वांदवा
माटे संघ काढीने जवुं एमां थुं भगवाननी
आज्ञा होय ? अरेरे ! भष्मग्रहना भ्रमीत
आचार्योए मात्र पेटना कारणे, दुधमांथी
पोरा वीणवा जेवुं काम करी, ' स्थापना
निक्षेप ' नो अवळो अर्थ लेइ मूर्तिपूजाना
अने ते अंगें थतां बीजां अगणित पापो-
मां भोळी दुनियाने केवी दूवावी दीधी छे!
अमे दूवेला पाछा उठवा ज न पामे तेदला
माटे तेमना उपर कपोळकालिपत ग्रंथोनी
केवी त्रासदायक पछेढी ओढाढी दीधी

(૭) પ્રકરણ ૪ થું-પઢીસ દ્રષ્ટિ

હે! એક યશ્વિપન પઢીસ કહેતો કે, મારા પ
ક્ષમાં મારા જેવા માધ્મ-૪ પઢીમા નર આપો
તો 'પ્રકાશનુ કારણ સૂર્ય નથી' એમ દુનિ
યાને સમજાવી દેશમાં મને કાંઈ મુશ્કેલી
નથી ! સરે, " સાસરા વિપરીતા રાસસા
મવાન્તિ " * ગ્યારે ૨-૪ પઢીતો આટલી
અવિધા ફેલાવી શકે છે ત્યારે મસ્મગ્રહના
સર્યાપ્પ મૂસળી બાકૂઠ બ્યાકૂઠ થયેલા
આચાર્યો સાસનુ સસ બનાવી તે બંદે દુ
નિયાનો શિકાર કરવામાં ફતેહ પામે એ

* 'સાસરા' એ શબ્દને તરુટાવી વાંચીશ તો
'રાસસા' પાડ્ય છે. તેમન 'સાસરા' એટલે પંદીત
જનો 'વિપરીતા' એટલે આઠા ફાટેત્યારે 'રાસસ'
જેવા બને છે

માં શું આશ્ચર્ય ! પરન્તુ જેઓને અંતર્વક્ષુ છે તેમને વિચાર કરવા દો અને પાપસ્વાદમાં ધ-
ક્કેલી દેનાર સામે માનાસિક ટક્કર લેવા દો.

(૧૧-૧૨-૧૩-૧૪)

‘દ્રવ્ય’-‘ક્ષેત્ર’-‘કાળ’ અને ‘ભાવ’

—કહ રકમનો અમુક પદાર્થ છે અથવા કહ જાતનું કામ કરવાનું છે તે વિચારવું તે ‘દ્રવ્ય’થી વિચાર કર્યો કહેવાય; કયા દેશનો પદાર્થ છે અગર કયા દેશમાં અમુક કામ કરવાનું છે તે વિચારવું તે ‘ક્ષેત્ર’થી વિચાર કર્યો કહેવાય; કેવા વસ્તુમાં વનેલી વસ્તુ છે અગર કેવા જમાનામાં—કેવા પ્રસંગ (occasion) માં

(७२) प्रकरण ४ शुं—पचीस द्रष्टि

अमुक काम करवानुं छे ते बिचारुं ते
' काळ ' की बिचार कयों कहेषाय; अने
अमुक वस्तु अथवा कार्ययी शुं लाभालाभ-
शुं परिणाम पछे ए बिचारुं ते ' भाव ' की
बिचार कयों कहेषाय

स्पष्टीकरण:—एक माणस जापानमा
कापडनो बेपार करवा जवा तैपार यथा
तेने (१) द्रव्ययी बिचारुं के, कापडनो बे
पार केबो कहेषाय ? (२) लेभयी बिचारुं
के जापान देशमा कापडना बेपार माटे
केबुं लेभ (Gain) छे—स्पर्धा केबो छे—
सपत केबो छे ? (३) ' काळ ' की बिचार
कयों के, हयणा बेपार करवायी रुशिया
जापाननी सहाइना कारणयी काई सकट

तो नाहि पडे ? (४) भावथी विचार कर्यो के आ वेपार एकंदरे लाभकारक थाय तेम छे के केम ?

(१५-१६-१७-१८) 'प्रत्यक्ष,' 'अनुमान,' 'उपमा' अने 'आगम' प्रमाण.

(१) आंखथी रूप जाणवुं, कानथी शब्द जाणवो, नाकथी वास जाणवी, जीभथी रस जाणवो. त्वचाथी फरस जाणवो; ए " प्रत्यक्ष प्रमाण. "; जेमके सूर्यनुं किरण जोइने कहे के सूर्य उग्यो.

(२) अनुमान अथवा कल्पनाथी धारवुं ते "अनुमान प्रमाण". जेमके कोइ पुरुषने भीतना अंतरे 'चौद पुर्व' नो अभ्यास करतां संभळीए ते उपरर्थ

(૭૪) પ્રકરણ ૪ ચૂં-પપીસ દ્રષ્ટિ

અનુમાન કરીએ કે તે મુનીરામ રોષા જોડે; વરસાદની ટંદી હયા અને સ્વાસ ગંધ આવશ્યકી અનુમાન કરીએ કે ૭૬ કોપની અદરમાં વ્યાંહલ વરસાદ પડે છે; ૯ સર્વ “અનુમાન પ્રમાણ”

(૧) ‘તલ્લાવ સમુદ્ર મેષુ છે’, ‘પાપી અમૃત મેષુ છે’, છાસ કુષ મેષી છે; ૯ “ચુષ્મા પ્રમાણ”

(૪) શાસ્ત્રનાં પ્રમાણ (શાક્ષી) તે “આગમ પ્રમાણ”; જેમકે સૂર્ય જમીનથી ૫૦૦ યોજન સધો છે, ધરતસપ ૫૨ ૧૬ યોજન નો છે, જંબુદ્વીપ લાક્ષ યોજનનો છે અહીં દ્વીપ ૪૫ છાસ યોજનનો છે, તેમાં ૧૧૨ અદ્ર અને ૧૧૨ સૂય છે; ૯ સર્વ “અગમ

प्रमाण. ” तेषां पण २ भेद छे:—

‘लौकिक आगम प्रमाण’ अने ‘लोकोत्तर आगम प्रमाण’ “ त्रिकोणना त्रण खुणा मलीने वे काटखुणानी वरावर छे ” एवं कहेवुं ते भूमिति शास्त्र के जे लौकिक शास्त्र छे तेनुं प्रमाण कहेवाय. “समकित विना मोक्ष नथी ” एम कहेवुं ते जैनसूत्रनुं वाक्य छे अने जैन सूत्रने ‘लोकोत्तर शास्त्र कहेवाय छे माटे ए वाक्य “ लोकोत्तर आगम प्रमाण ” कहेवाय

(१९-२०-२१-२२-२३-२४-२५)

सात नय.

१. “ नैगम नय ”,—अंशग्राहीपणुं;

(७६) प्रकरण ४ धूँ-पचीस दृष्टि

जेमके — समद्रष्टि जीवने सिद्ध मानवो,
अथवा वैदमा गुणस्थाने वर्तता साधु
संसारी कह्यो ते 'नैगम नय' नी मान्य-
ता बान्छानुं काम छे आवक दयाछु होय
ए सिद्धांत उपरपी, कोइ स्त्रीस्तीर्षा जरा
दया मोइने तेने 'नैगमनय'वाळ्जे माजस
आवक करे छुगई बणवा माइपु, इसी
एक अ छार पाछ्यो तेने 'नैगमनय' ना
आपारे करे के 'छुगई बण्यु' एषीम री-
ते छुगई बणाइ रहेवा आय्यु होय माज
एकज छार ओछा होय तेने 'नैगम नय'
वाळ्जे करे के 'छुगई बण्यु' नथी '

२ "संग्रहनय" :- संग्रह — समुच्चयपी
जोसई ते; जेमके — दृष्ट मण सामाधिक

करता होय तेने 'संग्रहनय' वालो एक ज सामायिक कहे तेमज, घणा जणाना रूपिया एकठा करी दानशाळा मांडी होय पण 'संग्रहनय' दृष्टिवालो कहे के एक ज दातार छे.

३ "व्यवहार नय" -- 'नैगम' अने 'व्यवहार' नयमां भिन्नता एटली ज छे के, कोइ माणस सामायिक करवा घेरथी नी-कळे तेनी पास पथरणुं जोइने 'नैगमनय'नी दृष्टिवालो कहे के आ सामायिकवालो पुरुष छे; अने 'व्यवहारनय' नी दृष्टिवाळा तो ते माणसने सामायिकना पाठनो उच्चार करतां सांभळे त्यारे ज एम कहे वन्ने षाह्य चेष्टा उपरथी ज विचार बांधे छे,

‘(७१) प्रकरण ४ पुं-पञ्चास द्रष्टि

जेमके— समद्राष्टि जीवने सिद्ध मानवी,
अथवा चौदमा गुणस्थाने वर्तता माधुन
संसारी कह्यो ते ‘नैगम नय’ नी मान्य
ता बाध्यनुं काम छे आबक दयालु होय
ए सिद्धांत पपरबी, कोइ स्त्रीस्तीर्मा जरा
दया छोड़ने तेने ‘नैगमनय’वाळ्ये माणस
आबक कहे लुगई बणवा माइपुं, हकी
एक ज तार नास्व्यो तेने ‘नैगमनय’ मा
आधारे कहे के ‘लुगई बण्णु’ एषीम री
ते लुगई बणाइ रोवा माण्णु होय मात्र
एकज तार ओछा होय तेने ‘नैगम नय’
वाळ्ये कहे के लुगई बण्णु नयी ’

२. “संग्रहिनय”:- संग्रह—समुच्चयधी
बोसपुं ते; जेमके:—दश जण सामायिक

(१) इन्द्र ज्यारे सभामां वेठा होय त्यारे, ए गुणने लइने, तेने शब्दनयनी दृष्टिवाळो घाणस 'इन्द्र' शब्दथी बोलावे; पण ज्यारे इन्द्र शत्रुने जीतवापां होय त्यारे, ए गुणने लइने, 'पुरंदर' शब्दथी बोलावे; तेमज वळी इन्द्राणीनी साथे विलासमां होय त्यारे, ते गुणने लइने, 'शुचीपति' शब्दथी बोलावे शब्दनयवाळनी दृष्टि शब्दार्थ तरफ वधारे होय.

(२) 'समाभिरुद्ध' नयनी दृष्टिवाळो घाणस गुण अने लिंग जोडने वात करे. जेभक्ते साडी, अंगवस्त्र, कपडुं, साडलो ए विंगेरे नाम एक ज चीजनां छे. पण ते चीजस्त्रीना काममां आवे छे अने स्त्री नारीजाति अथ-

(૭૮) મકરણ ૪ મુ-પચીસ દ્રષ્ટિ

પણ શાસ્ત્ર વેદ્યામાં પણ ‘ નૈગમનય ’ દ્રષ્ટિ
શાસ્ત્ર કરતાં ‘ વ્યવહારનય ’ દ્રષ્ટિશાસ્ત્રે
માણસ વધારે સ્વાર્થી કરે છે .

૪ “ ઋજુસૂત્રનય ” :—આ દ્રષ્ટિશાસ્ત્રો
માણસ વર્તમાન કામ્બીજ વાત માને

દૃષ્ટાન્ત-કોઈ માણસ સમાયિકર્મ હોય પ
ળતેતુ મન વેપારમાં દોડતુ હોય તો ‘ ઋજુસૂ
ત્ર ’ નયશાસ્ત્રો એ જ વસ્તુ વાત કરતાં કહેકે,
“ અમુક માણસ વેપારમાં છે—વેપારી છે ”

૫ ૬ ૭ “ શબ્દનય ”, “ સમભિચ્છ
નય ” અને “ એવમ્ભૂત નય ”

એ ત્રણ નયશાસ્ત્રો માણસ મામ, દ્રુષ્ય અને
સ્થાપના નિષ્લેપને અવધ્યુ (અવસ્તુ) માન છે

(१) इन्द्र ज्यारे सभामां वेठा होय त्यारे, ए गुणने लइने, तेने शब्दनयनी दृष्टिवाळो याणस 'इन्द्र' शब्दथी बोलावे; पण ज्यारे इन्द्र शत्रुने जीतवामां होय त्यारे, ए गुणने लइने, 'पुरंदर' शब्दथी बोलावे; तेमज वळी इन्द्राणीनी साथे विलासमां होय त्यारे, ते गुणने लइने, 'शुचीपति' शब्दथी बोलावे शब्दनयवाळनी दृष्टि शब्दार्थ तरफ वधारे होय.

(२) 'समाभिरुद्ध' नयनी दृष्टिवाळो याणस गुण अने लिंग जोइने वात करे. जेभक्ते साही, अंगवस्त्र, कपडुं, साडलो ए विगेरे नाम एक ज चीजनां छे. पण ते चीजस्त्रीना काममां आवे छे अने स्त्री नारीजाति अथ-

(८०) प्रकरण ६ धुं-पचीम द्रष्टि

वा स्त्रीसिंग छे ए कारणची तेना कपडा
ने 'समयिरुह' नयमाळ्ये माणस 'सादी' क
हे [कारणके सादी पण स्त्रीसिंग छे] परन
पल्ल के सादछो न केहे

(१) 'एकमूतनय' वालो 'कार्यना उपयोग'
वरफ ज दृष्टि राखे छे जेमके, दाणा जो,
सुनारो माणस 'छापोमी' 'वेयोनी',
'धनोमी' ए धम्योने पकडी राखे छे, पन
दाणा के धानधाने पकडी राखवो नयी;
एने तो केठमी धारण यह सेनुंम काय छे
ए प्रमाणे पचीस बोछ' अथवा 'दृष्टि'

*आ गंभीर तत्त्वज्ञानमा भारापी भूम ब
इ मया संभव छे; माटे विद्वज्जनो भूम सूचक
तो मची आवृत्तिमा सुपारीग

કે. હવે આપણે એ 'પચીસ દૃષ્ટિ' ' જ્ઞાન ' ઉપર લગાડીશું.

જ્ઞાન.

(૧) નિશ્ચય જ્ઞાન-સમ્યક્ત્વ સહિત અંતરંગ (અભ્યંતર) ભાવે યથાતથ્ય જીવાદિકનુ'જાણપણું' તે 'નિશ્ચયજ્ઞાન'.

(૨) વ્યવહાર જ્ઞાન-ગુણ સહિત પદાર્થનું યથાતથ્ય 'પ્રકાશવું' તે ' શુદ્ધભાવ વ્યવહાર જ્ઞાન'.

(૩) દ્રવ્ય જ્ઞાન-વિના સમકિત, શુદ્ધ સર્વદહના રહિત, મિથ્યાત્વીનુ જે જ્ઞાન તે 'દ્રવ્યજ્ઞાન'; તેમજ, આ લોકમાં કીર્તિ મલ્લવા અર્થે જ્ઞાન ધણવું તે પણ 'દ્રવ્યજ્ઞાન'.

(૪) ભાવજ્ઞાન-જીન આજ્ઞા અને શુદ્ધ સર્વદહના સહિત એકાંત નિર્જરાને અર્થે જ્ઞાન

(८२) प्रकरण ४ यु पचीस एष्टि

मणवुं ते 'मात्रज्ञान'

(५) अभिव्येष ज्ञान-समुच्चये ज्ञान
(सास विभाग बनाय्या शिमाय)

(६) विधेय ज्ञान--ज्ञानना भाग-
विभागादिनुं स्वाम जाणपणुं

(७) नामनिसेप ज्ञान--कोइ माव
अगर पदार्थन 'ज्ञान एवुं नाय आपवुं

(८) स्थापना निसेपे ज्ञान--ज्ञानन
स्थापना करवी ते

(९) द्रव्य निसेपे ज्ञान-सुखेसां पुस्तक
पानां

(१०) मात्र निसेप ज्ञान-मप्रनुं वत्त ते

(११) द्रव्यज्ञान-पडद्रव्यरुनुं यथावत्त

१ धर्मास्तिताय २ धर्ममास्तिताय
३ आकाशिकाय ४ पृथगलास्तिताय ५

स्वरूप जाणवु तथा परुपवुं ते

(१२) क्षेत्र ज्ञान—सर्व क्षेत्रनुं (अर्थात् चौदराजलोक 'नुं) यथातथ्य स्वरूप जाणवु ते क्षेत्रज्ञान (एमां भूगोल-स्वर्गोल-देवो समावेश थाय छे)

(१३) काल ज्ञान—वर्तमान, भूत, भविष्य ए त्रण काल संबंधी ज्ञान [अमुक ऋतुमां अमुक वनाव वने, लडाइना कालमां अने दुष्कालमां अमुक वनाव वने, भूतकालमां आम वन्युं हतुं माटे भविष्यमा आम वनने, विगरे प्रकारनु ज्ञान]

जीवास्तिकाय, ६ कालद्रव्य. ए 'पट्टद्रव्य' Matter, Motion, Attraction विगरे सर्वनी समजुनी आ पट्टद्रव्यना विस्तारमां आवे.

(८४) प्रकरण ४ पुं - पचीस इति

(१४) यावज्ज्ञान—सब यावज्ज्ञान

(१५-१६-१७-१८) प्रत्यक्ष-अनुमान

तपमा अने आगम प्रमाण ज्ञानना एहे
पाछळ सत्ताई भर्षा छ

(१९) नैगमनय प्रमाणे ज्ञान—

अंशमात्र ज्ञानने पण ज्ञान कोहे अने ए ही
साधे याव नैगमनय' दृष्टिवाळा विचार
गान्धीआओ, नवनस्व-उकायना बोल के
एकाद बोकडो पाडे करनार सपुने के द-
काद अंग्रेजी घोपडी मणनार संसारीने
'ज्ञानी' कोहे छे; कारण के तेओ अल्प
दिना बोधापी अल्पज्ञानने ज्ञान माने छे.

मजीधना माब-बर्ष, गध रस फरस
जीवनो माब 'उपयोग' परछे के ज्ञान द-
स धारिज तप, धीय, सुख-दुःख

(૨૦) સંગ્રહનય પ્રમાણે જ્ઞાન:—
 િંચ પ્રકારનું જ્ઞાન છે તોપણ સમુચ્ચયે એક
 જ્ઞાન કહે તે

(૨૧) વ્યવહારનય પ્રમાણે જ્ઞાન:—
 જ્ઞાન જોઈને જ્ઞાની કહે તે કોઈ ઢોલ-
 પૂલ સાધુ વ્યાખ્યાન વાંચે તેમાં પુરાણ-
 હરાનના અશુદ્ધ અને અસંવદ્ધ ફકરા તથા
 ાટકના રાગોટા સંભળાવે ત્યારે ‘વ્યવહાર’-
 િ દૃષ્ટિવાળી પ્રષદા તેને જ્ઞાની માને

(૨૨) ઋજુસૂત્રનય પ્રમાણે જ્ઞાન—
 જ્ઞાન પાંચ પ્રકારનું છે; જે પૈકી, છદ્મસ્થને ચાર
 જ્ઞાન હોય પરન્તુ ‘ઋજુસૂત્ર’નય વાળો માણસ,
 વાત કરતી વચ્ચે જે જ્ઞાન તેની પાસેથી
 સાંભળે તે એક જ જ્ઞાન તેનામાં છે એમ કહે.

(८४) प्रकरण ४ पुं - पञ्चीस रति

(१४) मायज्ञान—सर्व मायानुज्ञान

(१५-१६-१७-१८) अल्पज्ञ—अनुमान

उपमा अने आगम प्रमाण ज्ञाननां ह्यो
पाछळ लक्षाई गयीं छे

(१९) नैगमनय प्रमाणे ज्ञान—

अंशमात्र ज्ञानने पण ज्ञान कोहे अने ए हि
माये मात्र (नैगमनय) दृष्टिपाळा विचार
गानहीमाओ, नवनत्य—उदायना बोझ के
एकाद बोझो पाठे करनार साधुने के ए-
काद भंग्रेजी घोपटी भणनार संसारिने
'ज्ञानी' कोहे छे; कारण के तेओ अराहु-
दिना होराथी अल्पज्ञानने ज्ञान माने छे

सजीवना माय—धर्म, गद्य रस फल
जीवनो माय 'उपयोग' परछ के ज्ञान धर्म
न आग्नि तप, धीर्य, सुख-दुःख

(२०) संग्रहनय प्रमाणे ज्ञानः—
 पांच प्रकारनुं ज्ञान छे तोपण समुच्चये एक
 त ज्ञान कहे ते

(२१) व्यवहारनय प्रमाणे ज्ञानः—
 ज्ञान जोइने ज्ञानी कहे ते कोइ डोल-
 साधु व्याख्यान वांचे तेमां पुराण-
 कुरानना अशुद्ध अने असंबद्ध फकरा तथा
 नाटकना रागोटा संभलावेत्यारे 'व्यवहार'-
 केनी दृष्टिवाली प्रषदा तेने ज्ञानी माने.

(२२) ऋजुसूत्रनय प्रमाणे ज्ञान—
 तज्ञान पांच प्रकारनुं छे; जे पैकी, छद्मस्थने चार
 छे ज्ञान होय परन्तु 'ऋजुसूत्र' नय वालो माणस,
 स्वात करती वखते जे ज्ञान तेनी पासेथी
 सांभळे ते एक ज ज्ञान तेनामां छे एम कहे.

(८६) प्रकरण ४-यु-पचीरा द्राष्टि

(२३) अस्मिन्नायं प्रमाणे ज्ञान-
सम्पत्तयः सहित ० तत्त्वानु ज्ञान ते

(- ४) समीपस्थानय प्रमाणे ज्ञान-
सम्पत्तयः सहित ज्ञान द्वेय अने परगुणव
विरक्तपणु होय तेदा न ज्ञानन आ नयबाळ
ज्ञान माने

(- ५) परभूतनय प्रमाणे ज्ञान-
केवल ज्ञानने न ज्ञान कहेंग

પ્રકરણ ૫ સું

સમ્યક્ત્વના ૬૭ વૉલ.

સમ્યક્ત્વ શું चीज છે અને તેના
ભેદ કોટલા છે તે વિગેરે આપણે જો-
ઈ શક્યા હવે આપણે સમક્તિની જીવના લક્ષણ
શું, તે શું શું કરે છે અને શું શું નથી કરતો,
કઈ કઈ જાતના અલ્પ દોષો તેને માથે જ-
કુંમી રહ્યા છે, ઇત્યાદિ વિચાર કરીશું
ચાર સર્વહણા.

[૧] “ પરમાર્થ સંસ્તવ -સમક્તિ-

(८८) प्रकरण ५ सु — ६७ श्लोक

वी जीव होय ते नवतत्त्वादिनो परमा
(यथातथ्य ज्ञान) जाणवानो उद्यम करे

[२] “ परमार्थ ज्ञातसेवन ” :-
समक्षिणी जीव होय ते परमार्थ जाणना
पुरुषनी मेवापत्ति करे

[३] “ व्यापन्नदर्शनवर्जन ” :-
समक्षिणी जीव होय ते समक्षित पाण्या व
जी पडेला अर्थात् वडेला (पडबाइ) र्ने
सोबतची दूर रहे

[४] “ कृद्दर्शन वर्जन ” — सम-
क्षिणी जीव होय ते बीतराग मार्ग मिवापना
बीमा यागोनो (निकट) सहसाम यर्मे; ज
यात् अग्न्यधर्मना मिद्यानो—स्यानको विगरे

नो विशेष सहवास न राखे *

* दरेक धर्मना लोकोमां आधी एक सा-
ची-न्यायवंत सलाहने ताणींखेंची, मारीमच-
रडी उंधो अर्थ लेवानो रीवाज छे. ब्राह्मणो
कहे छे के, “ एक तरफ भयकर अग्नि होय,
थोजो तरफ उची दीवाल होय, त्रीजी तरफ
अदमस्त हाथी आवतो होय अने चोथी तरफ
आवकनो अपासरो होय तो हाथी के अग्नि-
नी दीसा तरफ जवु वहेतर छे, पण अपास
राना पगथीआना स्पर्शथी पगने अपवित्र न
करवा. ” वीजा धर्मोवाळा कहे छे के, ‘अमुक
धर्मनो उपदेश थतो होय त्या थइने जवुं पडे
तो कानमां आंगळो नाखची !’ अने जैनो पण
अन्य धर्मो माटे एम ज बोले छे, एटलुं ज
नहि पण आवां शास्त्रवचनोने मारी मचर-
डी उंधो अर्थ करी तेने पुरावा तरीके रज्जु
करे छे. पण मारा समजवा प्रमाणे प पक्षा-

(९०) प्रकरण-५ मु.—६७ वाम

श्रवण लिङ्ग

(१) “सुश्रुपा — मातृ दिवसना

पक्षो मच्छन्नातु-मग्नाननु चिह्नं च नते ता
एव जणाय उ क, स्वधमना विजति श
एवा पछो हरफोड धमनां मिहता वाचया
थी उरुदो पानान उत्तम धम तरुधमो भग्नोमा
पक्षा यता जाय छे-महात्मा माततुंगायायकी-
पय ‘मकामन स्तोत्र’ मा कहें छे क-

मम्ये वरं हरिहराय पय दृष्टा

“ दृष्टेषु येषु त्वयं त्वयि तोषमि ”

मयं - हं प्रमा मै हरिहर गार्दि दृष्टो

आया तं नार्कं धयु एव ॥ मानु पुं, कारण क
तदन वावाया माक इवय ताराना स्तोत्र वा
म छे स्याए छु वा शाग्रयपन द्रादु सम
अयु । नदि, मत्र हनु समग्रया लोहय, जे
भाए स्वधम १ पीजन करी यथी समना
कोरा इदय पर मम्यधर्मना सहयासथी ते छाप

अन्वयाने जेम यं जन्ती जहि होय, नेम स-
 एही जाय छ. एही गोट स्वधर्मना अनुभव
 वगैरना माणचें अन्य धर्मनी त्यादन न करवी
 जाण. धने नामकितो जनिता एण वेंणा भेट
 होयथी एहीक पनकितो जेव जा के स्व-
 धर्मने जाणे छ तोण तेना परमार्य बराबर
 जाणया नये तेथी अन्य धर्मधी गाल सहवास
 न ज करे, कारण के गाल अने लांग वगैरना
 सहवासधी कदाच समकितले धको लागे.
 ए समजने लइन सहीसलामत बाजु० रहेवा
 सूचना स्व आवादेज छे. मारु तो आधित मत
 आ छे; एही तो केवळी गम्य आ सूचनामां
 एही गमित रहे छे के, धर्मज्ञान बाळपण-
 थी ज अवश्य आपवु, के जेथी आगळ जता
 कोडनो सहवास तेना मन उपर खोटी असर
 करी शके नहि.--प्रकाशक.

समझिती जीवने धर्मोपदेश-शास्त्ररचनो सा
मज्झानी रुचि होय

(२) “धर्मराग” — मुदान-सुदर
बदर घने सुखी पुरुषने एसी ज कुमारिका
तरफ भेषो राग होय एटछो राग समझिती
जीवने धर्म विषे (धर्म आहरणाने विष) होय

(३) “वैयाघ्रन्य” — समझिती
जीव देव-गुरुनी सेवामझिती प्रसाद न कर

दश विनय

समझिती जीव अरिहत, सिद्ध, आशा
र्थ, उपाय्याय स्थित, * कुल भयदा एक

* स्थित ३ प्रकारना छे — (१) १. व
रणी उपरना साधु ते ‘व्यास्थित’ (२)

गुरुना शिष्यो, गण अथवा घणा आचार्योना शिष्यो, संघ, साधर्मो* तथा क्रियावंत : ए १० नो विनय करे.

विनय चार रीते थाय:- बहु भक्ति-भाव वताववाथी, कीर्ति करवाथी, मान देवाथी अने त्रीस प्रकारनी आसातना टाळवाथी.

त्रण शुद्धि *

समकिती जीव होय ते मन-वचन-काया, ए त्रण योगने शुद्ध प्रवर्तवे.

२० वरसनी दीक्षावाळा साधुते 'प्रव्रज्यास्थिवर' (३) ठाणागजी—समवायांगजी जाणनारा ते 'सूत्रस्थिवर'.

*साधर्मिनो विनय एटले श्रावक, श्रावकनो विनय करे; साधु, साधुनो विनय करे.

११ जरथोस्थी अने खीस्ती धर्ममां पण ए ३

पाच दुषण रहितपणु.

(१) “अका” :—समस्तिवा जी पोवामां ज्ञाननी न्यूनतान स्त्रीवे वीतरा वाक्यनो परमार्थ न समर्थां सके तेथी काम सिद्धांतमां सका स्त्रीवे नहि पण बुद्धि फेरवे अगर समय पुरपोने पूजी छसपरहित वाय

(२) “काक्षा” (कस्वा) —सप

बुद्धि मनस्वी’ (Light) ‘गदस्वी’
(११ : १) मने कुमस्वी (Deed) ए वष
हाद्वयी समजावी छ.

मा पाच दुषण मतिचार छ मतिचार
ए भक्त्याय छ. एमा महाप्रनभंग जेरलो हाय
नथा

किती जीव एम कदी न समजे के अमुक धर्ममा पण देवलोकनी वातो छे अगर च-
मत्कार छे माटे ते धर्म पण साचो छे; अगर
'सर्व धर्म सरखा' छे एम गोळ-खोळ एक
समान गणवानुं काम समकिती जीव न करे.

(३) "विचिकित्सा." (वित्ति—

गिच्छा):—समकिती जीव धर्मना फलनो
संदेह न राखे; जेय के, हुं धर्म तो करुं छुं
पण तेनुं फल मने मळशे के ते उद्यम मात्र
निष्फल ज निवडशे? अगर, अमुक माणस
वणो धर्मी छे छतां महादुःखी छे तो 'ध-
र्मथी सुख मळे-छे'ए वात केम मनाय? एवी
रीते समकिती जीव कदी बोले नहि. कारण
के आ जीवने पूर्वना भवोमां करेलां कर्मोनां

पण सारां-नरसां फळ योगवर्षा पद हे
तो आ भवर्षा योगवर्षा दुःख ते को
आ भवर्षा धर्म कृत्यनुं फळ नही

(४) “अन्य तीर्थिक प्रशंसा”.

(परपापंडी प्रशंसा) समाकृती जीव होय व
अन्यतीर्थीनां धर्मकार्योनी प्रशंसा करे नरि

(५) “अन्य तीर्थिक परिचय ”

(परपापंडीमयबो) — समाकृती जीव होय व

कहायन छ के जया वय तेबा पुजार्थ
माटे गुणार्ण पुण्यमी प्रशंसा करमाय पव
गुणार्ण ज हाय भगव वन भगवतीर्थिकर्मा
एकाड सांग गुण हाय पण दयामो उत्तर
गुण जन शास्त्रमा ज जगत्ताग्या उपद्रव्या छे
न बाबा पण समझ न्यामा न हावाया मज

अन्यतीर्थिक* जनोथी झाओ सहवास

तीर्थिक माणस अलवत प्रशंसा करवा योग्य तो नहि ज. 'होरेस' साचुं कहे छे के - "Commend not till a man is thoroughly known A man il praised you make his faults your own." HORACE.

‘पालळ ‘कुदर्शनवर्जन’ ए बोल आवी गयो तेमां अन्यधर्मना सिद्धांतो-स्थानको विगेरेना सहवास संबंधी कहु अने आ बोलमां ए सिद्धांतोने माननारा अन्यतीर्थिक प्राणी-ओना सहवास संबंधी कहे छे. एमा अन्यधर्मी साथे कन्याव्यवहार आडि गाढा सबधमां न जोडाया भलामण छे. कदाग्रह छोडी विचार कर-नारने आ सलाहनु सत्य आपोआपज समजाशे.

‘सोयत तेवी असर’ ए जगजाहेर कहेवत

(२) अरिहंत देव (वर्तमान काले श्री महाविदेह क्षेत्रे) विचरे छे तेमनी भक्ति करे अर्थात् मन-वचनथी तेमना गुणग्राम करे अने कायाथी नमस्कार करे

(३) साधु-साध्वी तथा साधर्मीनी योग्य * भक्ति करे

अत्रे सहवास ए जाथुनी के लांवा वस्त्र-तनी सोवतना अर्थमां समजवो. धधाराजगार अर्थे, सामाने उपदेश करवा अर्थे आदि हेतुने लडने अन्यतीर्थिकनी परिचय छेक त्याज्य नथी, हमेश हेतु तरफ द्रष्टि राखवो.

साधु साध्वीने आहारादि आपे, विगेरे अने साधर्मी आवकन जोडने हर्षोत थइ मानपान, आदरमन्त्रकार आपे भोजनादिथी प्रसन्न करे काइ कामकाज होय तो पूछे अने पोताथी यन तेम होय तो ने करो आपे, विगेरे,

(૪) ધર્મથી અજાણ યાત્રીને અને
દર્શનના અનુયાયીઓને ધર્મ સમજાવે
રજળ બેઠા હોય ત્યાં પુકિતી ધર્મ સર્વ
માત્ર છેદે અને સૌને ધર્મરાગી બનાવે

(૫) ધર્મ પામેલો યાત્રી ધર્મથી ડગલ

૧૧-૧૬ માં વુષ્કાલમાં ઘણાં મુલ :
રતા છાકાને મુલિફોજ સામથી મોઢપા
કીસ્તી છોડોય મજદ્ આપીને પાતાના વંશ
હીંચા હતા હવે જો છે ધર્મના સોડોય
બોચારા આચારીથી ધર્મ છોડનારને વલ
સરમી સ્થાપતા કરી હોત તો તેમનો ક
બગદત નહિ અન મિરાશીત કદ', કે
વિધવાશ્રમ 'જૈન બનાથાશ્રમ' વિગેરે જ
સુધી નહિ સ્થપાય ત્યાં સુધી હાલના જ
(સમુચ્ચયે) આ પાંચમા મૂલન 'વગરના
વધો આરોપ તદ્દમા માથેથી ઉતરશે નહિ
કમામ ન જોમને ઘર મમ્મના મંદાર મરડુ

પ તેને જ્ઞાન વહે અને જરૂર પડે તો દ્રવ્યા-
કની સહાય દર્શને ધર્મમાં સ્થિર કરે.

તેમને શીરાપુરી સવરાવવા માટે નોકારસી,
ચ્છ, જ્ઞાતિ ભોજન આદિ કરનાર જૈનો અને
યાં જરૂર ન હોય ત્યાં એક ઉપર ચાર બીજાં
માં-અપાસરા કરાવવામાં યા વરઘોડા અને
શિક્ષા પ્રસંગમાં હજારો રૂપીઆ સર્વવાનાં મોટા
ખાનનારા જૈનો, જૈન શાશનને કયા 'ભૂષણ'-
થી શોભાવાય તે જાણતા જ નથી, અગર જીવ-
દ્યાનુ સ્વરૂપ જ સમજતા નથી. ઉપર કહે
તેલા જૂદા જૂદા રસ્તે જે દ્રવ્ય સ્વરચાય છે
તેમાંથી ૫૦ ટકા વચ્ચાવી જતા મૂકીએ તો
પાંચ વરસમાં પૃથ્વી સારી રકમ ઊભી થાય
કે તેમાંથી ઉપર કહેલા આશ્રમો સ્થાપી શકા-
ય અને 'જૈન પુસ્તકાલયો' વિગેરે પણ સ્થાપી
શકાય. — પ્રકાશક.

(૪) ધર્મથી અજાણ માણીને અને જ
દુર્ધર્મના મનુષ્યાઈઓને ધર્મ સમજાવે શો-
રમળ થેઠા હોય ત્યાં યુક્તિથી ધર્મ સંબંધી
વાત છેદે અને સૌને ધર્મરાગી બનાવે

(૫) ધર્મ પામેલો માણસ ધર્મથી દગલો.

૧૨૫૨ મા કુપ્કાલ્લર્મા ધર્માય મુક્ત ન
રતા લોકાને મુક્તિફોજ નામથી મોલ્લખાઠા
જીંસ્ટી લોકાય મદદ માપીને પાતાના વંધવ્ય
લીધા હતા હવે જો તે ધર્મના લોકોએ તે
શીવારા લાવાઈથી ધર્મ છોડમારને ચણઠ
સરની સહાયતા કરી હોય તો તેમનો મદ
બગડત નહિ જૈન નિરાશીત કહ્યું, જવ
વિધવામમ જૈન મનાયામમ' વિમેરે ત્યાં
સુર્યા નહિ સ્થપાય ત્યાં સુર્યા હાલના જૈન
(મમુચ્ચય) મા પાંચમા મૂલ્ય' વગરના છે
એવો મારાપ તન્ના માપેથી ડતરના નહિ જ
જ જમને ધર મન્નમા મંદાર મરપુર

હોય તેને જ્ઞાન વહે અને જરૂર પડે તો દ્રવ્યા-
ટિકની સહાય દરને ધર્મમાં સ્થિર કરે.

છે તેમને શીરાપુરી સવરાવવા માટે નોકારસી,
ગચ્છ, જ્ઞાતિ ભોજન આદિ કરનાર જૈનો અને
જ્યાં જરૂર ન હોય ત્યાં એક ઉપર ચાર બીજાં
દેહાં-અપાલરા કરાવવામાં આ વરઘોડા અને
દીક્ષા પ્રસંગમાં હજારો રૂપીઆ સર્વજ્ઞાનાં મોટાદ
માનનારા જૈનો, જૈન શાશનને કયા 'ભૂષણ'-
થી શોભાવાય તે જાણતા જ નથી, અગર જીવ-
દયાનુ સ્વરૂપ જ સમજતા નથી. ઉપર કહે
લા જૂદા જૂદા રસ્તે જે દ્રવ્ય સ્વરચાય છે
તેમાંથી ૫૦ ટકા બચાવી જૂદા મૂકીએ તો
પાંચ વરસમાં એવી સારી રકમ ઉભી થાય
કે તેમાંથી ઉપર કહેલા આશ્રમો સ્થાપી શકા-
ય અને 'જૈન પુસ્તકાલયો' વિગેરે પણ સ્થાપી
શકાય. — પ્રકાશક.

પાંચ લક્ષણ

દર્પણમાં નેમ મો સ્પષ્ટ જોઈ શકાય છે, તેન સમક્ષિતી જીવિમાં ‘પાંચ લક્ષણ’ સ્પષ્ટ દેખાય છે (૧) શમ (૨) સવેગ; (૩) નિર્ચંગ; (૪) અનુકંપા અને (૫) આસ્પા

(૧) “શમ” અથવા “ઉપશમ” —

સમક્ષિતી જીવ જોઈને વધુ તે રાસે (ઘાસે) જીતે), કોઈનું દુઃખ ચિંતાયે નહિ અને આર્ત રોદ્ર ધ્યાન ધ્યાયે નહિ

(૨) “સવેગ” — પુરુષસત્ત્વો સ્વમાય

પુરાણું અને ગલ્લુદુ પચો છે એમ સમજી પુરુ ગલીક વસ્તુઓ ઉપરથી મુચ્છાભાવ (મોહ ભાવ) ઉતારી, પેક પત્તે કાદવમાં જન્મેલું

‘पंकज’ एतले कमल जेवी रीते कदवथी
जने आसपासना जळथी अद्वर रहेछे तेवी
रीते दुनियामां होवा छतां अंतरात्माने दु-
निआथी दूर राखे. कमल जेम सूर्य तरफ ज
द्रष्टि राखे तेम ते समक्षिती जीव मात्र मोक्ष
तरफ ज द्रष्टि राखे

(३) “निर्वैग” :--पूर्व सृष्ट्यथी स-
घळी इन्द्रिओ परिपूर्ण पामवा छतां ते
इन्द्रिओने तेमना जूदा जूदा विषयोमां लुब्ध
न थवा देतां तेमनो निग्रह करी तेमने धर्म-
मार्गे प्रवर्त्तावे

(४) “अनुकंपा” :--‘आत्मवत् सर्व
भूतानि’ एव जाणीने छकायना* जीवो

*छकाय -(१) पृथ्वीकाय (माटो-पथ्थर-रत्न-

उपर दयामास राखे

(५) “आस्था” :—सप्रवृत्ति मीस
 होय ते राग वेषादि रहित देव-गुरु-धर्म ए
 प्रण तत्त्व उपर शुद्ध आत्मभाषणी श्रद्धा राखे
 स्मार यिगेर) (१) अथवा अथवा पाप्मा कथ
 परकमांना पोरा यिगेर आन (२) ते
 उकाय अथवा अग्निमा आन (अग्निमा एव
 तज्ज्यामा असंख्याना ओव छे तेनी जी एक
 एक आप मोहलोमे एवरास अथवा पापा
 करे ता एक एव पावनना अनुद्विषमा पण
 समाय नहि) (३) पाठ्याय अथवा पापराना
 आय () अथवा (फल-फल पंडमळ
 विगत १ अथवा-गीता पदमा अतो अदा
 ओव एव क जीम मन कायापाळा एवरास
 आव मू-मोहक जया आय एव क मोह-
 आम मने कायापाळा ‘ते इन्द्रिय’ आन
 भमरा तीव पीछी जया आप एवरे क

આઠ પ્રકારે પ્રભાવક.

સમકિતો જીવ પોતે જે માર્ગે સુખી થયો તે માર્ગ અન્યજનોને વતાવવાની પોતાની ફરજ સમજે. એ માર્ગ પહેલી દ્રષ્ટિએ લોકોને અકારો (અપ્રિય) જણાય તો અમુક અમુક ચુક્તિથી નેમને તે માર્ગનો શોખ લગાડે. એવા સમકિતી જીવ જૈન ધર્મના 'પ્ર-

આંશ-નાક-જીવ અને કાયાવાલા 'ચૌરન્દ્રિય' જીવ, અને મનુષ્ય-દેવતા-તિર્યચ તથા નારકી ય ચાર પ્રકારના 'ચત્તેન્દ્રિય' જીવ. એ ચારેમાં વહી ઘણા મેદ છે. તિર્યચમાંના કેટલાક જલમાં ચાલનારા, કેટલાક જમીન પર ચાલનારા, કેટલાક પેટે ચાલનારા, અને કેટલાક શુજથી ચાલનારા તથા કેટલાક પાંચથી ઉડનારા હોય છે.

પ્રભાવક' કહેવાય છે પ્રભાવક ૮ પ્રકારના
હોય છે, જેનાથી બે રીતે પ્રમાણના થઈ શક
તે રીતે કરે

(૧) “પ્રવચની” પ્રભાવક હોય
તે ઘણાં સુશ્રમિકાંતનુ જાણવળું કરીને
જૈનમાર્ગ દીપાવે

(૨) “ધર્મકથી” પ્રભાવક હોય
તે ઉત્તમ સૈમિયી-મિય સ્વરથી-મધથી મ
રપુર ધર્મકથા કરીને લોકોને ધર્મ પ્રમાણે
અન ઇ રીત જનમાર્ગ દીપાવે

(૩) “વાદી” પ્રભાવક હોય ત
ન્યાયપુર શાન્ત વિશે વાદ-વિવાદ કરીને
જન ધર્મની ઉત્તમતા સર્વમાન્ય કરાવે અન
ઇ પ્રમાણ જનમાર્ગ દીપાવે

(४) “नैमित्तिक” प्रभावक हो-
य ते निमित्त शास्त्र जाणे, व्यवस्थित वेळची तेनो
उपयोग, ज्यारे धर्म उपर धाड पडती होय
त्यारे अगर एवा कोइ खास कारणे (अपवाद
तरीके) वै नी इच्छा वगर, मानकीर्तिनी इ-
च्छा वगर, भद्रवाहु स्वामी अने कार्तिकगेठनी
माफक, करे अने एरीते जीन मार्ग दीपावे.

(५) “तपस्वी” प्रभावक होय ते
द्रव्य अगर मान आदिनी इच्छा रहित तप
करीने धर्म दीपावे

(६) “विद्यावान” प्रभावक
होय ते अनेक प्रकारनी विद्याओ* धणीने

* कोइ फइ छेके, विद्या एटले चमत्कारी
विद्या, देव-देवीने साधवानी विद्या, पुण में

(१०८) प्रकरण ५ भु — ६७ कोस.

जैनपर्य दीपावे (रसायण-यम-स्वगोत्र
-भूतञ्ज-मुस्तर-इतिहास-न्याय-तर्क-का
यदा विगेरे धीस्तीने वे ज्ञान जैन सिद्धा
वोनी पुदीपां सागु पावे

(७) “ प्रसिद्ध व्रत छद्मे जैन
मार्गन बोधावे

तेनो समावेश बोधा प्रकारमा कटी दीधेसी
हावायी विद्या पटले विविध ज्ञान ए अथ ज
मने बघारे पसद छे विद्या पटले Science
ए शु बमत्कारी विद्या नथी? वही तनावदे सो
जैन भिद्य।तोने देको मछी पाकतो होय सो
ते शु बमजी बमत्कारी नथी? मा जमानामा
विद्या (Science) ना मभ्यामनी समद कता
ग्या सुधी जैनो सुबानोन धमज्ञान भाध्या

(८) “काव्य शक्ति वडे धर्मबोधने
विविध खुर्चीओवाळी स्वाभाविक रसथी
भरपुर कवितामां गुंथी धर्म सर्वने प्रियकर
बनावे

षड् ‘भावना’.

(१) “इदं सम्यक्त्वं धर्मस्य मूलम्”
समकिती जीव एम ‘भावना’ भावे के,
“आ सम्यक्त्व छे ते धर्मरूपी वृक्षनं मूल

पछी विद्यासपन्न (Scientists) नहि बनावे
त्यां सुधो जीनवाक्योनी खुर्चीओ बराबर
समजवाया नहि ज आवे. विद्या (Science)
ना शत्रु अने मात्र शास्त्रोमा कहेलां गणित
गोखत्रांमां ज सर्व विद्यानो समावेश करी मि-
थ्याभिमानमां चुटी पडता लोको उपर ज्यां

(૧૧૦) પ્રકરણ ૬ મું — ૬૭ શ્લોક

છે.” મૂઢબગરે માંદ સગી જ કર્યાંથી ? તમ જ
સંપાદિત* થિના ધર્મે પ નામનો જ સંભવ મથી
“ચેતન તે પ્રીત્તયો નહિ મું થવો પ્રવધાર”
“સાહ વિદુણા સેવમાં, દયા પનાથી વાડ !”

(૩) “ઇદમ્સમ્યક્ત્વધર્મસ્યદ્વારમ્” * :
સમક્ષિતી મીવ દોષ તે એમ ‘માધના’
માથે કે, “આ સમ્યક્ત્વ છે તે ધર્મરૂપી
દીવ્ય નગરમાં પસવાનો દરગાજો છે”

સુષી સર્વ માધ્યાન રાત્રી વશા રહેવાયા મા
યના ત્યાં સુષી ધર્મ મથા દેના વધના સ્થિ
તિ સુધર્મજ્ઞાન વાન્દ વગદની અ ક્યાની
* શાસ્ત્રજ્ઞ — ધર્મરૂપી નગરન સમાક્ષિત
રૂપી ગદ

(૩) “ઇદં સમ્યક્ત્વં ધર્મપ્ર-
તિષ્ઠાનમ્” :-સમાકિતી જીવ એમ ‘ભા-
વના’ ભાવે કે, “ધર્મરૂપી મહ્ય મહેલનો
પાયો સમાકિત છે ” (મકાનનો પાયો જેમ
વધાર ઉંઠો અને મજબુત તેમ મકાન વધારે
મજબુત અને નિર્ભય બને છે)

(૪) “ઇદં સમ્યક્ત્વં ધર્મા-
ધારમ્.” :-સમાકિતી જીવ એમ ‘ભાવના’
ભાવે કે, “છાપરું જેમ થામલાના આધારે
રહ્યું છે તેમ ધમ સમાકિતના આધારે રહ્યો છે ”

(૫) “ઇદં સમ્યક્ત્વં ધર્મસ્ય
ભાજનમ્” :- સમાકિતી જીવ એમ ‘ભાવના’
ભાવે કે, “જેમ ઘીનું ભાજન તપેલું તેમ

धर्मनु भाजन समकित छे ' तपेछा बगर
धी अने समकित बगर धर्म रही न छके

(६) “इद सम्यक्त्व धर्मस्य नी
धिः” — समकित जीव एम ‘भावना भा
वे के “धमरूपी रत्नने जाळबवाने समकित
रूपी भट्टार अथवा तिमोरी (१०६) छ ”

छ यत्ना (जयणा)

(१) “आलाप ’ — समकित जी-
व, बीजा समकित जीवने बोलाबवानो
धिनय कर; जेम्के ‘आयो पयागो ! ’

(२) “सलाप ’ — समकित जी
वने विगेवे आदर सहित बोलावे, कुसळक्षेम
पूछे, इत्यादि

(૩) “દાન” :—સમકિતી જીવને
અન્ન-જલ સુખવાસ-ધન આદિનું દાન આપે.
[આ શ્રાવકે શ્રાવકની વાત છે સાધુ-સાધુને
અગર સાધુ-શ્રાવકને અગર શ્રાવક સાધુને
જૂઠા પ્રકારનું દાન આપે. જ્ઞાનદાન પણ
દાન જ છે]

(૪) “પ્રદાન” :—વિશેષે દાન આપે.

(૫) “વંદન” :—સમકિતી જીવને
વંદન-નમસ્કાર કરે.

(૬) “ગુણગ્રામ” :—સમકિતી જી-
વની પૂઠ પાછલ તેનાં વચ્ચે કરે *

* કેટલાક આ છ યત્નાનો તદ્દન જૂઠો જ
અર્થ કરે છે. સમકિતી જીવના સર્વંધમાં તે
વોલ ને ઉતારનાં મિથ્યાત્વીનાં સર્વંધમાં ઉ-

છ ‘આગાર’ (છ ‘ઝીંઢી’)

સમક્ષિતી જીવે હમેશ્વ સર્વશાસ્ત્રોની સ
હાઈ મુનક ચર્તવાના સ્વપી પરું જોઈએ પરન્તુ
કોઈ કોઈ મસગે તેને પોતાની જ પરમી ધિક્ક
કોઈ કામ કરવાની જરૂર પડે છે તે મસેગા
અને તેવે ઘમ્મતે કેમ વિષારણુ ત નીધે
જખાણ્યુ છે:—

ઠારે છે; પરછે કે મિષ્પાત્સીન માણકાર, વિ
શયે માવકાર, વાન, પ્રવાન જનન મને શુણ
ગ્રામ ન કરનાં મારા સમગ્રણ પ્રમાણે, ધર્મ
બુદ્ધિથી મિષ્પાત્સીને ‘માણો, વધારો’ વડ ન
કહવું મગર વાન ન લેવું તે ઘરાબર છે વળ
ઘર માણેછા હરકોઈ માણસમ બાહ્યાયયો જ
નહિ મગર હરકોઈ ધર્મના બુ બીને વાન ક
રવું નહિ, પણ કોઈ વિચલ જૈન શાસ્ત્રોનો ટ
પવેશ હોય જ નહિ

(१) “रायाभियोग”:-राजाना कारणे काइ वखत धर्मविरुद्ध कार्य करवानी जरूर पड़े; एटले के राजाना बलात्कारथी के कायदाथी कांइ करबु पड़े अगर राजा संबंधी हरकोइ कारणथी पोतानी मरजी विरुद्ध पण अयोग्य करबुं पड़े ते करती वखते समकित्ती जीव एम विचारे के, “हुं जो साधु होत तो मारे आ नापसंद काम करवानी फरज पडत नहि” आम अयोग्य काम करवाथो जो के दोषीत तो थवाय छे पण समकितनो नाश थतो नथी.

(२) “गणाभियोग”:-नात-जात-कुटुंब आदिना आग्रहथी अगर तेमना कारणे शास्त्र विरुद्ध कार्य करबु पड़े तो पण उपर मुजब

(११६) प्रकरण ६ मुं — ६७ बोल

देखन करे क, “जो हू त कार्य नहि कर
१ २० सोको मने पोसाना नोळामोथी ब
१ १ १ रुते तथा मार्क निरपराधी कुटुंब
१ १ १ धने: बळी मारी रागदपनी परि
१ १ १ भागसे एम विचारी, न शृष्टक करतो
१ १ १ नेह उपर उपरनी चेष्टा मान करीने
५७ वे

१ ४) अलाभियोग” अने “देवा

१ १ — एवढे बळवान पुरुषना के

(५) “ दुरु निग्रह ” :—बड़ील-

जन अर्थात् माता-पिता-शिक्षक-धर्मोपदे-
शक विगेरेना कारणथी कांइ अयोग्य क-
रतुं पडे तो ते वखते पण उपर मुजब चि-
तवे -(दृष्टांत:-गोशालो ढोंगी साधु छे, एम
रूपष्ट जाणवा छतां तेने पाटपाटला विगेरे
सकडाल पुत्रे आप्युं ते मात्र पोताना गुरुना
तेण गुणग्राम कर्या ते कारणथीज आप्युं हतुं)
आ छ ‘छोड़ी’ अथवा ‘आगार’ छे
ते कांइ सर्व समकित्ती जीव माटे नथी जेओ
दढता न राखी शके तेवाने माटे छे धर्म
हागी जवा करतां आगार राखीने ते आगा-
रनो लाभ लीवा पछी घटीत प्रायश्चीत ले
ते वधारे सारुं तेम छतां जे खरा धर्मिष्ठ
जीवो छे-शुद्ध सम्यक्त्व जेने रगे रगे व्या-

પી રથું છે પણ દહરાગી જીવો તો ગમે
 તેવા આપણિ સમયે—કસોળી ધસતે પણ—
 ચઢાખ્યા ચઢતા નથી અને કાચર ઘડ
 સમ્પત્તિને તીનમાત્ર પણ સ્થિતિ કરતા નથી
 બેનાથી એવી દહતા ન રહી છેકે તેમણે આ
 માર રાસના છતાં—તેનો છામ સેવા છતાં
 હમેશાં હોઈ તો આ દહતા તરફ જ રાત્રી
 અને માથના તો એવી ધાત્રી ક ‘ ધ-ય
 છ તે દહપર્મામોને, કે બેખા આવા પ્રસંગે
 પણ ટેક લેંદોત કરતા નથી ! ’

પદ સ્થાનક

એ કર્મા જે પદ દર્શન પ્રપર્તે છે તેમણે
 આગુ મન્ય વિચારુ નથી સત્ય અથવા ધર્મ
 જે મહસમા છે તે મહમનો દરખામો તેઓ

સંપૂર્ણ સ્વાલી શક્યા નથી અને જે કાંઈ વે
 દરવાજા વચ્ચેની થોડી સરસી જગામાંથી
 જોઈ શક્યા તેને 'સત્યસર્વ' માની વેઠા છે
 અને તેથી તેમાંના કોઈ તો મુદ્દલ જીવને જ
 માનતા નથી; તેથી વધારે જોવા પામેલાઓ
 જીવને માને છે પણ તેને 'નિત્ય' માનતા
 નથી, તેથી વધારે જોવા પામેલાઓ તેને
 નિત્ય માનવા છતાં 'કર્મના કર્તા' તરીકે
 સ્વિકારતા નથી; વળી વીજાઓ તેને 'કર્મનો
 ભોક્તા' માનતા નથી. દરવાજા ઢેલવામાં
 આ ચાર વર્ગે જેટલી ફતેહ મેળવી તેથી
 વધારે હતેહ મેળવનારો પાંચમો વર્ગ એ ચાર
 સત્ય જોઈ શક્યો પણ 'મોક્ષ છે' એ વાત
 તેના જોવામાં-જાણવામાં ન આવી અને
 છઠા વર્ગે મોક્ષને કબુલ રાખવા છતાં તેના

(૧૨૦) પ્રકરણ ૬ મુ — ૬૭ પોસ

‘રસ્તા’મ તે વર્ગ જોઈ ન શકયો પરન્તુ સમ્યક્ વિચાર કરનારો સમક્ષિતી જૈન એ છપે વાવળ છુપે છે—જાણે છે અથ્થે સમક્ષિતીની એ છ માન્યતા કારણો આપીને સાધોલ કરીશું —

(૧) આત્મા ‘છે’

કોઈ એમ કહે કે, ‘આત્મા છે ન ક્યાં ? શરીર એ જ આત્મા છે ઘર—વસ્ત્ર—અસકાર વિગેરે ઘીઝા છે તો તે દેસ્વાય છે પણ સ્વરી; તેમમ આત્મા હોય તો દેસ્વાય કેમ નહિ ?’

“ આત્મા છ જ ક્યાં ? એ પ્રશ્ન પૂછનારે વિચારશું જોઈએ કે, જો આત્મા નથી ન તો એ પ્રશ્ન પૂછયો ન કોણે ? ઘર—વસ્ત્ર—અસકાર અ દિ ઘીઝોને જાણનાર અને ઉપલો પ્રશ્ન પૂઝનાર એ વાત જ આત્મા છે શરીર

અને આત્મા એ વસ્તુનો સ્વભાવ જ જૂદો છે તો તે વે એક પદાર્થ કેમ હોઈ શકે ? શરીરનો સ્વભાવ જડ છે અને આત્મા ચેતન છે—જાણવાનો સ્વભાવ છે શરીર એ જ આત્મા હોય તો જાડા શરીરમાં થોડી બુદ્ધિ અને પાતલામાં વધારે બુદ્ધિ કદાપિ કેમ હોઈ શકે ?

આત્મા અને દેહ એક લાગતાનું કારણ માત્ર ઘણા કાળનો સ્વોદો મહાવરો-દેહાધ્યાસ છે હમેશાં દેહના જ વિચાર થતા હોવાથી આત્મા અને તે એક મનાઈ રહ્યા છે દેહનો અકેક અવયવ વીજા અવયવનાં કામ જાણી શકતો નથી આંખ વોલી શકતી નથી અને જીભ દેખી શકતી નથી પણ આંખ, જીભ અને સર્વ ઇન્દ્રિયોનાં કામ આત્મા જાણે છે.

(૧૨૨) પ્રકરન ૫ મું — ૩૭ શ્લોક

ધરીર આત્માને જાણતું નથી કારણ કે તે
 જર છે આત્માને જાણવાવાળો પણ આત્મા
 જ છે નાશુન, સ્વપ્ન અને નિદ્રા અને અવસ્થા
 માં જવા છતાં આત્મા તે બંને અવસ્થાથી
 છૂટો છે; પરંતુ જ નહિ પણ બંને અવસ્થા
 ધીત્વા ઘાત પણ આત્મા તો હયાત છે અને
 એ સર્વ જાણે છે

(૨) આત્મા ‘નિત્ય’ છે

આત્મા અને દેહ એ બે સૂત્ર જ પદાર્થ
 જાણવામાં આવ્યા અને આત્માનો સ્વભાવ
 અદ્વય-અરૂપી તથા દેહનો સ્વભાવ દ્વય
 અને રૂપી જાણવામાં આવ્યો તો પછી, આ-
 ત્મા અદ્વયાર્થી રક્ષણ પામતો નથી અને
 દેહ સાથે નાશ પણ પામતા નથી એ સિદ્ધ

थाय छे; कारण के, जडथी चेतन के चेत-
नथी जड उत्पन्न थइ ज शके नहि, तेमज
ते वन्नेनो साथे नाश पण न संभवे

वली, सापमां जे अत्यंत क्रोध अने
उंदर-बीलाडी वच्चे जे वैर जोवामां आवे
छे तेनुं कारण वर्तमान देहे तो कर्तुं नथी
कोइ पाछलुं कारण जोइए अने पाछलु
कारण विचारतां कबुल करवुं पडशे के, साप-
उंदर अगर बीलाडीना देहमां रही जे आ-
त्मा क्रोध के वैर प्रगट बतावे छे ते आत्मा
ते देहना पहेलां बीजी कोइ देहमां हतो.
एम आत्मा आदि के अत वगरनो अर्थात्
नित्य छे एम कबुल करवुं पडशे

(३) आत्मा 'कर्त्ता' छे.

“कर्मो नो कर्त्ता आत्मा नहि पण कर्म

(૧૦૪) પ્રકરણ ૬ મું — ૬૭ મોક્ષ

છે, અગર અનાયાસ કર્મ ધની આવે છે અ
ગર જો કમનો કર્તા આત્મા જ હોય તો
કર્મ કરવાં જ આત્માનો સ્વભાવ ઠર્યો; તો
પછી તેનો મોક્ષ ન સમજે / એવો સંશય જ
જા યોગ્ય છે

પરન્તુ, ધત્તન મધના આત્માની મેરખા
સ્વ પ્રવૃત્તિ ન હોય તો કર્મ કે જડ છે તે
કાંઈ જ ક્રિયા કેવી રીતે કરી શકે ? માટે
આત્મા જ કમનો કર્તા છે વધી આત્મા
જ્યારે કમ કરવાં છાડી દે છે ત્યારે કર્મ
બંધ રહે છે તેથી આત્માને કર્મ કરવાનો
સ્વભાવ જ અગર ધર્મ જ છે એમ પણ કહી
શકાય નાહ

જો કર્મનો કર્તા હિંચરેને માનીએ તો
હિંચર ક જે જુદા-આત્મ સ્વભાવે છે તે, કર્મ

જો પ્રેરક ઇદલે દોપિત થયો; માટે એ કલ્પ-
ના પળ સ્વાદી છે માટે કર્મનો કર્તા ઈશ્વર
નથી, તેમજ તે અનાયાસે પળ આવતાં નથી,
તેમજ કર્મ તે જીવનો સ્વભાવ નથી; પળ
આત્મા પોતે જ કર્મનો કર્તા છે આત્મા જો
શુદ્ધ ચૈતન્યાદિ સ્વભાવમાં વર્તે તો તે આત્મ-
સ્વભાવનો કર્તા છે અર્થાત્ નિજસ્વરૂપમાં
પરિણમિત છે; અને જો તે શુદ્ધ ચૈતન્યાદિ
સ્વભાવમાં વર્તતો ન હોય તો કર્મભાવનો
કર્તા છે.

(૪) આત્મા 'ચોક્કા' છે.

૧ કેટલાક કહે છે કે, " આત્મા છે, તે
નિત્ય પળ છે, અને કર્તા પળ છે પરન્તુ
કર્મ જડ હોવાથી તે કર્મ ફલપરિણામી થાય

(૧૨૬) પ્રકરણ ૬ મુ — ૬૭ શ્લોક

અને આત્મા તે ફલ ભોગ્યે પ બનવા યોગ્ય નથી ’

પરન્તુ, કમ કાંઈ ફલ દેતા નથી : સ્વમાત્રે જ ફલદાતા નીચક છે મીઠાનો ફરાદા એવો નથી કે સ્નાનાત્નું મોં સ્વારું કરે, અને ષિપનો ફરાદો એવો નથી કે કોઈના માણ લઈ પરન્તુ તે બંનેનો સ્વભાવ જ એ છે જેમ મીઠુ અને ષિપ સ્નાનાર પોતે જ તેનું ફલ ભોગ્યે છે તેમ કર્મ કરનારો પણ પોતે જ તેના ફલનો ભોક્તા છે જો એમ ન હોય તો, એક માણસ જન્મથી જ રામા અને એક જન્મથી જ ધિસુક કેમ હોઈ શકે ?

(૫) મોક્ષ ‘હે’

કેટલાક લોકો મોક્ષની હયાતી માનતા

સુધી : મોક્ષને એક કલ્પના માત્ર યાને છે. તેઓ કહે છે કે —“ અનંતા કાલ વીતી જવા છતાં કર્મ હજી હયાત છે—સંસાર ચાલ્યાં જ કરે છે, તો પછી કર્મનો નાશ અથવા કર્મમુક્તપણુ—મોક્ષ હોઈ જ કેમ શકે ? વળી શુભ કર્મથી દેવપણું અને અશુભ કર્મથી નર-કાંદિ ભોગવ્યા જ કરવાનું; પણ જીવને કર્મરહિતપણું થવાનું જ નથી.”

આ કલ્પના દેખીતી જ મૂલ ભરેલી છે, કારણ કે આ તો પ્રત્યક્ષ વાત છે કે, ‘દિવસ’થી પ્રતિપક્ષી કાંઈ ચીજ હોવી જ જોઈએ; અને તે ચીજ ‘રાત્રી’ છે ‘ના’ થી વિરુદ્ધ ધાત્વક હોવું જ જોઈએ, જ ‘હા’ છે તેમજ ‘વંધ’થી પ્રતિપક્ષી કાંઈક હોવું જ જોઈએ, કે જે ‘મોક્ષ’ છે.

શુભ અને અશુભ કર્મના કરવાથી શુભ અને અશુભ ફલનું મોગલપણું માન્ય રાખ્યું, તો પછી એમ પણ માન્ય કરવું જ પડશે કે, શુભ-અશુભ કર્મના ન કરવાથી (પાત્કે કે, તેથી નિવૃત્ત થવાથી) શુભ-અશુભ ફલનું પણ મોગલપણું નથી તે જ મોક્ષ પ્રવૃત્તિ અગર કર્મ કરવાપણું જેમ અફલ નથી તેમ કર્મથી નિવૃત્તિ પણ અફલ નથી—અને તેનું ફલ મોક્ષ છે, ક જેનું શીજી નામ કર્મરહિત પણું છે અનત કાલ ધિત્યો તે કર્મ પ્રત્યે જી-વતા આસક્તિના જ પ્રમાણે ; પણ તેના ચ પર સદામીન માત્ર થવાથી કર્મફલ છેદાય અને તેથી માત્રસ્વભાવ પ્રગટ થાય

(૨) મોક્ષનો ‘ઉપાય’ છે

મોક્ષના વિશ્વાલ અધિકારને ગમ્યા

માટે એક દીવો શક્તિમાન છે. તેમાં પળ
 ઇંડીઆના દીવા કરતાં કેરોસીનનો દીવો
 વધારે અને તેથી ગ્યાસનો અને તેથી પળ
 વીજળીક દીવો વધારે પ્રકાશ કરી શકે છે.
 તેમજ 'કર્મભાવ' એવું જે જીવનું અજ્ઞાન, તે-
 નો નાશ કરવા માટે 'જ્ઞાન' રૂપી દીવો છે
 અને એ જ્ઞાનમાં પળ 'આત્મજ્ઞાન' એ વિજળીક
 દીવો છે.

અજવાળા માટે અંધકારનો નાશ કર-
 વો જોડે તેમ મોક્ષ માટે કર્મવંથનનો નાશ
 કરવો જોડે.

રાગ-દ્વેષ એને અજ્ઞાન : એનું એકપણું
 જ કર્મની મુખ્ય ગાંઠ છે એ વિના કર્મનો
 વંધ થતો નથી. તેની નિવૃત્તિ જેથી થાય
 તેજ મોક્ષમાર્ગ સમજવો. જે માર્ગ વહે

(૧૩૦) પ્રકરણ ૬ મુ - ૬૭ થોસ

મત્ (અવિનાસી), ચૈતન્યમય (સર્વમા
યને પ્રકાસમા રૂપ સ્વમાયમય) અને કે
ષલ્લ (શુદ્ધ) એવો આત્મા-શુદ્ધાત્મા પામીએ
અર્થ મર્ચર્તન પાવ, તે જ માગને મોક્ષમાર્ગ
માનયો

કર્મ મુલ્યસ્ત્રે ૮ પ્રકારનાં છે તેમાં
પણ મુલ્ય 'મોહનીય કર્મ' છે મોહનાય ક
ર્મના પણ ૪ ભેદ છે —

(૧) તર્જન મોહનીય કર્મ — પરમાર્થને
વિષે અપરમાર્થ શુદ્ધિ અને અપરમાર્થને વિષે
પરમાર્થ શુદ્ધિ રૂપ

(૨) પારિજ મોહનીય કર્મ — પરમાર્થ
અનુમાર, આત્મસ્વમાયમાં સ્થિરતા તે પા
રિષ તે પારિષને રોષક પણ પૂર્વસસ્કાર

રૂપ કપાય અને નોકપાય : તે 'ચારિત્ર મોહનીય' કર્મ.

ए वल्ले कर्मने फेडनार तेना प्रतिपक्षी 'आत्मबोध' અને 'वीतरागपणुं' छे:—

(१) 'दर्शन मोहनीय' कर्मनुं कारण 'मिथ्याबोध' : तो तेनो उपाय 'आत्मबोध' ज होइ शके

(२) 'चारित्र मोहनीय' कर्मनु कारण रागादि; तो तेनो उपाय पण 'वीतरागपणुं' ज होइ शके

1 क्रोध विगेरेथी 'कर्मबंध' छे; અને प्रतिपक्षી क्षમાથી 'કર્મક્ષય' છે, તેથી જ રીતે ઉપલો ભેદ પળ સમજવાનો છે

સર્પનુ સત્વ—અક એ નીકળ છે કે,
આસ્મધોષ અને રાગદ્વેષના ત્યાગના સ્વપી
ધર્મ—અર્થી જ પરિણામે મોક્ષ છે અને એ સ્વપી
પણુ જેનામાં હાય તે મળે ગમે તે વેપ પહેરતો
હોય—ગમ તે હાય પરનુ તે સીધે રસ્તે છે
સીધો રસ્તો અથવા સમક્ષિત પામેલો માણસ
મોક્ષનો પહોંસી બને છે

આત્માર્થી જીવે આત્માના મુક્તપણા
(કર્મમુક્તપણુ અગર મોક્ષ) માટે હરદમેશ
ચિંતવન કર્યા કરણુ મોદણુ ચરરાજાની જેમ
સકલ્લ હિંદ્રિયો એકાગ્ર થઈ કન્યાના મેઢાપ
તરફ જ ઝાંઘી રહી હોયછે; સદયા નીકળેલા
રાજાનું એકદર સ્થલ જેમ જાણુન પોતાના પગ
તળે પડેલો જોના લેવાઈ રહ્યું હોય છે; સો

ढाना तार उपर नाचनारा नटनुं सर्व चित्त
जेथ सुक्ष्म तारना मध्यविंदुमां होय छे; तेम
अने वरावर तेमज, आत्मार्थी जीवे मोक्ष
अथवा मोक्षना साधन साथे जुटे नाहे
एवी लगनी लगाडवी जोइए

एवा आत्मार्थी जीवो अथवा जिज्ञा-
सुओनी मोटी आशा मोक्षनी ज होवार्थी,
तेमनो मोटो आनंद पण ते संबंधनो ज होइ
शके चोरीमां वेठेला वरने जेम व्यापारमां
लाभना समाचार आनंद आपता नथी पण
'कन्यानी पथरामणी करो' ए शब्द आ-
नंद आपे छे; पछी कन्यानुं वस्त्रदूरथी नजरे
पडतां वधारे आनंद थाय छे; तेने पासे
वेसाडवामां आवतां एथी वधारे आनंद

પાય છે અને હસ્તમેઢાપથી વઢી ઈથી પણ,
 ચપારે આનંદ પાય છે, તેમજ મુમુક્ષુ જીવાને
 સાંસારીક લામથી, યોગધિભાસથી કે કી
 ધિથી કાંઈ આનંદ થતો નથી; એ તો જ્ય
 વહાર સાસીમૂલ થઈ છલાસ છે પરંતુ તેનો
 આનંદ તો આત્મિક મામમાં જ રહ્યો હોય
 છે કોઈ પરિભાત્માનાં દર્શન, રાગદ્વેષ પર
 જીત મેઢવવાનું પોતાથી મરાયનું કોઈ પગલું,
 જ્ઞાન સંઘથી થયેલા કોઈ વિષાદ એજ તેને
 આનંદ આપી શકે છે. એ દશા પરિવચ્ચ
 જ્યાર પાય એ આશા વઢી તેને ઓર આનંદ
 આવે છે અહીં એક સુંદર મુકાવલો સસમાં
 લેવા પામ્ય છે સાંસારીક આશા માણસને
 હમણાં ચિંતાગ્રમ્ય રાસે છે, ઝ્યારે આ આશા

जेने आनंदमय राखे छे

ए स्थितिनी परीपक्व दशा अर्थात् सर्व आभाररहित आत्मस्वभावतुं जेमा अखंड ज्ञान वर्त्ते छे ते ज 'केवलज्ञान' एवा केवळी, देह छतां उत्कृष्ट जीवन्मुक्त दशामा समजवा.

१. देहाध्यास अथवा देह साथे एकता अने देहना धर्ममां अनुरक्ति मटे तो पछी जीव कर्मनां कर्ता नथी तेमज भोक्ता पण नथी ते मोक्ष स्वरूप ज छे: अनंत दर्शन-अनंत ज्ञान-अनंत सुख स्वल्प छे.

“ हुं देहादिक सर्व पदार्थथी भिन्न छुं. ग्राहं आत्मद्रव्य कोइमां भळतुं नथी-कारण के आत्मा सिवायना पदार्थो जड छे तेमज कोइ ग्राहामां भळतुं नथी स-

ધર્મી હું મિત્ર છું માટે—

“ હું શુદ્ધ છું, વોષસ્વરૂપ છું, ચેતન્ય
પ્રદેશાત્મક છું, હું અગ્નિવાય મુક્તમય છું
અને હું સ્વયંજ્યોતિ છું

“ હું સ્વયંજ્યોતિ દોષાધી મને પ્રકાશ
નાર હું પોતે જ છું—શીર્ષ કોર નથી સ્વ
પ્રકાશ માટે જો હું સ્વપી ઘાઠ છો રાંક ધીંધા
રાં કર્મની શ્રી સત્યા છે કે માર્ક નામ દર્શ
શકે ! એવી માનના હમેશ મને હોજો !

પ્રકરણ ૬ હું.

ધર્મ તથા દેવ.

૬ નિયાની સમસ્ત પ્રજાઓ ધર્મની ઇ-
ચ્છા કરે છે અને ધીજી સર્વ વાવતો
કરતાં ધર્મ તરફ વધારે માનની લાગણીથી
જુદા છે કેટલાક તો માત્ર અમુક શબ્દો
અથવા અમુક ક્રિયાઓને જ ધર્મ માની લઈ
તે પાછલ પોતાની જીંદગી અર્પણ કરે છે.

માત્ર અમળ અથવા ઓછા કેલથાયલા

(૧૬૮) પ્રકરણ ૬ - ધર્મ તથા દેવ

હોકો જ પમ તરફ આવી ધર્મી આસ્થા
ધરાવે છે, એમનયો એવી સત્કર્મ મહાવિદ્વાનો
ધર્મ તરફ મામાન્ય પ્રમા કરતાં વધારે આ
સ્થા ધરાવતા જોવામાં આવ્યા છે. ફગલ્લનો
મામી પ્રધાન ગ્લેડસ્ટન સાહેબ કે જે અધ્યય-
કુમારનો જમણો હાથ ગણાતો તે જ્યારે
જ્યારે દુનિયાના કામકાજથી કટાક્ષો અ
ગર જ્યારે જ્યારે તેનું માર્થુ દુઃખનું સ્વારે
તે 'વાઈસલ' સરને બેસતો તે કહેતો કે સંકટો
ધાર 'વાઈસલ' વાંચવા છતાં ફરવત્ત તેમાંથી
મને એવી એવી સુખીઓ નહીં આવે છે કે
ધિતાઓ અને દુઃસ્થો તે સુખીઓની મદદ આ
ગલ્લ અદ્રષ્ય થાય છે

જે ધર્મે યુરોપની પ્રજાન ૧૦૦૦ થી

वधारे वरस सुधी अज्ञानमय-दुःखमय-जु-
ल्मी स्थितिमां राख्युं ते धर्मना पुस्तकमांथी
आवा महाविद्वानने आटलुं वधुं सुख मळतुं
त्यारे जे धर्म मनुष्योने हजारो वरस सुधी
सुख आप्युं छे-जे धर्म आपणने सर्व विद्या-
नुं ज्ञान आपे छे-जे धर्ममां बीजा धर्मोनी
माफक परस्परविरोध छे ज नहिः एवो धर्म
आ जन्ममां दीलासो अने आवता जन्मोमां
सुख केम न आपी शके ?

जेटला जेटला लोको धर्मने माने छे
तेओ प्रायः दुःख जोइने ज मानवा लाग्या
छे. पोताना दुःखो दूर थाय अने कायमनुं
सुख मळे एवी योजना : ए ज धर्म

आ प्रमाणे धर्मनुं मूळ स्त्रिकाग्तुं अने

(૧૧૮) પ્રકરણ ૬ - ધર્મ તથા દેવ

લોકો જ ધર્મ તરફ આટલી ધર્ષી આસ્થા :
ધરાયે છે, એમનયો એવી ઉત્કૃષ્ટ મહાવિદ્વાનો
ધર્મ તરફ સામાન્ય યજ્ઞ કરતાં ધર્ષારે આ
સ્થા ધરાવતા જોવાયાં આપ્યા છે. રાગદ્વંદનો
માત્રી પ્રધાન મ્લેહસ્ત્રન સાથેવ ક્રમે અમય
કુમારનો મયળો હાથ મળાતો તે જ્યારે,
જ્યારે દુનિયાના કામકામથી કડાઢતો અ
ગર જ્યારે જ્યારે તેનું માથું દુઃસ્વપ્ન ત્યારે
તે 'વાદ્યસ્' સ્થાને બેસતો તે જ્યારેનો કે સંકટો
ધાર 'વાદ્યસ્' ધાંધલા છતાં દરદસ્ત તેમાંથી
મને એવી એવી સુખીઓ મળી આવે છે કે
ધિતાઓ અને તે સ્વો તે સુખીયાની મજા આ
ગત મદ્રસ્ત્ર યાપ છે

જ ધર્મે યુરોપની યજ્ઞાન ૧૦૦૦ થી

વધારે વરસ સુધી અજ્ઞાનમય-દુઃખમય-જુ-
લ્મી સ્થિતિમાં રાખ્યું તે ધર્મના પુસ્તકમાંથી
આવા મહાવિદ્વાનને આટલું વધું સુખ મળતું
ત્યારે જે ધર્મ મનુષ્યોને હજારો વરસ સુધી
સુખ આપ્યું છે-જે ધર્મ આપણને સર્વ વિદ્યા-
નું જ્ઞાન આપે છે-જે ધર્મમાં વીજા ધર્મોની
માફક પરસ્પરવિરોધ છે જ નહિ : એવો ધર્મ
આ જન્મમાં દીલાસો અને આવતા જન્મોમાં
સુખ કેમ ન આપી શકે ?

જેટલા જેટલા લોકો ધર્મને માને છે
તેઓ પ્રાયઃ દુઃખ જોઈને જ માનવા લાગ્યા
છે. પોતાના દુઃખો દૂર થાય અને કાયમનું
સુખ મળે એવી યોજના : એ જ ધર્મ

આ પ્રમાણે ધર્મનું મૂળ સ્વિકારતાં અને

(૧૪૦) પ્રકરણ ૬—ધર્મ તથા દેવ

સર્વ જીવોને સુખ દુઃસ્વપ્ની મારી નરમી ત્થા ગળી ધાય છે તે વિચારતાં, આપોઆપ જ સમજાય છે કે, ધર્મ કોઈ દિશસ કોઈ પણ જીવના કુત્સર્માં સમાવલો નથી મીઝા જ બ્દોમાં કહીએ તો, “ અન્ય જીવોન સુખ આપીને તે રસ્તે પોતા માટે સુખ મેળવવાની જે કલ્પા તેનું નામ જ ધર્મ ”

આ એક ધર્મની સામાન્ય વ્યાખ્યા થઈ દુનિયાનો કોઈ માણસ—ચઢી તે ચાહે તે પ યનો મત્ત હાય પણ આ સાદી વ્યાખ્યા ના કબુલ કરી શકશે નહિ અને મો તે નાકબુલ કરવાની હિમત ધરાવતો હશે તો તે માણસાર્થી પણ કૂર રહેવાની હિમત ધરાવતો હોનો જોઈએ

जरथोस्थि, जैन, वेद, इस्लाम विगेरे सर्व कहे छे के:- 'मनसा', 'वाचा' अने 'क-मणा' (मनथी-वचनथी अने कृत्योथी) शुद्ध वर्त्तणुक ए ज धर्म; परोपकार ए ज पुण्य अने परपीडन ए ज पाप.

ज्यारे दुनियाना सर्व धर्मो ए ज पाया उपर चणाया छे त्यारे ए पायो शुं ओछो महत्वनो होवो जोइए ? परन्तु पायो एक छतां इमारत बांधवामां जूदा जूदा हाथोनी कारीगिरीमां फेर पढी गया जणाय छे. को-इए भीलनां झुंपडा बांध्या, कोइए खेदुतनां माटीनां घर बांध्यां; कोइए एक माळनां इटोना घर बांध्यां; कोइए बगला बांध्या अने कोइए मजबुत दीवालवाळा सुशोभित

(१४२) प्रकरण ६—धर्म तथा दण्ड

सात माळना वीक्ष्य महत्त वांछ्या ५

मन, मघन अने शरीरनी सुद्ध वर्तणुक
तथा परोपकारनो उपदेश करवा छता, ए व
उपदेशक जो धर्मनी स्वांतर होम, यह
पूजा, निषेदनो उपदेश करे तो शु ए उप
देशमा परस्परविरोध स्पष्ट जणातो नयी!
अने शु ए परस्परविरोध ते उपदेशकनी
स्वार्थबुद्धि अथवा जीवाजीवना ज्ञाननी ग
रहाजरी साक्षीत करवा बस नयी !

वेदनो स्पष्ट पोकार छ के “ अहिंसा
परमो धर्म ’, अने तेम छता वेद ज हिंसक
क्रियाना उपदेश करे स कय समय ! मन
अ स एनो उपदेश कर ता तेना समयमा
एव ज शकाय के, तेणे सुंदर पाया

उपर सहजमां उडी जाय एवी झुंपडी ज
वांधी ! एवी रीते दरेक धर्म माटे कही शकाय.

वीतराग एटले राग अथवा पक्षपात
विनाना पुरुषोए जे पद्धतिथी मोक्ष अथवा
नीजरूपपणुं अथवा सास्वतुं सुख संपादन
कर्युं छे ते पद्धतिने 'जैन धर्म' ए नामथी
लोको ओळखे छे, कारण के तेमां स्वार्थ
अने हिंसा उपर जय मेळववानो ज उपदेश
छे; एटलुं ज नहि पण एम करवानां हथी-
आर पण पुरां पाहयां छे.

एना उपदेशमां हिंसा अने स्वार्थीपणा-
नो अश मात्र नथी अने जो कदाच कोइ
माणस कोइ सूत्र, कोइ पुस्तक के कोइ ग्रंथ
एवो बतावी शके के जेना उपर जैन नाम

(૧૪૦) પ્રકરણ ૬—ધર્મ તથા દેવ

સર્વ જીવોને સુખ દુઃસ્વપ્ની સારી નરસી સાત
ગળી ખાય છે તે વિચારતા, આપોઆપ ઝ
સમઝાય છે કે, ધર્મ કોઈ દિવસ કોઈ વળ
જીવના દુઃસ્વપ્નો સમાપ્તો નથી થીજા ઇ
ન્દોનાં કહોય તો, “ અન્ય જીવોને સુખ
આપીને ત રસ્તે પોતા માટે સુખ મેઢવરાની
જે કઢા તેનું નામ જ ધર્મ ”

આ એક ધર્મની સામાન્ય વ્યાખ્યા થઈ
દુનિયાનો કોઈ માણસ-રહી તે વાહે તે વ
યનો મક્ક હાય પણ આ સાદી વ્યાખ્યા તા
કબુલ કરી શકશે નહિ અને મો તે નારુભુ
ધરણીની હિમત ધરાવતા હશે તો તે માણ
સાચી પણ વૂર રહેણી હિમત ધરાવતો
હાથો ખોઈવ

જરથોસ્થિ, જૈન, વેદ, ઇસ્લામ વિગેરે સર્વ કહે છે કે:-‘મનસા’, ‘વાચા’ અને ‘ક-મણા’ (મનથી-વચનથી અને કૃત્યોથી) શુદ્ધ વર્ત્તણુક એ જ ધર્મ; પરોપકાર એ જ પુણ્ય અને પરપીડન એ જ પાપ.

જ્યારે દુનિયાના સર્વ ધર્મો એ જ પાયા ઉપર ચળાયા છે ત્યારે એ પાયો શું ઓછો મહત્વનો હોવો જોઈએ ? પરન્તુ પાયો એક છતાં ઇમારત બાંધવામાં જૂદા જૂદા હાથોની કારીગિરીમાં ફેર પડી ગયા જણાય છે. કો-ઈએ ભીલનાં ઝુંપડા વાંઘ્યાં, કોઈએ સ્વેદુતનાં માટીનાં ઘર વાંઘ્યાં; કોઈએ એક માલનાં ઇંટોના ઘર વાંઘ્યાં; કોઈએ વગલા વાંઘ્યાં અને કોઈએ મજબુત દીવાલવાળા સુશોભિત

(१६२) प्रकरण ६—धर्म तथा दय

सात माळना दीव्य महेश बोध्या

मन, वचन अने शरीरनी शुद्ध वर्तणुक
तथा परोपकारनो उपदेश करना छता, ए स
उपदेशक जो धर्मनी स्वातंत्र्य होम, यह
पूजा, निवेदनो उपदेश करे ता शु ए उप
देशमा परस्परविराध स्पष्ट जणावोनयीन
अने शु ए परस्परविरोध ते उपदेशकनी
स्वार्थबुद्धि अथवा जीवामीवना ज्ञाननी ग-
रहाजरी साक्षीत करवा वस नयी !

वेदनो स्पष्ट पोकार छ के “ अहिंसा
परपो धर्म ”, अने तम छता शब्द ज हिंसक
क्रियानो उपदेश कर त केम संभवे ? अने
जा ते एनो उपदेश करे ता तेना सधर्मा
एटलुं ज कही शक्या के, तणे सुंदर पाया

उपर सहजमां उडी जाय एवी झुंपडी ज
वांधी ! एवी रीते दरेक धर्म माटे कही शकाय.

वीतराग एटले राग अथवा पक्षपात
विनाना पुरुषोए जे पद्धतिथी मोक्ष अथवा
नीजरूपपणुं अथवा सास्वतुं सुख संपादन
कर्युं छे ते पद्धतिने ' जैन धर्म ' ए नामथी
लोको ओळखे छे, कारण के तेमां स्वार्थ
अने हिंसा उपर जय मेळववानो ज उपदेश
छे; एटलुं ज नहि पण एम करवानां हथी-
आर पण पुरां पाढयां छे.

एना उपदेशमां हिंसा अने स्वार्थीपणा-
नो अग मात्र नथी अने जो कदाच कोइ
माणस कोइ सूत्र, कोइ पुस्तक के कोइ ग्रंथ
एवो बतावी शके के जेना उपर जैन नाम

હાય અને જેની અદર હિસક કૃત્યનો, ઉપદેશ હોય, તો તે પુસ્તક 'જૈનસેત્વ' નહિ પણ બનાવટી અસમર્થ ઉચ્ચમ વીમોની ભોટી નક્કરો હમેશ થયા જ કરે છે

જૈન સિદ્ધાંતોષ અહિંસાની ઉચ્ચમતા સ્વિકારવા છતાં તે પાઢ્યામાં રહેલી મુશ્કેલીઓ પણ સહમાં લાવી છે, અને તથા 'સાગારી' અને 'અનાગારી': પૃથ્વી કે શાસ્ત્રાઓ ધમની બનાવી છે જે છોકરો અમ્પાસ છોડી આશ્વા દિવસ રમ્યાં કરવો હોય તેને છુપાવવા અર્થે પ્રથમ તેનો પિતા કહી કે તારે સપારના ૭ થી ૧૦ સુધી તો નહિ જ રમવું આ વાક્યમાં '૧૦ વાગ્યા પછી રમુ જ' એવા હુકમ સમાતા નથી પણ ૭ થી ૧૦ સુધીના નિષ્પ

मां लाववानो ज समावेश थाय छे. धीमे धीमे ए नियमने वधारवामां आवे छे अने छेवटे छोकरो पोताना काममां मशगुल बने छे. ए प्रमाणे आ जैन सिद्धांतो पण रात्रिदिवस हिंसकवृत्ति अने स्वार्थमां रहेला मनुष्योने माटे प्रथम ' सागारी ' धर्मनो रस्तो बतावे छे अने ए धर्ममां स्थिर थयेलाओ माटे ' अनागारी ' रस्तो बतावेछे.

‘ सागारी ’ धर्म पाळनारा ‘ श्रावक ’ नाम्थी ओळखाय छे अने ‘ अनागारी ’ (अणगार) धर्म पाळनारा ‘ साधु ’ नाम्थी ओळखाय छे सागारी धर्म पाळनारे पोतानी दृष्टि हमेश अनागारी धर्म उपर टेकववी जोड़ए, नहि के चालु स्थितिधी

(૧૪૬) પ્રકરણ ૬—દેવ તથા ધર્મ

મંત્રોપ પામી અગ્ની રહેણું જોઈએ પાં-
ચ હનારની મુદ્દાપાછા ગદસ્પો પટલેથી
સતોપ પામી ઘેસો નહિ રહેતાં સાસ મેઝ-
બધા તરફ જ રાટ્ટિ રાસે છે—જો કે સાસ
મેઝવવાનુ યોદાનાજ નસીવમાં હોય છે તેમજ
અનાગારી ધર્મ પળ યોદાનાજ નસીવમાં હોય
છે, તો પણ હમેશાં 'આશ્રય રૂપ્વતર જ કરવો'
(All High) એ સુઠનું સક્ષણ છે ઉત્તમ
પદાર્થને સોમ દિવકર જ છે

અનાગાર ધર્મ (સાધુ ધર્મ)

સાધુની સપાત્રીશ પ્રકારની યોગ્યતા અય-
થા ગુણરિપે પાછલ ધીજા પ્રકરણમાં કહે-
વાડે પર્યું છે તેમની રાટ્ટિદમેશ આમ્પસાપર

तरफ ज होय छे ए आत्मसाधनेना धर्ममां
जे नवांनवांतर्चो अंतर्दाष्टिथी जेवामां आ-
वे छे अने तेथी जे अंतरानंदथाय छे ते अ-
कथनीय छे. युरापियन कावे ' काउपर'नी
नीचली लीटीओ आ संबंधमां तदन साची
ज छे:—

“ Religion ! what treasures untold
“ Reside in that heavenly word !
“ More precious than silver or gold
“ Or all this earth can afford. ”

ए आत्मिक धर्मना खजाना खरेखर सो-
ना-रूपा करतां अगर दुनियांनी हरकोइ
वस्तु करतां घणाज कीमती छे एवो अनु-
पमेय, अकथनीय अने स्वतंत्र आनंद जे(सा-
धु)ने मळतो होय ते पछी दुनियांना व्यव-

(૧૪૮) પ્રકરણ ૬—દેવ તથા ધર્મ

શરત અને તેની વૃક્ષપરિણામી સહેજતોને
ફદી પણ કેમ સ્વિકારે ? સત્તાર અને સત્તા
રના પુતળા રૂપ પુલ્કાળીક શરીરની સ્વપતો
તેને કેમ પસંદ પડે ?

સાધુ-ધર્મમાં નીચેના 'પાંચ મહાવ્રત' * નો
સમાવેશ થાય છે:—

(૧) પ્રાણાતિપાત વિરમણ વ્રત:-એકેન્દ્રિ-
યથી પંચેન્દ્રિય સુષીના સ્વાચર સમગ્ર સસ
જીવોને પોતાના સરસા ગણીને, પોતાના
જેવી જ હેમનામાં આત્મસત્તા છે એમ મા-
નીને, તે સુધની દયા પામે અર્થાત્ પોતે

* સ્ત્રીસ્ત્રી ધર્મમાં પણ એવીજ પાંચ મન્દ્રાઓ
(Commandments) છે—Thou shalt not
kill Thou shalt not steal &c.

हिंसा करे नाहि, *बीजा पासे करावे न-
हि अने कोइ करे तेथी मनमां राजी था-
य नाहि.

(२) मृपावाद विरमण व्रतः—मृपा अ-
थवा खोटुं बोले नाहि. अही खोटुं बोलवा-
मा मात्र जूठुं बोलवानो ज समावेश थाय
छे एम नाहि; परंतु जे जे वचनो अप्रिय,
अपथ्य अने अतथ्य होय ते सर्वनो समा-
वेश थाय छे. अर्थात् साधुए दरेक वचन
प्रिय, + पथ्य अने तथ्य बोलवुं. प्रिय

* हिंसा ८ कारणोथी थाय छेः—अज्ञान,
संशय, विपर्यास, राग, द्वेष, स्मृतिभ्रंश, योग-
दुःप्रणिधान अने धर्मनो अनादर.

+ वेदमां पण कह्यु छे के, “सत्यम् ब्रूहि,
प्रियम् ब्रूहि.”

પટલે જે સાંચબ્બાચી કોઈના બીચને ક્ષેષ ન લાય, પથ્થ પટલે જે વચન છેલ્લે સર-
લાએ દિલકારી નીધદે અને તથ્થ પટલે ય-
થા તથ્થ અથવા સાધુ જે વચનમાં એ પ્રણે
નિયમ સચલાતા ન હોય તેવું વચન બોલના
કરતાં સાધુ મૌન રહેવું વધારે પસંદ કરે

(૧) મદલાદાન ધિરમણ ઘતઃ—કોઈ
પણ વસ્તુ કોઈના આપ્યા સિવાય છે નહિ

(૪) મૈથુન ધિરમણ ઘતઃ—સર્વ પ્રકાર
રે સ્ત્રીસમાગમ તમ્બો આ ઘતના રક્ષણ
એ સમર્પ પુરુષોએ ‘નવ લાદ’ અથવા નવ
કિરમા યોગ્યા છે, કે ભેચી વિષયમુર્તિના
ગમ્મગ્મીઆનો સંપર્ક જ રહે નહિ

(૫) પાંચ ધિરમણ ઘતઃ—ધન-ધર-

ती आदि हरेक प्रकारना परिग्रह के जे आत्माने ममत्वभावथी 'बंधीवान' बनावे छे तेनो सर्वथा त्याग साधुए करवो पड़े छे.

सागारी धर्म (श्रावकनो धर्म).

सास्वता सुख अथवा मोक्षना पगथी-आ रूप सागारी धर्म वार प्रकारे कह्योछे. परन्तु ते वारेनो समावेश "स्थूल माणा-तिपात विरमण व्रत" मां थइ शके पृथ्वी-मां केटलाक जीवो स्थूल एटले मोटा छे. अने केटलाक सूक्ष्म छे वे इन्द्रिय आदि त्रस जीव ते स्थूल समजवा अने एकेन्द्रिय स्थावर जीव ते सूक्ष्म समजवा. आ वे प्रकारना जीवो पैकी, श्रावक अगर सागा-

(૧૫૨) મકરણ ૬—૫મ તથા ૬મ

રી ધર્મ પાળનારો મામ સ્કૂલ જીવની જ
હિસાબી દૂર રહી શકે છે, સૂક્ષ્મ જીવો તો
સંસાર વ્યવહારના વરેક કાર્યમાં ઇનામાં
કરે છે, તેનો નિયમ તે છદ્ શકતો નથી
તોપણ બનતાં છુપી તેની ' યત્ના ' મયલા
સમાજ રાસ્ટ્રવાનું તો તે સસમા રાસ્ટ્ર છે

સ્કૂલ જીવની રસામા પણ અમુક સ-
રના (Conditions) આવક રાસ્ટ્ર છે પહે-
છી મરત એ કે, સ્કૂલ જીવને સંકલ્પ કરીને

(Intentionally) મારલા નહિ; થીમી
મરત એ કે, નિરપસાથી સ્કૂલ જીવને માર-
લા નહિ; થીમી મરત એ કે, નિરપેલ હિસા
વરથી નહિ

જા ક આવકે પણ મલયા હિમા ત્યા

ગવાની સ્થિતિએ પહોંચવાની ડમેદ રાખ-
વી જોડે તોપણ તે સ્થિતિએ આવતાં પ-
હેલાં આટલી છૂટવાળું ફરમાન તેને વતા-
વ્યું અણસમજુ લોકો શ્રાવકોને માથે સ્થો-
તું આઠ ચઢાવે છે કે, તેમનો ધર્મ તો તેમને
નહાવાની મના કરે છે; અને તેઓ નાના
જીવને વચાવનારા અને મોટાને મારનારા
છે અત્રે આપેલાં સુલાસા ઉપરથી સમ-
જાશે કે, એ તહોમત કેવળ વીનપાયાદાર*
અને દ્વેષમય છે

* ‘ વનરાજ ચાવડો ’ એ નામના પુસ્તકમાં
તેના સુપ્રસિદ્ધ કર્તાએ જૈન ધર્મ માથે ગુજરાત
ની પરતંત્રતાનો આરોપ મુકયો છે અને દેશર-
ક્ષણાર્થે પણ શ્રાવકોને લડતા તેમનો ધર્મ નામ

(૧૧૪) પ્રકરણ ૬-વેન તથા ધર્મ

અહિંસા નામનું આ પહેલું મત પાઠ્યા
અપરાધ, જૂઠ-ચોરી-અધિચાર અને તૃપ્તિ
કરે છે પવો સિદ્ધાંત હાર્યાસ્પદ પ્રસંગ આપી
બીતરી મતાવ્યો છે; તે માત્ર જૈન સિદ્ધાંતોના
રહસ્યપી અજ્ઞાનતાનું જ પરિણામ છે આશ્ચર્યની
વાત છે કે, ૯ જૈન ધર્મ એવા સ્વામાયિક અને
ન્યાયમુક્ત (rational) ધર્મની છોછરી નિંદા
કરનાર વિદ્વાને જૈન સમાજો યુદ્ધોમાં કેવા પ-
રાક્રમ કરતા તે માણસા દરકાર કરી નથી શકું
(કે જે એક સામાન્ય ધર્મ પાછળનો છે) એમ કહી
શકીશ કે સંખારી પ્રાણી જ નમીનમાંથી સામ
જે છે તે નમીન (માનુષ્ય) ના રક્ષણાર્થે સદા
તૈયાર થાય તો તે અપરાધી સાથે મહે છે, ૧
રમાય મહે છે હિંમત કરવાના હેતુથી જ નહિ
પણ હિંમતને જ રક્ષાના હેતુથી મહે છે અને

ए चारथी निवर्तवा रूप ४ बीजां व्रत पण तेणे पाळवानां छे. आ ' पांच अणुव्रत ' +

तेथी पोताना सागारी धर्मेने उल्लववानो अर्था-
त लीधेला नियमने तोडवानो दोष वहोरतो न-
थी, जो के हिंसानो दोष तो लागे ज परन्तु ए
एक संसारी तरीके उपला संजोगोमा पण जो
ते लडवुं पसंद न करे तो वेहेतर छे के तेणे
साधुपणुं अथवा आगार वगरनो धर्म स्विकार-
वो -प्रकाशक

+ साधु ए पाच व्रतो सर्वथा—काइ पण
आगार सिवाय पाळे छे माटे साधुना ' पच म-
हाव्रत ' कहेवाय छे अने श्रावक ते सर्वांशे पा-
वी शकतो नथी पण अमुक छूट राखवी पडे
छे माटे तेना ' पच अणुव्रत ' कहेवाय छे.

(૧૫૧) પ્રકરણ ૬-દેવ તથા ધર્મ

કહેવાય છે

ए पाँच उपरांत वीजां ७ व्रत श्रावके
पाल्धानां છે તે દુકર્મા નીચે મુજબ છે -
દીધાની મર્યાદા, પરિગ્રહની મર્યાદા, અ-
નર્થદહ અથવા નિષ્વયોમન થતા દોષોથી
વિરક્તિ, સામાયિક નામનું ધ્યાનનું વ્રત,
દીશાવગાસીક વ્રત, પોષકવ્રત અને અ-
વિધિ સંબિધાગ વ્રત (ए सातनो बिस्वार
अस्य कोई पुस्तकमा कोई लेखो)

દેવ

આ સદિનો મેળો માગ આમના બોધ-
નો મોટો શક્યા છે તેથી વગેરે મોટો માગ
હમી તેમનાથી અમાખ્યો છે 'સીતરાગ નો-
ધ'માં 'સૌદ રામપોક'નું વળન આપ્યું છે કે

જેમાં સકલ વિશ્વની ભૂગોળ-સ્વગોળ આવી જાય છે એ સર્વ જમીન અને તેમાં રહેલાં પ્રાણી-પદાર્થોમાં જૂદા જૂદા સ્વાસ્થ્ય ગુણો રહ્યા છે એ ગુણો એ તેમની કુદરત છે કુદરતને આદિ નથી, અંત નથી. વ્યાસજીએ પહેરેલી પાઘડીના જો અંત કે આદિ જોવામાં આવે તો કુદરતના આદિ-અંત હાથ લાગે. તેનો કર્તા કોઈ નથી. તે નાશ પામતો નથી પણ સમય સમયમાં તેનાં રૂપાંતર થયાં કરે છે તેથી સામાન્ય મનુષ્યો તેને નાશ પામતો માને છે. પૃથ્વીનો કર્તા કોઈ હોઈ શકે જ નહિ એવી માન્યતાને આધુનિક જમાનાના યુરોપિયન વિદ્વાનો પણ ટેકો આપે છે.

(૧૬૮) પ્રકરણ ૬-દેવ તથા પર્મ

જ્યારે ईश्वर કર્ષાઈ નથી સારે પછી વ
ની પૂજા-અર્ચા કરવાનું તો કર્યા જ રહ્યું !
અને કુદરત તો બહુ છે તેની પૂજા શું ?

‘દેવ’ના સંબંધમાં ઘણા છોકરો ગુસ્સા
મગ છે તેજ શબ્દ ‘દિવ’ ઇટલે પ્રકાશરૂ
વ અપરથી નીકળ્યો છે ‘દેવ’ ઇટલે માત્ર
‘પ્રકાશ’; અથવા જ્ઞાનાદિ આત્મિક લેખથી
પ્રકાશીત આત્મા, લેખને સ્વમાનવી પ્રકા

● ईश्वરને કર્ષાઈ નથી પણ મિહાતની મા-
નીની માટે જાઓ શ્રીમતી પાર્વતીની કૃત ‘સમ્ય
ક્ત્વ સૂર્યોદય’ [હિંદી ભાષામાં મોટે મંથ-મૂલ્ય
રૂ. ૧૧] ‘મેન હિતેષ્યુ’ ઓફિસમાં પડશે]
દેવત્વની પીઠાન માટે વ પુસ્તક માત્ર ૫૦
૧-વિનાયક ગાયત્રી વ

शमय आत्मा उपरनो मेल दूर करी 'नीजरूप' मास कर्युं छे. एवा एक वे नहि पण असंख्य आत्माओ देव छे तेमने एकपणे मानो अगर अनेकपणे मानो ते सरखुं ज छे; सर्वने देवपणुं एक (सामान्य) कारणथी ज आरोपीए छीए

‘वीतरागनोंव’ बोधे छे के, “ तमारा पग उपर उभा रहो. करशो तेहुं पामशो अने वावशो तेहुं लगशो. अमे केवी रीते वाव्युं के जेथी उत्तमोत्तम फळ लण्युं, ए जाणवा कोशीश करो अमने याद करशो तो अमारां ते कामो पण याद आवशे अने तेथी कोइ बखत अनुकरण पण करी सकशो. बाकी तो तमारा कल्याण तमारा

(११) प्रकरण छ-देव तथा धर्म

हाथमाँ न छे अमारी सचा नपी के कोइने
काँइ आपी बाकीए ”

केसु निष्पक्षपात कयनाँ केसी बीतरागी
बाठ ! केसो सरस आत्मसम्पद (Self-re-
liance)नो पाठ ! आ आत्मसंश्रयनो पाठ
उयारे लोको बराबर समझे स्पारे जसामा
जिक अने आत्मिक उन्नति यहे पारका
पगे दोहबानी आधा राखनारा पात्र, प
णु मोड़ पाय छे ल्यारे, पस्ताबाना मसंगो
ज पामे छे ईश्वर आपणा माँडे अबतार
लइने आपणी बाँग झाली विमानमाँ बेसा-
डी लइ जाय, एही मान्यतामाँ केटछा यथा
लोको दीधारा आ अमुस्य मनुष्य देह-
गणु गुमाय छ ।

अज्ञान, क्रोध, मद, मान, माया, लोभ, रति, अरति, निद्रा, शोक, असत्य, चोरी, मत्सर, भय, हिंसा, प्रेम, क्रिडाप्रसंग अने हास्य : ए अठार दोष वगरना देवतुं स्वरूप जाणनाराओ कदी कोइ जातना व्हेममां फसासे नहि कारण के देवने जन्म-मरण छे नहि, करवापणुं छे नहि, रागद्वेषादि छे नहि, रूपरंग छे नहि: मात्र ज्ञानानंद रूप तत्व ए ज देव छे, के ते तत्वने हुं अने तमे (प्रयास करीए तो) पामवाना छीए.

प्रकरण ७ सु

मिथ्यात्व*

सो नु अने पीठळ प बसेना स्वमा
बना जाणपणा बगर सोनु ओ-
ळसाइ शकतुं नधी तेप्रज्ञ, सम्यक्त्व अने
मिथ्यात्व बन्नना स्वमाबना जाणपणा ब
गर सम्यक्त्वनी कदर यह शके नहि

* 'मिथ्यात्वमो अप 'व्हेम यह शके व्हेम बे
प्रकारनो (१) Superstition सोय पदार्थमे-
धमषाने साधा तरीक मानीए ते तथा (२)
Suspicion साधा पदार्थमा शंका राखीरे के
आ सासुं हशे के केम ते जैन मार्ग निःशंक

घणोए भोली श्राविकाओ के जेओ छ-
पाश्रये * हमेश जाय छे, सामायिक x
नित्य करे छे अने धारेला + गुरुनां द-
(Unsuspecting) होवाथी उमदा खवासनो
छे अने व्हेमो(Superstitions) वगरनो हो-
वाथी सुधरेलो (Refined) छे, ए बे गुणो ते-
ने आ न्यायप्रिय जमानानो सर्वमान्य धर्म बना-
ववा समर्थ छे.—मात्र समर्थ लेखको अने उपदे-
शकोनी न्यूनता छे

* उपाश्रय, an asylum

x सम भाव (रागद्वेषरहितपणुं—आत्म-
गुण)मा स्थिर रहेवानुं ४८ मीनीटनुं व्रत(ध्या-
न जेवुं ज)

+ केटलाकवेश लजवनारा साधु स्त्री—पु-

(૧૬૪) પ્રકરણ ૭—મિથ્યાત્વ

શન માટે પેલી ઘડિ બાય છે તેમો મુસલમાનના તાબુતની માન્યતા પણ પટલા જમડી રાસે છે તેને બિચારીને થી સર આ કાગળનો તાબુત તેને ઓકરો આપ સમર્થ નથી ! ગુરુ તરીકેના માન સાટે સુપણુ સોનારા પોતાના ગુરુની પાસેથી તેમો ' સમાકિતના બોલ ' મોક્ષી બસ સમ્બવસ્થ અને મિથ્યાત્વના મેદ છીંચી હોત તો તાબુત હોતી, માતા-મેલહી, રાજા મહારાજા અને કુમારને કદી માન નહિ મોક્ષના દેવને કરવાપણું છે જ ન મ્પોન કહે છે કે ^{૧૧} તમે મને ગુરુ પાસે, બિંબિગેરે ' એક સાધુ ઉપર મેમ અને બીમા તાર મેદગારી યજ્ઞાનુ આ એક મથક કારણ છે

अने स्वर्गना देवना हाथमां, मनुष्यना पूर्व
भवनी करणी सिवाय,* कांड देवानी
शक्ति नथी. तो पछी नाहक वखत, पैसो
अने शरीरवळना भोगे तथा शुद्ध सम्यक्त्व-
रत्नना खर्चे शा माटे मिथ्या भ्रमण करवुं?

माटे सम्यक्त्वना शोखीन प्राणीए मि-
थ्यात्वना, नीचे समजावेला २५ भेद बरा-
बर समजीन पोताना आत्माने तेनो 'संघ-
टो'* न थवादेवा सावचेती राखवी जोइए.

* " Man is the architect of his
own fate " and " Nothing can work
me damage but myself, the harm
that I sustain I carry about with
me, and I am never a real sufferer
but by my own fault "—St Bernard

* संघटो—स्पर्श—आमडछेट.

(૧) 'અમિષ્ટ્રીક મિથ્યાત્વ'.

જે મનુષ્યો ઇઠવાદ કરી, કદાચર
 છોડે નહિ અને સામો માણસ સરી દલીલ
 સ્પષ્ટ સમજાવે તોપણ ' ગધેદાનું પુંછડુ પ-
 કડયુ તે છોડે નહિ ' તેને " અમિષ્ટ્રીક
 મિથ્યાત્વી " કહે છે દર્શાવ તરીકે 'સોર
 ઘાળિયા 'ની યાત સુમસિદ્ધ છે; તેને જ-
 ઢેલુ સોડું માંધે મુકીને આગઢ ઘાસવાં ર
 પું-સોનુ-જાનેરાત વિગેરેના સમુદ જોવા છ-
 તાં સોડું છોડયું જ નહિ અને નાદક નિ
 ર્માત્મ્ય વીજ ડપાદીને દુઃખી ધયા તેમ જ
 કેટલાક માણસને જ્ઞાનની યાત સમજાવી-
 પ ત્યારે કહે કે, ચું આટલા દિવસ જ્ઞા-
 ન વગર પડયુ રહ્યું હતુ કે? અમે તો અ

मारे 'करता होइए ते करीए अने छासनी दोणी भरीए' एवा विचारा 'अभिग्रहीक मिथ्यात्वी जीवो'ना नसीवमा दहीं-माखण-मलाइ-घी क्यांथी होय ?

(२) अनाभिग्रहीक मिथ्यात्व.

केटलाक भोळा जीवो एवा होय छे के जेओ वितराग देव, तेमणे भापेलो धर्म अने तदनुसार वर्तनार साधुओने मानवा छतां कहे छे के, 'आपणे तो सर्व देवने नमवाना अने सर्व धर्मने मानवाना' एमनामां 'अनाभिग्रहीक मिथ्यात्व' समजवुं.

जे देवोमां 'सुदेव'नां लक्षणो न होय, जेमनो मार्ग दयानो न होय, जेमना आ-

(૧૬૮) પ્રકરણ ૩—વિધ્યાસ્થ

ષાર વિષારમાં પરસ્પરવિરોધ આવતો
 હોય તેમને દેશ તરીકે માનવા—પૂજવાથી શું
 મુદ્દિને આશરણ ન લાગે ? શ્રી શીતરાગ
 દેશને સ્મરવાનું કોઈ કારણ હોય તો તે
 એ જ છે કે, એ થશે તેમના જ્ઞાન-ગુણનો
 અશ્વ આપણામાં આવે; શાકી તો મૃદ્ધિમ્બ
 વહારમાં કોઈ રીતે તેઓ આશા માટેઃ અ-
 ને આપણને મદદ કરે એવું માનવું એ શી
 તરાગની શીતરાગતા હવે કસંક પડાવવા
 એવું અને સૃષ્ટિનિયમ વિરુદ્ધ છે એમજ,

❖ ‘ મેષરુમિસ્ત્ર ’ લોકો જોન ધર્મના આ
 મિદ્ધાંતોમાં પોતાના વિષારોની પ્રતિષ્ઠાયા મોદ
 ણક મનો પુરાણ મળ્યા માટે ચેરદ આનંદ
 વામશે

અસત્તદેવ-અસત્ગુરુને માનવા-પૂજવાથી
પણ તેમના એ અસત્ ગુણો ભક્તમાં પ્રવેશ
કરે એમાં શી નવાઈ ?

આ અજ્ઞાનના વન્ને છેડે ભૂલ કરનારા
સૈકડો જનો છે. કેટલાક જ્યારે સર્વ દેવ
ઉપર પૂજ્ય દ્રષ્ટિ રાખવા તૈયાર થાય છે
ત્યારે વીજા કેટલાક વળી અસત્તદેવ-અ-
સત્ધર્મ અને અસત્ગુરુને ગાળો માંડવામાં,
નિંદવામાં, અપમાન પહોંચાડવામાં જ ધ-
ર્મ માને છે-સમકિતનું લક્ષણ માને છે. આ-
થી વધારે ભયંકર મિથ્યાત્વ વીજું કયું ?
સમ્યક્ત્વનાં પાંચ લક્ષણમાં પહેલું જ લક્ષણ
'ઉપશમ' કહ્યું છે; એમાં અપરાધી ઉપર
પણ સમાદ્રષ્ટિ કહી છે; તો પછી અજ્ઞાન-

माँ भूला मटकता प्राणोभो छपर कोप
करवानी तो बात अ कया रही ? ' पहेला
तपर पाटु ' (छात) मारवानी पॉलीसी
जैन सूत्र तो कही स्थिकारतु नपी

एक सौकिक दृष्टि आनो अच्छो तु
छासो करी शकसे एक माणस वज्रारमा
अवा माटे घेरपी नीकछ्यो रस्तामा छने
५०० माणसो मछ्या अने पोताना पिता
पण मछ्या पिताने 'पितामी' कही नम
स्कार कया पण पेला पांचसोने बीलकुल
भोलाज्या महि शु पोताने 'पितामी' नहि
कहेवा माटे ते ५०० माणसो तेने मीना
भी-मदांष के अविषेकी कही शकशे। अ
गर शु तेजे ते पांचसोने पण ' पितामी '

कह्या होत तो ते ढहापण कर्युं कहेवात ?
 पिता तरीकेनुं अभिधान अने सन्मान मा-
 त्र तेना ज माटे छे के जेणे जन्म आप्यो
 होय तेमज जेओ एवा उपकारी नथी ते-
 ओ पण थुंकवा लायक अने 'नीच-दुष्ट'
 आदि गाळो वढे अपमान पहुँचाडवा ला-
 यक तो नथी ज

(३) अभिनिवेपिक मिथ्यात्व.

कोइ मनुष्य वीतराग देवनो धर्म पा-
 मो, सूत्र मणने अहंकारे चढी जाय अने
 द्रव्य खातर अगर एक वखत पोतानी थ-
 गेली भूल उधाडी न पडवा देवा खातर
 अगर एवा कोइ आशयथी श्री वीतराग

(૨૭૨) પ્રકરણ ૭-મિથ્યાત્વ

દેવતાં વચનો સ્થાપે-ઠસૂષ પઠપણા

❖(૧) 'તિસુસો' ના પાઠમાં અને થીમી થળી મળાણ 'વેદ્ય' શબ્દ સુસ્તો 'જ્ઞાન' ના અર્થમાં વપરાયછે છતાં તેનું 'મૂર્તિ'માં અર્થમાં સરને તથા 'નિસેપ'નો તદ્દન અવલોકો અર્થ સરને કેટલક સ્પષ્ટ પથરાની પૂના પઠપી અને પુષ્ટીમાં ગ્રંથો રહ્યા (૨) યુરોપિયન પદીત હર્મન મેકોબીએ આચારાંગ સૂત્રનો અર્થગી તરજુમો કર્યો તેમાં 'જેન સ્પષ્ટને માંસ સાથું કસ્યે' એવો અર્થ કર્યો આ વાનને દૃષ્ટાંતમાં ફરક પડ્યો ન કે, પહેલા દૃષ્ટાંતમાં ગાળીપુત્રી અપરાધ (intentional crime) થયા છે અને થીમી દૃષ્ટાંતમાં ગુણ્ય મમા અમાથે અજ્ઞાન છે અંધકારમાં કોઈક દિવસ દિપક આવશે, પણ પોલ્ક કલ્લ અમવા વ્યમાં થેઠેલ થીમી તગરની આસવામ્યને મપદ સૂર્ય પણ શુ કરી શકશે ?

કરે તે મનુષ્ય ‘અભિનિવેષિક મિથ્યાત્વી’ સમજવા. ‘ગોસાળો’ અને ‘જમાલી’ આ વર્ગનાં સુપ્રસિદ્ધ દૃષ્ટાંત છે.

વસ્તના વહેવા સાથે, લગભગ સર્વ ધર્મોનાં શાસ્ત્રોમાં ઘાલમેલ થઈ છે. અને જૈન સૂત્ર પણ કુદરતના કાનુન બહાર નથી તેમાં પણ એમજ વન્યું છે અને તેથી શુદ્ધ (Unmixed) સત્યોજાણવા-મેઢવવાનું કામ, જે વસ્તમાં સૂત્રો અક્ષર રૂપમાં નહોતાં મુકાયાં તે વસ્ત કરતાં પણ વધારે મુશ્કેલ થઈ પડ્યું છે.

અભિનિવેષિક મિથ્યાત્વી જીવો વની શ-કે ત્યાં સુધી તો અમુક શબ્દ કે વાક્યનો અવળો અર્થ જ કરીને પોતાનો મત ચલાવે

(१७६) प्रकरण ७—मिथ्यात्व

छे; पण ज्यां एवा बे अर्थ यथा अशक्य
शाय छे सां सम्यक् के वाक्य बधारवा के
घटादवानो थम छेतौ सरा पण अचकाठा
नवी केटसाक तो कपोलकल्पित शास्त्र
रची तेमां मेरुओ वरस उपरनी तारीख
सखी रचनार तरीके पुराणा प्रम्यात पंडीत
के महात्मानु नाम सखी तेने समी
नमां दाटे छे अने शिष्योने कहे छे के
सो के पांचसो वरस सुधी आ ग्रंथ बहार
कादओ नहि पाछळ्यो ए पुस्तक महात्मा
नी प्रमादी तरीके माथ आस्थापी ज पू
जाय छे

आ बहुलतमारी जनो खरेखर समावे
नी जीवनी कियाने पात्र छे तेमणे तेमन

नम्र भावे सुबोध करवो अने जो शिखा-
मण आपनारी सुगरीनो माळो वांदराए
तोडी नारुयो एम करवातेओ तत्पर थाय तो
बहेतर छे के चुप रहेवुं अने दुनिया तेम-
नाथी फसाय नहि एटला माटे मात्र-
साचा मार्गना उपदेशने प्रसराववो.

(४) संशयिक मिथ्यात्व.

“वीतरागनो परुपेलो धर्म, परुपनारने
पक्षपातनु कांइ कारण न होवाथी, ठीक
तो जणाय छे; पण सोळ आनी साचो हशे
के केम ? ” एम मनपां शशय राखे अने
निश्चयपर न आवे, निश्चय करवा माटे उद्यम-
शीलज नथाय: एवाने ‘ संशयिक मि-
थ्यात्वी ’ कहेवाय छे

સુપ્રતી ઘણીએક શાસ્ત્રો ઉપર વિષાર કરીને સત્યતાની સાધી કરી હોય પણ જનોએ કોઈ કોઈ શાસ્ત્ર સમજધાર્માં ન આવે તો સંશયમાં પડી સમ્પ્રજ્ઞત્વને મછીન ન કરતું, પણ વિચારશક્તિ ફોરબધી વિચારશક્તિમાં અલૌકિક-અનુપમ સત્તા રહેલી છે. દુનિયાની મોટી મોટી ઘોષો વિચારશક્તિ ફોરબધાના પ્રતાપે જ થઈ છે માટે દરતાપૂર્વક વિષાર કર્યા કરવો—તેમાં હંદા ઉતરતું શોષણ મો પૂર્વકમના યોગે પોતાની શક્તિ અગમ્ય નકામી જ થઈ પડે તો કાઈ પંડીતજન પાસેથી સંશયનો છુટામા મેઝવે તો તેમ છતાં ગુલાસો ન થાય તો પછી “ તુમજ મજ્જા ઓળા પવેશ્ય ”

अर्थात् 'तमे जं साचा छो-तमे कहुं ते सत्य छे', ए श्री 'आचारांगजी' नुं वाक्य बोली ते नहि समजायली बावतने एम ने एम अभराइ (छाजली) उपर मूकी देवी. "ते समजवा जेदला क्षयोपसम नथी; ते ज्ञान मने मळवानो हजी वखत पाक्यो नथी" एम विचारबुं अने ज्यारे एकाएक तरंगथी या मुनीना बोधथी या कोइ बीजी रीते ते बातनो खुलासो मळवानो जाग होय त्यारे अभराइ उपरथी तेने नीचे उतारवी.

अरुणास्त्र अने एवां बीजां चमत्कारी वाणो के जे एक, फेंकवाथी सेंकढो थइ जतां, वगर बळदे चालतां विमान, अभि-

शंकाशील हतो अने छे. पण छेक आधु-
निक शोधकोए अवलोकन अने प्रयोगोथी
ए वातने सिद्ध करी छे अने ए सिद्धांतनी
तरफेणमां अंग्रेजी पुस्तको पण डपायां छे.
'पृथ्वीनो-प्राणीनो ने बनावोनो कर्त्ता इश्वर
होबो जोइए' एवी मान्यता घणाखरा
धर्मोनी होवाथी अने ते धर्मावलंबीओनो
सहवास जैनीअने घणो होवाथी खुद
जैनो पण 'इश्वर करे ते खरुं,' 'राम राखे
तेम रहेवुं' विगेरे उद्गारो हालतां चाल-
तां काढे छे; पण 'वाइवल' पक्कुं शीख्या
पछी विद्या (Science) ना अभ्यासमां
जोडायला यरपियन विद्वानोए ज* 'वा-

* प्रोफेसर ज्हॉन बुइल्यम् ड्रेपर M D.,
L. L. D

(૧૮) પ્રકરણ ૭-મિથ્યાત્વ

ફક્ત 'ને જુદું પાઠી દાક્ષણ દક્ષીણો સહિત સાધીત કર્યું છે કે, પૃથ્વીની આદિ દોર થકે જ નહિ અને તેનો કષ્ટાસમયે જ નહિ એમ નેમ વિદ્યા (Science) નો અભ્યાસ સ્વીકારો જથે તેમ તેમ જૈન સિદ્ધાંતો વધારે પ્રકાશમાં આવતા જથે આથી એમ સિદ્ધ થાય છે કે, જૈન ધર્મને જૈનો અને બુદ્ધિયા સમગ્રી થકે પૃથ્વી માટે પ્રથમ જૈન સુબોનો અભ્યાસ કરીને પછી વિદ્યા (Science) ની જૂદી જૂદી શાસ્ત્રાઓના અભ્યાસ પાછલ કેટલાક સુબાનીઆઓએ મહત્ત્વ પળું જ આવશ્યકીય છે શ્રીમંત આગેવાનોએ આવી ગોઠવણ કરવા વચ્ચે સોયો જોડતો નથી

(५) अनाभोग मिथ्यात्व.

जेने धर्म-अधर्मनुं के जीव-अजीवनु कांइ ज भान नथी, एवा बालवत् जीवो 'अनाभोगी मिथ्यात्वी' छे ए वर्गमां ऐकेंद्रिय, वे इंद्रिय, ते इंद्रिय, चारेंद्रिय, असंज्ञी पचेन्द्रिय * अने ते उपरांत अज्ञान मनुष्योः एटलानो समावेश थाय छे

(६) लौकिक देव-धर्म-गुरु गत मिथ्यात्व.

(अ) लोकमां जेने देव मनाय छे एण जेनामां 'देव' ना गुण नथी एवाने मानवा पूजवा ए 'लौकिक देवगत मिथ्यात्व' क-

* जेवा के पोपट, काकाकौआ विगेरे.

(૨૮૨) પ્રકરણ ૭-મિધ્યાત્વ

હેવાય પોતાને સમાવેશી જીવ કહેવડાવે
અને સ્વત્ત્વ પ્રસંગે ગણપાતિનુ પૂનન તો ધુકે
નહિ, ઘાનિધારે હનુમાનને તેહ ઘડાવે, અં
ઘા-મધાની-પીર-પેગવરની માનતા રાસે,
પણ 'લૌકિક મિધ્યાત્વ' સરેસર જૈનોને
નોંચુ જોવરાવનારુ છે જૂદા જૂદા દેશોમાં
ગણપાતે, હનુમાન, મધુષા, મેરુઝી, ગુરુપ
દેવ મોગો, આસપાસ, રામદેવ(કાનુબા),
મધુષઙ, મધાની, તુલના, અંધા, હાંગલાજ,
પીર-પગંવરની કથરો, મેઘમાઝી આદિ કુ-
સ્ત્રેષ : ધિગેરેને ધર્મદેવ સરીકે યનાય છે;
પરન્તુ, ધી ધોસરાગનો 'આસ્પર્શયય'નો સિ-
દ્ધાંત ન આ સર્વ દેવ-દેવીઓપી દૂર
રહેવા પરમાયે છે

(બ) એવીજ રીતે લૌકિક પર્વને લાભ થવાની લાલચથી માનવા-પાઠવા એ 'લૌકિક ધર્મ ગત મિથ્યાત્વ' છે. લાઘા પઢવો, ખાઈ વીજ, અક્ષય તૃતીયા, ગણેશચોથ, નાગપંચમી, ઉમછઠ, શીઠ્ઠીસાતમ, જન્માષ્ટમી (ગોકળ આઠમ), અક્ષયનવમી (રામનવમી), દશેરા, મીમ એકાદશી, વત્સ વારસ, ધનતેરસ, રૂપ ચતુર્દશી (કાલી ચૌદશ), દીવાળી, હોળી, નોરતાં : વિગેરે તિથિઓમાં પૂજા-નિવેદ- બ્રહ્મભોજન આદિ કાર્યો કરવાં તે ' લૌકિક ધર્મગત મિથ્યાત્વી ' નાં કાર્યો છે.

દશેરા માત્ર આનંદનો મેળાવડો છે—
અશ્વોની પરીક્ષાનો અને તેમને હરીફાઈમાં

ઢઢારી તેમ રાસરા માટે નિર્મેલો દિવસ છે; ધનતેરસ ઘરેળાંગાઠા સાફસુફ કરવાનો અને ધન સંઘાષ્ટવાનો દિવસ છે, હોળીનો મહકો માધ હરાપાના નુકસાન કારક સદુઓનો હપદ્રવ અટકાવવા માટે છે, દીવાળી ં ચાર્પિક હિસાબ કરવાનો વસત છે : આમ ઘણાસરા તેહેવારો મૂઢ ઘો સંસારમ્પવહાર અર્થે નિર્માયલા; ધણ તેમાં ધંધા ધારના યુક્તિધાન હપદેશકોંળ ધર્મનુ નામ ધુમાહી દીધુ અને ધર મવમાં તેથી ધનધુયાદિ મધ્યો ધર્મ લોકોને ઢસામ્પુ

જેના ધેર ધોહામો હાય તેમો દધેરા ના દિવસે ધોહદોહ કર ંથી કાંઈ 'લૌકિકધમગત મિધ્યાત્વી' કદેશાય નહિ, ધ-

ण वीजाओ ते दिवस जे 'समीपूजन' करे
छे ते विगेरे कामो करे तो अलवत मि-
थ्यात्व खरुं ज. आ न्याय घणी वावतो उ-
पर लगाडी शकाय मतलब के, संसार व्य-
वहारना उपयोग अर्थे जे करवुं (पण तेमां
धर्मबुद्धि के परभवमां तेथी लाभनी आशा
बीलकुल न मानवी) तेमां मिथ्यात्व नथी
परन्तु जोशीना कहेवाथी वांका ग्रहने
सीधा करवा मोटे जाप जपाववा, 'गोर-
णीओ' जमादवी, मरनारना नामथी 'ब्र-
ह्मभोजन' आपवुं : ए सर्व चोरखुं मिथ्या-
त्व ज छे आहा ! जैन धर्म आ स्पर्धामय
जमानामां—रळवानां साधन कठण थतां
जाय छे एवा जमानामां—केवो उपकारी

(૧૮૬) પ્રકરણ ૭-મધ્યાત્મ

યદ પદે સ્થો છે ! છતાં જાણી જોઈને જ
જેઓ આ મયમાં નુકશાન અને પરમમર્મા કુ
ગતિ ઘડોરી છે છે તેઓ સરેસ્વર ' દુઃસના
દોસ્ત ' જ હોવા જોઈએ !

(ક) ઘાયા-ઘૈરાગી-માટ-ગ્રાહણ-હૌ
ક્રિક ગુરુ, ફકીર વિગેરેને માનવા-પૂજવા,
તે 'લૌકિક ગુરુગતિ મિધ્યાત્મ' કહેવાય

લૌકિક ગુરુ પદ્મ કે ધર્મ સિંચાવની
ધીમી ધાવતો શિશુવનાર ગુરુ તે આપણો
સપ્કારી તો તારો તેનો ઘડસો આપણો એ
આપણું કર્ષણ છે પણ તને ધર્મશુદ્ધિથી
ગુરુ ન માનવો તેમજ માતાપિતાનો ચિનય
કરવો, તેમની સેવામ્મકિ કરવી એ વિગેરે
તેમના સપ્કારના ઘડલામાં કરણુ એ પુષ્પ

ની ફરજ છે અને શ્રી જીનદેવે તો ગર્ભમાં
પણ માતાને રહેને દુઃખ થાય એમ સમજી
શરીર પણ ફેરવ્યું નહોતું અને પાછલથી
પણ માતાનો અત્યંત પ્રેમ જોઈ પોતાના વિ-
યોગથી તેમને મહાદુઃખ થશે એમ માની તે-
ઓના મૃત્યુ સૂધી સંયમ લેવાનું મુલતવી રા-
ખ્યું હતું એ વધું છતાં—જૈન માર્ગ એટલો
વિનય વોધે છે છતાં—‘ માતાપિતાની ભ-
ક્તિથી મને મોક્ષ મળશે ’ એ માન્યતા જૈ-
ન યત્નને માન્ય નથી.

(૭) લોકોત્તર દેવ-ધર્મ-ગુરુગત
મિથ્યાત્વ.

(અ) લોકોત્તર એટલે લોકમાં મનાતા

(૧૮૮) પ્રકરણ ૭-મિધ્યાત્વ

(સૌકિક)થી જુદી સરેહના, સોકોચર દેવ
પટલે સોકમાં મનાતા, ગુણ વિનાના દેવથી
જુદી સરેહના પણ શ્રી પીતરાગ દેવ પણ
પીતરાગ દેવને વહલે તેમની મૂર્તિને માને-
પૂજે પણ ' સોકોચર દેવગત મિધ્યાત્વ '

તેમમ 'માઠ અમુક કામ યજ્ઞે તો હું
દેવની મોટી પૂજા કરાવીશ, છપ વઢાવીશ'
વિગેરે માનતા. રાસે તે 'સોકોચર દેવગત
મિધ્યાત્વ' છે તે મહાન્ દેવને દેવતાઈ છ
જની તમા નથી તો આપણા ઠીંગલા છપ
ની શી ગરમ હોય ? અને તે પરમદયાળુ-
સમદષ્ટિ પ્રમુને મન તો માનતા રાસનાર
મનુષ્ય અને માનતા રાસનાર વઢાવે છે તે

❖ મારવાદમાં જેને 'સોલ્યા' કહે છે

फुल : ए बन्ने पर एक सरस्वो दृष्टि छे. ग-
रीब विचारा ! निराभिग्रही, मालमिलकत तो
थुं पण एक अणु जेटली पण चीज नहि
राखनारा देव पासेथो धन-पुत्र इच्छनारा
केवा भूला भमे छे !

(बै) एवी ज रीते लोकोत्तर धर्म एटले
निरारंभी जैन धर्म तेने संसार बुद्धिए—
स्वार्थ अर्थे उपयोगमां ले, जेमके श्री ती-
र्थंकर देवनी जन्मादिक पांच कल्याणीक
तिथिओ तथा अष्टमी-चतुर्दशी-पौर्णिमा-
चंदनवाळाना तेलाः इत्यादितपस्या, कष्ट नि-
वारण अर्थे करे, अने लोभ-इच्छा सहित
आयंवीलनी ओळी करे : ए विगेरे करनार
'लोकोत्तर धर्मगत मिथ्यात्वी' कहैवाग

‘લોકોત્તર ધર્મગત મિથ્યાત્વ’ નુ પ
ક નપુ કામ હમણાં હમણાં મૈનોમાં વાસ
સ થતા સામ્યું છે પ ‘બોલું પાપ’ ઘણા
ને મૂલાણો સ્વરાવે છે જેનો વાદ્ય રંગ ન
કાલો હોય તે તો ધરત પકડી શકાય, પ
જ આ ‘બોલ્યા પાપે’ સ્વધર્માભિમાનના
નામે લોકોને સોટા રસ્તે ઘડાવતા માં
ગ્યા છે હમણાં બોલુ ઘણાં ‘જૈન લગ્નવિધિ’
શરૂ પડે છે તેમાં શુ ક્રિયા થાય છે ? હિં
સાના વિચારથી પણ દૂર નાસનાર તીર્થ
કર દેવના નામથી જલ્લની આદુતિ અપાય
છે ! ગણ્યા ગણાય નહિ એટલા અધિકા
યના અને અપકાયના બીજોનો સંહાર દ
યામય શાંતિનાથના નામ ઉપર પાય છે !

वरकन्या वे जीवने भविष्यमां सुख आ-
पवा माटे निर्लोभी देव आगळ संख्या व-
गरना जीवोनो भोग अपाय छे ! तेमने सं-
तान अने सांसारिक सिद्धि आपवा माटे
निरारंभी प्रभुने प्रार्थवामां आवे छे ! के-
वी जवरी मोहदशा ! केवो जवरो परस्पर-
विरोध ! तीर्थंकर देव अने तेमना धर्मनुं
आ केवुं जवरुं अपमान ! केवुं कदरुपुं ध-
र्तींग ! धर्माचार्यो कदी लग्नी विधियोजी
शके ज नाहे.

गणेश-गणपति आदि देवोनी पूजा
आपणे छोडवी जोइए, ए रुडा हेतुथी ज
कदाच आ धर्तींग दाखल थयुं होय एम
आपणे स्विकारीए; तोषण 'वकरुं काढतां

(१९२) प्रकरण ७—मिथ्यात्व

‘उट पेसे’ एबुं करबुं ते शुं सुखनुं काम छे।
ए करवां सो वरकन्यानो इस्वमीछाप क
राचो, जनसमुह समस्त वर अने वन्या ए
क बीना तरफ निमकइछाल रहवानां व
चन छे (‘सप्तपदी’ मां छे तेषां) अने
पछी कुटुंबीओने के स्नेहीओने प्रीति मो-
जन आपणुं; एयो काइ * रीवान कयों
होव सो तेओ वरा ‘सुधारक’ वदेवात : एयी
सांसारिक काम लपरांत मिथ्यात्वधी व
चवानो साभ पण याव

* बोलिस योमना योमी आपरी एकाइ
मारुं अग्र मयोगन मधी घणा सुधारकोर व
रुडा मछी एक निहार उपर आबुं जरनुं
ते —माराक

(क) 'लोकोत्तर गुरुगत मिथ्यात्व' सं-
 वंधी पण ए ज प्रमाणे समजी लेवुं. जैनमु-
 नी सरखो वेश राखे पण ('पंच समिति'-
 'त्रण गुप्ति'—'ज्ञान' आदि) गुण रहित
 होय अने जीनाज्ञाथी विरुद्ध परुपणा क-
 रता होय, छकायनो कुटो करे—करावे,
 पोता अर्थे चीज बनावरावे अने खरोदावे
 गृहस्थ (घरवारी) साथे आलापसलाप
 करे, 'आ काळमां शुद्ध मार्ग कहीए तो
 तीर्थनो उच्छेद थाय, माटे चालतुं होय
 तेम चालवा दो' एवो उपदेश करे : आची
 जातना साधुने गुरू करी याने ते 'लोको-
 त्तर गुरुगत मिथ्यात्वी' कहेवाय

दृष्टांतः—श्री " उत्तराध्ययन सूत्र

(૧૨૪) પ્રકરણ ૭—મિધ્યાસ્ય

અધ્યયન ૨૧ માં કેણી સ્વામી-ગૌતમ સ્વામીના સંવાદના અધિકારમાં કમું છે કે,
 “ પહેલા ત્યાં છેલ્લા તીર્થકરના સાધુઓ-
 ને ‘માનોપેત’ * તથા એક જ વર્ણના અર્થાત્ત
 સફેદ વસ્ત્ર કસ્યે ” તેમજ બી “આચારા-
 ગમી ” માં વૈદ્યા અધ્યયનના ધીમા હ
 રેશે સ્પષ્ટ કહ્યું છે કે:—

‘જો ધોરજ્ઞા, જો રહજ્ઞા,

જો ધોયરજ્ઞાઈ વસ્ત્રાઈ ધોરજ્ઞા

અર્થાત્ત, સાધુએ ‘વસ્ત્ર ધોરજ્ઞા નહિ, રગવાં નહિ
 રંગવાંધોરજ્ઞા વસ્ત્ર પહેરવાં નહિ’ : છતાં જેઓ
 ત્યાંસ રંગેસાં જ વસ્ત્ર પહેરે છે અને તેમ છતાં
 વસ્ત્રી પોતાને જૈનમુની તરીકે કહાવે છે, એ-
 ટલેણી જ નહિ મંત્રોપ પામતાં સફેદ વસ્ત્ર

* અમુક સંજ્ઞાઈ વહોળ્યદનું માન (માવ)
 વતાય્યું છે તે ધવાળે

ધરનાર સાધુને કુસાધુ કહે છે, તેમની નિં-
દા કરે છે, હરેક રીતે તેમને રંજાડવામાં
આનંદ માને છે; એવાને ગુરુ કરી માનવા
તે 'લોકોત્તર ગુરુગત મિથ્યાત્વ' છે. વી-
તરાગ—રાગ-રંગ વગરના તેનાં અનુયા-
યી સાધુને વઢી રાગ-રંગ શ્યા ?

વઢી કેટલાક જૈન સાધુનાં નામની
'માનતા' રાખવામાં આવે છે, પાંચે રૂપિ-
યા મૂકાય છે; એ, એક જવરું 'લોકોત્તર
ગુરુગત મિથ્યાત્વ' છે. આવી માનતા સ્વિ-
કારનારા અને માનતાનો ઉપદેશ કરનારા
જૈન સાધુઓ માત્ર વેશધારી છે તેઓ તે
રૂપિયા જ્ઞાન ખાતે વાપરે છે અગર વપરાવે
છે એવું વહાનું વગાવે છે; પણ જ્યાં એ રસ્તો
જ તદ્દન છોટો ત્યાં પછી તેના ઉપયોગની

(૧૯૧) પ્રકરણ ૭—મિથ્યાત્વ

પાત્ર જ ક્યાં રહી ? ગણિકાનો ધમો કરી
રહેલો વૈસો ઘસમોજનમાં સરખી એ રીતે
પાપ પોદાની આશા રાસનારી મૂર્ખ સ્ત્રી
જેણે એ બરાણું છે

(૮) કુપ્રાવચનિક દેવ ધર્મ-ગુહ્યત મિથ્યાત્વ

લૌકિક દેવ અને કુપ્રાવચનિક દેવમાં
તફાવત એ છે કે લૌકિક દેવને સાં-
સારિક દુષ્ણની આશાએ મનાય છે—પૂજાય
છે; અને કુપ્રાવચનિક દેવને મોક્ષની આશા
એ મનાય છે—પૂજાય છે

હરિ, હર, પ્રજ્ઞા, વિષ્ણુ, મહેશ, રામ

चंद्र, वालाजी, विगेरे देवो के जेना गुण-
कथनमां स्त्री-मोह-क्रोध-विगेरे अवल दर-
ज्जो भोगवे छे तेओने जे लोको माने छे तेमना-
मां 'कुप्रावचनिक देवगत मिथ्यात्व' समजवुं-
अलवत ते माननारोओ तो कांइ आलो-
कना सुख अर्थे तेमने मानता नथी 'पण
मोक्ष अर्थे माने छे; परंतु तेओनी पसंदगी
खोटी छे ते देवो पोते ज मोक्ष पास्यो न-
थी तो मोक्ष बीजाने पमाडवा केवी रीते
समर्थ होय ?

तेमज होम, जाप, यज्ञ, सूर्यने बली-
दान, पूजा, दोशा पोखवी विगेरे जे क्रि-
याओ धर्म बुद्धि ए करे छे ते पण 'कुप्रा-
वचनिक धर्मगत मिथ्यात्व' समजवुं

(૧૨૮) પ્રકરણ ૭—મિથ્યાત્વ

અને ઈસી જ રીતે સન્યાસી, જોગી, રાધ, પરમરથ, રામજોરી, સ્વામી નાગવળ ના સાધુ, દાદુપંથી, વાદરી, જગમ, અતી વ, રામાનુયાયી, માસુમદ : આદિને ધમ ગુરુ કરી માનશા છે ' કુમારધનિક ગુરુ ગત ' મિથ્યાત્વ સમગ્ર

❧ 'લૌકિક મિથ્યાત્વ' આલોકના છુ ત્વ અર્થે મૂળા મમથાનું કામ છે—અને 'કુમારધનિક મિથ્યાત્વ' એ મોક્ષ માટે મૂળા મમથાનું કામ છે

(૧) થીતરાને જે વચું તે કરતાં ઓછુ વાળે તે મિથ્યાત્વ નવચું મેયકે, શ્રી થીતરાને વક્ર મીથના અમેમ્પ્યાત મદેશ વચાઉતો 'ઉવદાદમુદ' વાં માત નિદ્યનો અધિવાર વા

ल्यो छे, जेमांना तीसगुप्त आचार्यना मतानुयायीओए एक ज चर्मप्रदेशने जीव मान्यो-परुष्यो;ते‘ओछी परुपणा’ कहेवाय.

(१०) वीतरागे कहयुं ते करतां अधिक परुषे ते दशमुं ‘अधिक परुपणा मिथ्यात्व’. भगवंते श्री ‘ठाणांगसूत्र’ मां जीव अजीव एम वे रासी परुषी छे छतां श्री‘उववाइ-सूत्र’मांना ७ निन्हवमांना रोहगुप्ते ‘नो-जीव-नोअजीव’ ए नामनी त्रीजी रासी परुषी ते ‘अधिक परुपणा’ कहेवाय.

(११) वीतरागे कहयुं तेथीविपरीत (वि रुद्ध)परुषवुं ते अमीआरमुं‘विपरीत परुपणा मिथ्यात्व’ दृष्टांतः-आपाढाचार्य दे-वलाक जवा छतां शिष्यो उपरना मोहने

(૨૦) પ્રકરણ ૭-મિષ્યાત્વ

સીધે પોતાના મૃત શરીરમાં પ્રવેશ કરીને શિષ્યોને અમ્યાસ કરાવવો જારી રાખ્યો કામ સંપૂર્ણ થયા પછી તેઓ શિષ્યોને પ્રાથ-
ક્ષીત આપી પોતાના ડેકાળે ગયા ત્યારથી તે શિષ્યો જ્ઞેય સ્વાદુ ગયા ક સર્વ મુનીઓના શરીરમાં દેવ આવીને રહેતા હશે મોટે તે-
ઓણ કોઈ પણ મુનીને વાંધવા-નમ્રા-ચિ-
નય કરવાનું માંડી વામ્મયુ અને વીજામાને પણ પધી જ પરુપણા કરી

(૧૨) જીવને અમીય સદ્દે તે મિષ્યાત્વ

(૧૩) અમીયને જીવ સદ્દે તે મિષ્યાત્વ

(૧૪) દયાધમન અર્પમ સદ્દે તે મિષ્યાત્વ

(૧૫) દિસાપર્મને ષમ સદ્દે તે મિષ્યાત્વ

(૧૬) ૪૭ગુણ સહિત વનસા સાધુને મ

ज्ञानथी अथवा मताग्रहीपणाथीअसाधु कहे ते मिथ्यात्व.

(१७) २७ गुणरहित साधु होय तेने साधु कहे ते मिथ्यात्व

(१८) कर्म खपाववानो जे मार्ग, (ज्ञान दर्शन-चारित्र-तप रूपी) तेने उन्मार्ग अथवा कष्ट कहे ते मिथ्यात्व.

(१९) उन्मार्गने मार्ग कहे ते मिथ्यात्व.

(२०) अष्टकर्मथी मुक्ताणा एवा श्री ऋषभदेव, श्री रामचंद्रजी आदि पाछा संसारमां अवतार ले छे, एवु सर्देहे ते मिथ्यात्व.

(२१) कर्मथी नथी मुक्ताणा एवाब्रह्मा-विष्णु-महेश आदि: तेने मुक्ति गया सर्देहे ते मिथ्यात्व

(२ २) प्रकरण ७—मिथ्यात्व

(२२) 'अभिनय मिथ्यात्व' साधु, साध्वी, श्रावक याधिकानो अभिनय करे-कृतघ्नीपणुं करे-निंदा करे-छीद्र नोयां करे ते ('कुलनालुभा' साधुनी पेटे)

(२३) 'आसातना मिथ्यात्व' अरिहंत सिद्ध-माचार्य-उपाध्याय-माधु-साध्वी-श्रावक-याधिका-समाकिती देव देवी-सुप्रती वाचणी देनार इसादि धर्मीजीवनी ३३ पैकी काइ पण प्रकारची आसातना करे ते

(२४) 'अक्रिया मिथ्यात्व' शुष्क वेदांतीनी माफक करे के, "आत्मा तो परमात्मा' माटे क्रिया करायानी गरु नथी", एणुं करे ते

(૨૫). 'અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ.' : ઉંધું જાણે-
 દેલે-પરુપે અને કહે કે, " જ્ઞાન મળે શું
 થાય ? જે જાણે તે તાણે ; અજાણને પાપ ન
 લાગે * " [પણ સમજે નહિ કે અજાણે
 ફેર સ્વાય તે પણ મરે છે જાણીને ફેર સ્વા-
 નારો, પણ મરે છે સ્વરો તથાપિ જો તે વ-
 સ્વતસર પસ્તાય અને દવા કરે તો, વચવા
 સંભવ છે.]

* કાયદો પણ અજ્ઞાનતાનું બહાનું સ્વિકાર-
 તો નથી

(૨૧) પ્રકરણ ૮—ઓતાના પ્રકાર

મોલી નહિ તો મોલીની નક્કલ તુરંપ રૂપ
પકડે છે

પ્રતીમ રીતે ઘોડ પ્રકારના ઓતાનો
ના મનમાં એક જ ઘાત જુદા જુદા અર્થમાં
મગમે છે એમાં કોઈ આશ્ચર્ય થવા જેવું ન
થી; તેમજ તેથી મૂઝ ઘાત કોઈ લૂઠી યતી નથી

(૧) શિલ્પ-વનવત્—પથ્થર ઉપર, ખા
રેમાં મારે ગણાતો ‘પુષ્કર સર્વત્રફ’ મેષ મુ
સલ્લ પારા સાત અક્ષોરાશિ પડે તો પથ્થર
પથ્થર પસલે નહિ એ રીતે કેટલાક ઓ
તાઓને ઉત્તમોત્તમ ગુરુ મલ્લના છતાં તેઓ
શીલ્પકુલ ધૂસતા નથી (ક્યારે કાઢી
મૂલે સમાન કેટલાક બીધો ઘોડા બરસા-
ર અથવા ઉપદેશન પથ્થર મૂક પ્રદર્શ કરી

(२) कुंभ वत् :-कोइ कुंभ अथवा घ-
 ढो तलेथी काणो, कोइ पढखेथी काणो,
 कोइ कांठा रहित अने कोइ संपूर्ण होय
 छे. तलेथी काणो घडो ज्यां सूधी आडो
 हाथ राखीए अगर जमीन साथे बराबर
 चोटेलो राखीए त्यां सूधी तेमां पाणी रही
 शके छे, अने आधार दूर यतां तरत ज
 पाणी बही जाय छे तेमज केटलाक श्रो-
 तामां, उपदेशक पासे होय त्यां सूधी असर
 रहे छे षण उपदेशक जूदा पढया केतेनी
 साथे ज घोवाइ जाय छे. पढखे काणा घडा-
 मां थोडुंक पाणी रहे छे अने कांठा रही-
 त घडामां तेथी बधारे पाणी रही शके छे.
 परन्तु पुरेपुरुं जळ तो अखंड घडामांजरही

પ્રકરણ ૮ મું

શ્રોતાના પ્રકાર

‘શીતરાગ નૌષઠ’ અથવા નિપ્પણ પાત્ર સત્સ્યોર્નું કથન હપદેશ-કો મારફત અને છરીમા વધા છાપણાનાં મારફત સંસ્થાપન મનુષ્યો પાસે રહુ થવા છતાં દુનિયાનો આટલો મોટો માગ રમી અજ્ઞાન કેમ છે અને એ ‘શીતરાગ નૌષઠ’ના જ સંપ્રેષમાં સેષાસેષી કેમ પાછી રહી છે, એ એક સ્વાભાવિક પ્રશ્ન છે તેમજ એ પ્રશ્ન કાંઈ સર્વજ્ઞાની દેવની દૃષ્ટિ બહાર નહતો પ્રશ્ન હત્યમ થવા પદમાં જ તેઓથીએ શ્રી

‘નંદીસૂત્ર’માં તેનો ખુલાસો કરી રાખ્યો છે.

ए सूत्रमां एक गाथा छे, जेमां चौद
प्रकारना श्रोता गणाव्या छे आ गाथा
एम सूचवे छे के, विविध स्वभावना प्रा-
णीओ पोतानां कृतकर्म अनुसार मळेली
बुद्धिना प्रतापे एक ज वस्तुने जूदा जूदा
रूपमां जुए छे अने समजे छे. स्वाती न-
क्षत्रमां पहेलुं वरसादनुं बिंदु अमुक छीप-
मां पडनाथो महामूली मोतीनुं रूप धारण
करे छे, ज्यारे ते ज वरसादनां बीजां टी-
पा समुद्रमां पडी खारु पाणी वनी जाय
छे; वळी ते ज वरसाद कादवमां पडी का-
दवमय पण वनी जाय छे; तेमज वळी ते
ज वरसादनां टीपां वनस्पति उपर पडी

(૨૧) મકરણ ૮—શ્રોતાના મકાર

મોતી નારિ તો મોતીની નક્કલ તુલ્ય રૂપ
પકડે છે

પ્રીમ રીતે ઘોડ મકારના મોતાઓ
ના યત્નમાં એક જ શાવ જુદા જુદા અર્થમાં
મગમ છે એમાં કાંઈ આશ્ચર્ય થયા નેણું ન
થી, તેમજ તેથી મૂઝ શાવ કાંઈ સૂઝી યતી નથી

(૧) શિષ્ટ-ચનવત્:—પષ્પર ઉપર, મા-
રેમાં મારે ગણાવો 'પુષ્કર સર્વર્થક' મેષ મુ
સલ્લ ધારા માત્ર મહોરાશિ પડે તો પણ
પષ્પર વલ્લડે નારિ એ રણતિ કેટલાક શ્રો
તાઓને ઉચ્ચમોત્તમ ગુરુ મલ્લડા છતાં તેઓ
શીમકુલ ઘણતા નથી (ઝ્યાગે કાલી
મૂખિ સમામ કેટલાક બીયો પોદા વરસા-
દ અથવા ઉપદેશને પણ સદ્ પ્રદાન કરી
છે છે)

(२) कुंभ वत् :-कोइ कुंभ अथवा घ-
 ढो तलेथी काणो, कोइ पडखेथी काणो,
 कोइ कांठा रहित अने कोइ संपूर्ण होय
 छे तलेथी काणो घडो ज्यां सूधी आढो
 हाथ राखीए अगर जमीन साथे बराबर
 चोटेलो राखीए त्यां सूधी तेमां पाणी रही
 शके छे, अने आधार दूर यतां तरत ज
 पाणी बढी जाय छे तेमज केटलाक श्रो-
 तामां, उपदेशक पास होय तां सूधी असर
 रहे छे षण उपदेशक जूदा पढया केतेनी
 साथे ज धोवाइ जाय छे.पडखे काणा घडा-
 मां थोड्क पाणी रहे छे अने कांठा रही-
 त घडामां तेथी वधारे पाणी रही शके छे
 परन्तु पुरेपुरं जळ तो अखंड घडामांजरही

(૨૦૮) મકરણ ૮-શ્રોતાના મકાર

શકે છે તેમમ ઘડી તે જઙ્ઙ અવાજ પણ કરતું નથી, છસકાતું પણ નથી પરીજ રીતે કેટલાક ઓછા પૂર્ણ વપદેશ પ્રદાન કરે છે; સંપૂર્ણ ઘડાની અંદરના સર્વ પુદ્ગલો એમ જાણી શિવજી બને છે તેમ તેના શ્રોતાના અંતરમાં રંગેરંગે વપદેશ લાગી જાય છે અને તેઓ છસકાઈ જતા નથી; ધાંધલ કરતા નથી; પરન્તુ વીનાની ટૂપા મઠાઢેછે, નિર્મલ કરે છે અને શાન્તિ આપે છે

ઘડી પણ ઘડાના ઘણા મકાર છે કોઈ ઘડે અંદરથી સુવાસોત (સુગંધીદાર) દ્રવ્યથી લીંપેલો અથવા બનેલો હોય તો તેની અંદરનું જઙ્ઙ પણ સુગંધીદાર બનશે; અને જો અંદરથી દુર્ગંધી પદાર્થથી લીંપેલો કે બનેલો હોય તો જઙ્ઙ પણ તરુંમ ઘડાનું

वळी, काचो कुंभ हशे तो सहज फांसी प-
डशे अर्थात् फुटी जशे अने परिपक्व हशे तो
सारो चालशे. ए ज प्रमाणे श्रोताना स्वप्नाव
संबंधमा समजवु

(३) चारणी वत्:—चारणीमां पाणी

नाखीए तो तेमाना सख्याबंध छोद्रो वाटे
ते नीकळी जाय छे तेमज मोह, मत्सर, प्र-
माद आदि छाद्रो वाळा श्रोताओना हृदयमा
रेढातो सर्व उपदेश ए छीद्रो वाटे तत्क्षण
वही जाय छे

(४) सुग्रहीना माळा वत्:—विची-

क्षण प्रकारना घर अथवा माळा बाधवा माटे
प्रख्यात थयेली सुग्रही अथवा सुघरीना मा-
ळामां घाविगेरे गाळो शकायछे; अर्थात् चोरुखु
घो तेमाथो वही जाय छे अने तृण, काष्ठ

કધરો આદિ જાનાને તે વચ્ચે રાસે છે તે
 શીમ રોતે પણ વળ ઓતાઓ છે કે જેઓ
 સપદેશનો સ્વચ્છ માગ મહો જવા દે છે અને
 તેનો કધરો જ ગ્રહણ કરે છે

(૫) દસ વત્ —સુગ્રહાના માઝાર્યા
 વસટા મકારનુ કામ દમ કરેછે મિશ્ર કરેલા
 ટપ-પાળામાંથી દુધ જ તે સૂદું પાડા પોણે
 તમજ સ્વચ્છ ઓતાઓ સપદેશકના સુખ્યોમાં
 રહેવું તત્ત્વ સ્વચ્છ સાથે જ પાતાનું કર્તવ્ય
 છે એમ માન છે

(૬) મદિપી વત્ —મદિપી વટસે મેંસ
 કપારે પાળા પાણી તઝામમાં જાય છે સારે
 પહેલાં તો મસ્તક સર્ગિદાં અને પગ મદે
 પાણી ઢોળી માસે છે, પછી મઝમૂઝ કરે
 સ્વાર પછી તે જ જઝ પોણ છે પોતે મિર્મઝ

पाणी पी शके नहि अने बीजाने पीवाना
पाणीने पण निर्मळ रहेवा दे नहि एबीज
रीते केटलाक जीवो खरा उपदेशने डोळी
नाखे छे अने ते डोळेलु पोते ग्रहण करे छे
अने बीजाने पण तेमज करवा कहे छे, घ-
णोए मस्तानी भेंसोए सूत्रोना शुद्ध जळने
ग्रथो रुपी सांगडांथी डोळी कादवमीश्र कर्युंछे.

(७) बकरी बत्तः—भेंसथी उलटा स्व-
भावनी बकरी कीनारे उभो उभी निर्मळ
जळ पीए छे तेमज ते बीजाने पीवाना पा-
णीने डोळी पण नाखती नथी मस्तानी भें-
सो तोफानने लीये घणा जनोनुं लक्ष खेंचे
अने आ निरपराधी, गरीबडी, सीधे रस्ते
जनारी बकरीओ काइ धामधूम न करती हो-
वाथी जनसमाजनी दृष्टि खेंची शके नहि

અમાં કાંઈ આશ્ચર્ય એવું નથી સજ્જના તા
 યુદ્ધ જલ્લન પીવાનો સ્વપ્ન કરનારી શકરી
 માની પ્રભસા પટભી થઈ કરે છે કે 'અક્લ
 થઈ કે મૈન' એવી એક કહાણી થઈ પડી છે

(૮) મશક થત્ -મસગ્ગ અથવા મસો
 -શુષ્ક જના અગર ઉપર બેસે છે તેનું રુધીર
 પીંછે છે, તેમ કેટલાક શ્વેતાઓ હૃદયક
 નજ દહકા પાડે છે અને નુકશાન પહોંચાડે છે

અથવા મશક પૃથ્વે વાળી મરણની
 સામટાની મસગ તેમાં વચન અગર વાળી
 મરણથી હમશામ થાય છે પણ રુધી પદ્ધતિ
 થી તના પદ્ધતિ વસી જાય છે તેમજ કેટ
 લાકે આત્માઓ જામથી ફુમ્મી જાય છે; પણ
 જરા મરતું આશાથી સાચીસમ થઈ જાય છે

(९) जळो वत्:—जळो जेना शरीर उपर चोटे छे तेनुं मुढदाल लोही पी जाय छे अने तेथी लोहीनो विकार दूर थाय छे तेमज, केटलाक श्रोताओ प्रथम तो उपदेशकने शंकाओ पूछीने घणी तकलीफ आपे छे खरा, परन्तु आखरे ज्ञाननो सदुपयोग करी तकलीफने सफल करे छे.

(१०) विडाल वत्:—बोलाडीनो स्वभाव छे के, सींका उपर दूधनुं भाजन होय तो ते न्नाजनने न्नीय उपर नाखी दूध ढोळीने पछी ते चाटे छे; अर्थात् ते पूरुं दूध पी शकती नथी पण अंशज मात्र तेना न्नागमां आवे छे तेम केटलाक श्रोताओ उपदेशक पासैथी सीधी रीते पूरुं ज्ञान मेळवे नहि, कारण के पूछवा जवायी पोतानुं मान ओल्लुं

અમાં કાંઈ આશ્ચર્ય મેંજુ નથી સજ્જના તા
 યદ્ જઞ્જને પીંચાનો સ્વપ કરનારી ચકરી
 આની પ્રથસા પટછી ચર્ષી કરેછ ક 'મહસ
 પદી કે મેંમ' અર્ષી એક કસાળી યદ્ પદીછ

(૮) મશ્કક ચત્ -મસગ્ગ અયલા મસો
 -જુલા જના જરાર ઉપર જેસે છે તેનુ રુધીર
 પીંપ છે, તેમ કેટલાક ઓલાઓ હપદેશ્વક
 નમ્મ ઇલ્લાકા પારેછે અને નુકસાન પહોંચાડેછે

અથવા મશ્કક પટસે પાણી મરવાની
 ચામદાની મસગ્ગ તેમાં પવન અગર પાણી
 મરવાથી હમદોસ થાય છે વળ ચર્ષી પદવા-
 થી તનાં પદસ્તાં જસી જાય છે તેમજ કટ
 સાર મોતાઓ જ્ઞાનથી ફુસી જાયછ, વળ
 જરા મ્વતું સાધાથી સાછીસમ યદ્ જાય છે.

(९) जळो वत्ः—जळो जेना शरीर उपर चोटे छे तेनुं मुडदाल लोही पो जाय छे अने तेथी लोहीनो विकार दूर थाय छे तेमज, केटलाक श्रोताओ प्रथम तो उपदेशकने शंकाओ पूछीने घणी तकलीफ आपे छे खरा, परन्तु आखरे ज्ञाननो सदुपयोग करी तकलीफने सफल करे छे

(१०) विडाल वत्ः—बीलाडीनो स्वभाव छे के, सींका उपर दूधनुं भाजन होय तो ते न्नाजनने ज्ञोय उपर नाखो दूध ढोळीने पछी ते चाटे छे; अर्थात् ते पूरुं दूध पो शकती नथी पण अंश ज मात्र तेना न्नागमां आवे छे. तेम केटलाक श्रोताओ उपदेशक पासैथी सीधी रोते पूरुं ज्ञान मेळवे नहि, कारण के पूछवा जवाथी पोतानुं मान ओछुं

याय, पण सोनान अपाता उपदेशमायी किं
चित् ग्रहण कर अन एवा घुटणीमा ज्ञानयी
ज्ञानी बन

(११) सेछा वत् —सेलो मध्यमा
नोळीओ प्रथम माताने पायी पछी वगळो
अह रमी रमीने इष पचाव अने फरीषी पावे
अने पचावे; ए प्रमाण रुचतु रुचतु इष पीए
अने पुष्ट याय ते एटले मूषी के अचरा सर्पतु
पण मान गाळ तेम अ, कटसाक मनुष्यो अ
कि मुजब पोढे पोढ उपदेश श्रवण करी ते
उपर मनन अन निदिष्यासननी कसरत ले
अने पछी आगळ उपदेश श्रवण करे एय वि
शेष ने विशेष ज्ञान पाका पाये मेळवता माय
अन छेवट ज्ञानमा एटला मजबुत याय के
मिष्यास्वी मुजंगोर्नु माम मकावे

(१२) गो वत् :—एक राजा ए कोइ ब्राह्मण कुटुम्बने एक गाय दोइ पीवा आपी. परन्तु ते ब्राह्मण आळसु अने वेढरकार होवाथी ते गायनी सार संभाळ तेणे अगर तेना कुटुवे राखी नहि. कुटुम्बनो दरेक माणस एम समजतो के, दूध नीकळ्शे ते आखुं घर पीशे तो मारे तेने चारो नीरवो विगेरे श्रम शा माटे उठाववो जोइए ? एम कोइए पोताना माथे जोखम राखुं नहि. छेवटे ए गाय प्राणरहीत थइ अत्रे राजा ए तीर्थकर तथा आचार्य; गाय ते साधु तथा शास्त्रो, अने ब्राह्मण कुटुम्ब ते जनमंडळ. भव्य प्राणीओना हितार्थे, ज्ञानरूपी दूध आपनारी गाय अथवा साधुओ अने सूत्रो मळवा छता, तेमनी वयावच्च-विनय जक्ति वरावर न

યથાર્થી જ્ઞાનની આવશ્યક વળ કમી થઈ જાયછ

(૨૩) જેરી વસ્તુ :—ખરીવાળો માણસ પોતાના યાત્રીકના હુકમ મુજબ દહેરા ધસાદે છ અર્થાત્ યાત્રીકનો હુકમ ખેરી દ્વારા અગત્યને માફેર કરે છે, તેમ કેટલાક શ્રોતાઓ અપદેશકનો બોધ શ્રવણ કરીને પછી તે જ પ્રમાણે બીજાને બોધે છે

(૨૪) આદીર વસ્તુ —ખરબાદ ગાયની સેવા જનકિ કરે છ-જયરામે છે-સવરામે છે અને વડલામાં તને ગાય દૂધ આપે છે, કે જે વડે તે દુધપુટ ધાયછ તવી જ રીતે કેટલાક શ્રોતાઓ, જ્ઞાન આપનારા સ્વામી તથા તસારી અપદેશકો તેમજ પુસ્તકોનો વિનય કરે છે એટલે કે, સ્વામી અપદેશકને આદારાદિ આપે તથા વિનય માત્ર

કરે; સંસારી ઉપદેશકને માનપાન તથા જો-
 ઇતી મદદ આપે અને જે પુસ્તકથી પોતાને
 જ્ઞાન મળે તે પુસ્તકનો વહોલો પ્રસાર કરે
 આ પ્રમાણે પોતે ઉપદેશકનો વિનય કરે
 અને વદલામા તેમની પાસેથી જ્ઞાન મેળવી
 આત્મીક પૌષ્ટિ પામે

* * * ભરવાડની સ્થિતિ સર્વ કરતાં
 સુખી ગણાય છે કવિવર શેક્સપિયર એ
 સ્થિતિને ઘણા જ ચલ્લકતા રંગમાં ચીતરે છે
 અને સ્વર્ગની પ્રતિજ્ઞા માને છે

પ્રકરણ ૯ મુ

સમ્યક્સ્વની સ્થિરતા

જાનો મલ્લો મુશ્કેલ છે અને
મલ્લા પછી સાચવો પણ
મુશ્કેલ છે સમક્ષિત પામવું
દુર્લભ છે અને પામ્યા પછી
સાચવી રાખવું પણ દુર્લભ છે

(૧) કોઈ જીવ સમક્ષિત પામ્યા પછી
કર્મ હૃદયથી ચક્રાદિ કારણથી પડે, તે પ
રુદ્ધાની સ્થિતિમાં પડે (છેક જમીન પર પ
ડતા પોલા)ની સ્થિતિ: તેને “સાસ્વાદાન”
કહે છે એવું સમક્ષિત એક મનમાં હસ્તુ

पाच वार फरशी मिथ्यात्वमां पडे ए समकित
वालो जीव अर्ध पुद्गल परिभ्रमण करे पण
अंते तो मोक्ष नगर पहुँचे.

(२) अनंतानुबंधी क्रोध, मान, माया,
लोभ तथा समकित मोहनीय, मिथ्यात्व
मोहनीय अने मिश्र मोहनीयः ए सातने समा-
ववा कमर बाधे एने 'उपशम समकित'
कहे छे. एवं समकित पाच वार फरशे; अर्ध
पुद्गल परिभ्रमण करावी अते तो मोक्ष न-
गर पहुँचाडे

(३) उपरनी ७ प्रकृतिमांनी केटली-
क प्रकृतिने बळेला काष्टना कोलसा सरखी
करवाथी "क्षयोपसम समकित" प-
माय छे. ते समकित एक भवमां उत्कृष्ट अ-
संख्य आवे, बीजा अने त्रीजा

સમક્ષિત આર્થને જાય છે અને એ સમક્ષિત શબ્દા શીષ આજ્ઞાને માત્ર પામે છે

(૪) ઉપરની ૭ પ્રકૃતિન મૂલ્યમાં જ ઉદ્ધન કરે તેને ‘દ્વાયક સમક્ષિત’ કહે છે. ઘોચા-પાંચમા નક્ષરના સમક્ષિત શબ્દા જીવને એક જ વાર એક જ વાર । સમક્ષિત આવે છે અને તે કાયમ રહે છે એ માળી જસ્કૃષ્ટ ત્રીજે મમે પોષ્ટ જાય છે

(૫) ‘સાયક સમક્ષિત’ ની પ્રાપ્તિ માટે પુરુષાર્થ કરે તેના આગળ સમયે જો વેદાં તે ‘વેદક સમક્ષિત’ તેની સ્થિતિ એક સમયની છે

સમક્ષિત રત્નમો જાણવળી માટે જાણા પુરુષે ૧૦ પ્રકારની સોલસ વર્ગથી જોઈએ

(१) 'पासथ्या' एटले आचारमां

ढीला एवा पुरुषनी सोवत न करवी

(२) "उसन्ना" एटले मात्र क्रियानो

आहंवर राखनारा अने ज्ञान-दर्शनना अ-

जाण : एवा पुरुषनी सोवत न करवी

(३) "कुशील" एटले जेनो आचार

शुद्ध नथी तेवा पुरुषनी सोवत न करवी

(४) "संसत्ता" एटले जे साधु, गृहस्थ

साथे घणो परिचय राखतो होय तेनी सो-
वत न करवी

(५) "अपछदा" अथवा स्वच्छंदी

लोकोनो सोवत वर्जवो.

(६) 'निन्हव' एटले सात नय पैकी

एक ज नयने वळगी रही पक्षग्राही बने

(जमाळी माफक) तेवा नरनी सोवत न करवी.

(७) 'कदाग्रही' एतल स्वमति अनुसार सृजनो अथ करी कोइनु कोइसुं न बमानसुं एसुं पूछइ पकडी राखे अने बीमारोते पण सधमा कमेश करीये तेवा नरनी सोबत न करबी

(८) 'नितिया' एतले ले साधु कारण बिना नित्य एक स्थाने रहे लेनी सोबत न करबी

(९) 'भन्यमार्गी' लेनवी भन्य म तन माननारा साथे बिछेप सहबाम न करयो

(१०) 'धमणगा' एतले धर्म पामीन वसी गयेला अर्थात् धर्मभ्रष्ट अथवा एपा अने 'धर्मसकर' पुरुषोनी सोबत न करबी

धियल रत्नन साधबमार 'नय बार' माफक, 'समकित' रत्ननु रक्षण करमार

आ 'दश किल्ला' समजवा. ए किल्ला ज्यां
सूधी अणिशुद्ध हशे त्यां सूधी कोइनी मग-
दूर नथी के समकितो प्राणीना समकित
रत्नने लेश मात्र इजा करी शके

मोक्ष नगरीए लइ जती सम्यक्त्वनी
मडके जतां नय-निक्षेपनी भूलभूलामणीमां
जो कोइ माणस घुंचाइ जाय तो तेणे मात्र
'दया' नामना भूव तारा तरफ दृष्टिटेकववी
अने ए दीशा तरफ ज चालयां करवुं एथी
वेहेलो मोडो पण ते इच्छित स्थळे (to the
goal) पहुँचशे. पण जो तेटली दृष्टि पण
न राखे तो धूताराओ तेने आडा रस्ते दोरी
तेनुं सर्वस्व लूटी लइ गतप्राण करी तेने जं-
गलना गीध अने कागडानो भक्ष वनावशे.

॥ संपूर्ण ॥

अथ उत्तम सगवहो

(१) शुद्धरात्री अंग्रेजी के शास्त्री टार
पमां हरकोइ पुस्तक छपावधुं होय तेमो
अमारी मारफत छपायस ठो सस्तुं शुद्ध
अमे मनहर काम करी भाषनामां भाषना
(जैन पुस्तको छापना माटे गरम पाणी तै
थार छापीने बपराय छे)

(२) कोइ पन पुस्तक अगर मारुनो जैन
कोममां बहोमो ठठाव कपबधा इच्छा होय
तेणे "जैन हितेण्डु" पत्रमां जाहेर खबर छ
पावधी भाष बणाअ थोडा (पत्रहाप पूछो)

(३) जैन तेमअ हरकोइ धर्मनां पुस्तको
केछवणी आतामे छगतां पुस्तको वाचार्नां
पुस्तको धिगेरे तमाम ग्रंथकारोनां पुस्तको
अमारी ऑफिस उपर ऑरखर माकछयाधी
ठाकीवे री पी थी खामा करपामां भाषणो
पत्रव्यवहार—जैनअर "जैनहितेण्डु"
सारंगपुर तल्लीभानी पास—अमदाबाद

खरीदो ते पहिलां खात्री करजो!

कारण क, छीपे छीपे मोती नथी पाकतां,

सरोवरे सरोवरे कमल नथी नीपजतां

घेर घेर सीता नथी होती

सर्व पत्रोमां कांइ 'जैनहितेच्छु' मासिकनी
लहेजत नथी होती तेनां कारण खुलां छे —

(१) लखाण माटे कुदरती शोख जोइए

(२) बहोलुं वांचन अने अनुभव जोइए

(३) लखाण पाछल जीदगी अर्पण करवी जोइए

तो ज उत्तम लखाण थइ शके छे

“जैन हितेच्छु” मासिकमां धर्म, व्यवहार,

तत्त्वज्ञान अने सुधारा सर्वधी जे जे लेखो

छपाय छे तेने विद्वानां एक्के अवाजे वखाणे

छे, तथा गुजरात-कच्छ-काठियावाड-मार-

वाड-पंजाब-दक्षिण-रगुन अने आफ्रिका

सूधीना जैनो ज नहि पण केटलाक पारसी

अने अन्य वर्गना गृहस्थो पण तेना ग्राहक

थया छे; तेनुं कारण शोधबु होय तो तमे

पोते ज ते मासिक वांची खात्री करो.

सवा रुपियो शु शु काम करे छे ?

(१) 'जैन हितोक्त्यु' मासिक पत्रनु प्रकाश
अम रु. १) तथा पोष्ट कर्ष रु. ०। मन्त्री
रु. १। मा मन्त्रीगार्डर साथे पोष्टानु नाम
ठाम सञ्जी मोकछनारने १०-२ पूरनु फो
तर्ष महि पण ३६ पूरनु—सुदर कागज अने
मनहर छाप्यानु—रखीनु—सक्यावध उपयो
गी निययोयी मरपूर मासिक मन्त्र छु.

(२) महिने ३६ अम कोह बजते वधारे
पाना गधता बरस छराभम ४५०-६०० पाना
मछया वधरात बन्नी कलम भेटो पण मन्त्र
छे काम साह माटे ४ अमुख्य भेटो ठरायी
छे जमो घणा माहा प्राहक वध तेमने
(यता यह रहेछे ठो) भेट मन्त्री शकरो महि

(३) मासिक अने भेटो मारफन प्राह
अने पोष्टाने अर्ष अने व्यवहारनु दनु प्राह
मन्त्र छ अने सध तथा प्रातिना सहा कर
पाय छे कहो पाथो मोटा काम बीसो क्या ?
६०० मन्त्रीगार्डर साथे मास अछदी माकछो

खुश खबर ! खुश खबर !!

“जैनहितेच्छु”

अठवाडिक पत्र.

थोडा वखतमां शरू क-
रवानु छे तेमां जैन शा-

स्त्र, जैन सुधारा, जैन कथाओ, उपरांत
देश तथा बेपारने लगती बाबतो पण

छपाशे मूल्य वरसे रु ३) पोष्टेज माफ

ग्राहकोनां नाम नोंधवा मांड्यां छे
ताकीदे नाम नोंधावो

अगाडयो ग्राहक थनारने ‘जैनतत्व-

सग्रह’ नामनु रु १) नी कीमतनु

दळदार पुस्तक भेट मळशे

ठेकाणु — ‘जैनहितेच्छु’ ऑफिस

सांगपुर-अमदावाद.

‘जैनहितेच्छु’ मासिक तथा अठ

वाडिक वन्ने साथे रु ३॥ मां मळशे पोष्टमाफ

मारवादी और पंजाबी जैन भाइयोंके लिए खुश खबर !

जैन हितेषु मासिक पत्रमें जब तो कि
तनक खेप शुक्ररातीमें और कितनेक शा
स्त्रीमें छप जात है इस लिए आप लोक
भी इसका प्राहक बन सकते हो उमेद है
कि पंजाब माछवा मारवाड मादि देशके
प्रत्येक सुब जैन भाइ इस मासिकके प्राहक
बनके कच्छेखन देंगे ५०० प्राहक हो जा
नेसे हम सारा मासिक शास्त्रीमें छपनेकी
मो कोशीश करेंगे.

जी मेनेजर—“जैन हितेषु” —अहमदाबाद

मारवाड पंजाब और दक्षिणमें

‘जैन हितेषु’ पत्रके

प्राहक बनानेके लिये यत्न करत है
कमीशन भण्डा मीसेगा

मेनेजरका पत्तासे लीजो

જૈનહિતેચ્છુ' ઑફિસ તરફથી રચાયલાં પુસ્તકો
તૈયાર છે !

(૧) સતી દમયંતી અને તેની વાતમાંથી
લેવાની શિખામણો:—(આવૃત્તિ વીજી) આવુ
ઉપદેશી અને રસીક પુસ્તક બીજું ભાગ્યે જ
છપાયું હશે. છુદ સરકારી કેલવળી યાતા-
ના ઉપરી અધિકારી સાહેબે તેમજ ગાયક-
વાડ સરકારે તેને મંજુર કર્યું છે. શબ્દ જ્ઞાન,
સ્મરણ શક્તિ તેમજ વિચાર શક્તિ ધીલે
પણી તેમાં ગોઠવણ છે. દમયંતીની સુદર છબી
જર્મન કારીગર પાસે બનાવેલી તેમાં મુકી છે.
કિમત ૦-૬-૦; પાકુ પુટું ૦-૮-૦.

(૨) મધુમક્ષિકા — એમાં સસાર વ્યવહાર
તથા નીતિના વિષયો ઉપર રમુજી પત્રો
(Letters) પ્રખ્યાત અંગ્રેજી લેખક પેડિસ-
નની પદ્ધતિથી લખાયા છે. છુદ સરકારી
ગેઝેટે તેને માટે ઉત્તમ મત આપ્યો છે ૦-૪-૦

(૩) હિતશિક્ષા:— સર્વ ધમના પુગધા મ
 હિત ધમ અને વ્યવહારના મજ્જી વાથ તેમ
 આ યો છે ગાયકથાથી જલ્લજ્ઞા પાતાપ
 મંજુર કરવાથી થીજી આશુત્તિ ઉપાય છ
 (પહેલી આશુત્તિથી ૫૦૦૦ પ્રતો એક જ મા
 નર્મી જાપા ગદ્દ દર્શા) કિમત ૦-૪-૦, પરો
 પકારાર્થે ૧ પ્રતનો રૂ ૧૪

(૪) જાન મત—મત પટલે જી ? મત
 આદરવાની શી જરૂર છે ! મત કેમ આદ
 રવા ? મત કેમ નીમાવવા તમા કુંચીમો
 સાથે સવાસા પૂણું સુદર પુખ્તક કિમત
 ૦-૨ ૦ પરાકારાર્થે ૧૦ પ્રતના રૂ ૮)

(૫) પ્રાત્નસ્મરણ—સવારમાં ઘાટ કરવા
 માટે (મહામર સ્તોત્રના ૬ સ્ત્રાક અશુપુર્ણ
 સાધવંદ્યા, પારમામના ઉપદેશ વિગરે સહિત)
 ૦ ૦-૬, પરોપકારાર્થે ૧૦૦ પ્રતના રૂ ૨૪

(૬) મિરાવલીકા સૂત્ર સાર ૦ ૧ ૦

(૭) મંતગદ્દશાંગ મૂત્રસાર ૦ ૨-૦

(૮) સદુપદશમાઠા —(આશુત્તિ થીજી)
 સત્ય શિવજી જગજસર સત્સંગ ધર્મપરીમા

લે જવાનુ માથુ આદિ ૧૨ નીતિના વિષયો
 ઉપર ૧૨ રસીલી વાર્તાઓ છે કુટુબ વચ્ચે
 વાચવા લાયક આવુ પુસ્તક વીજુ ભાગ્યે જ
 મળશે ૦ ૮-૦ સર્વ લોકોને ઘણુ પસંદ પડયુ છે

(૯) “શ્રાવકની આલોચના” — ઘર્ણીજ શુ-
 ક્ષ અને સસ્તી પ્રત કિમત માત્ર ૦-૨-૦

(૧૦) ‘સમ્યક્ત્વ’ અથવા ‘ધર્મનો દરવાજો’
 ૦-૬-૦ સામટી ૧૦ પ્રતના રૂ ૨૥

 આમાંનાં પહેલાં નવ પુસ્તકો ગુ-
 જરાતીમાં છે, પળ કોઈ ગૃહસ્થ સામટી સ-
 ય્યાવંધ પ્રતોનો ઓર્ડર આપશે તો શાસ્ત્રીમાં
 છાપી આપાશુ

 કોઈ પુસ્તક ઉધાર મોકલતા
 નથી, ૦॥ આનાની ટીકીટ વાઢ્યા સિવાય
 કોઈ પળ વાવતનો જવાબ નહિ મળે
 પત્તો — મેનેજર, “જૈનહિતેચ્છુ” — અમદાવાદ.

* * * શ્રાવક રામચંદજી કૃત ૧૮૫૭૦
 વરસનું જૈન પચાંગ કિમત રૂ ૧);

ઉપરાંત ‘જૈન સહાયમાળા’, ‘જૈનતત્ત્વશોધક
 ત્રથ’ વિગેરે પુસ્તકો અમારી પાસેથી મળશે.

હુપાય છે

(૧) "સુમ્યક્ત્ય સુયોદય" (દિલ્હી માપામાં) — પંજાબવાહી વિદુષી માર્ચાજી અને પાર્વતીજી સર્તીચીપદમણી મધુ રચેલુ પુસ્તક હુ મારી મારફત હુપાયછ તેમાં ઝગતના કવિ રૂબરૂ છે' એ અને બીજા કેટલાક મતનુ કડી અઢાણો રાત મ્યાપપૂર્વક કર્યું છે કિમત રૂ. ૧-૦

(૨) "ધર્મેતત્વ સંગ્રહ" (દિલ્હી માપામાં) — વિદ્યાવિલાસી મુનીશ્વર ધીમમાલસ સુવિજ્ઞાન કૃત મા પુસ્તકમાં ૧૦ વિધિ ધર્મ ઉપર હંમેશાં વિશેષન કર્યું છે. રુદ્રિયદમનની પાલીકા તમા અપ્પી જતાંથી છે કિમત રૂ ૧)

(૩) "અપવિગ્રય ચરિત્ર" (શાસ્ત્રી હીરે મા) — વિદ્યાન પૂજ્ય ધીમસપ્રજ્ઞજી કૃત મ રાસ ઘણો જ રસીક છે કિમત રૂ ૪ ૦

(૪) "ઝેન કોપ" — માઝ સૂધી કોઈપ ની અમાપેલો વધા કર્તા — ઝેન દિતરુ પદ્મ માલક કિમત રૂ ૧) નીચેના શિરનામે અસર નામ નીચાયા —

ઝેન દિતરુ" મીંકિસ-મુરંગપુર-અમદાવાદ

